

ЈЕЛИЦА ЛУБУРА, дипл. инж. саоб.
МИЋО МИЉЕВИЋ, дипл. инж. саоб.

ДЈЕЦА У САОБРАЋАЈУ

**ПРИРУЧНИК ЗА УЧЕНИКЕ И НАСТАВНИКЕ
ОСНОВНЕ ШКОЛЕ**

Бања Лука, 2012.

Издавач:

Ауто мото савез Републике Српске

За издавача:

Мр Никола Манојловић, дипл. инж. машинства

Аутори:

Јелица Лубура, дипл. инж. саоб.
Мићо Миљевић, дипл. инж. саоб.

Насловна страна:

NO LIMITS d.o.o. Бања Лука

Илустрације:

Љубиша Ивановски
«Qube Soft» Панчево

Рецензенти:

Наташа Костић, дипл. инж. саоб.
Зоран Средић, дипл. инж. саоб.
Миладин Илић, проф. филозофије и соц.

Лектор:

Дуња Илић, проф. српског језика

Штампа:

«Art print» Бања Лука

Тираж:

1500

САДРЖАЈ

Предговор	7
I ИЗРАЗИ КОЈИ СЕ КОРИСТЕ У ПРИРУЧНИКУ	9
1. Пuteви	9
1.1. Дијелови пута	11
2. Возила	12
3. Учесници у саобраћају	14
4. Остали појмови	15
II САОБРАЋАЈНА СИГНАЛИЗАЦИЈА	17
1. Вертикална саобраћајна сигнализација - Саобраћајни знакови	18
1.1. Знакови опасности	18
1.2. Знакови изричитих наредби	20
1.3. Знакови обавјештења	22
1.4. Допунске табле	25
2. Хоризонтална саобраћајна сигнализација на коловозу и другим површинама	26
2.1. Ознаке на коловозу	26
2.1.1. Уздужне ознаке на коловозу	27
2.1.2. Попречне ознаке на коловозу	30
2.1.3. Остале ознаке на коловозу и предметима уз ивицу коловоза	34
3. Саобраћајна опрема на путевима	41
3.1. Опрема за означавање ивица коловоза	41
3.2. Опрема, знакови и ознаке за означавање радова, препрека и оштећења коловоза	42
3.3. Браници и полубраници	43
3.4. Саобраћајна огледала	44
4. Свјетлосна саобраћајна сигнализација	44
4.1. Свјетлосна саобраћајна сигнализација за регулисање кретања возила	45
4.2. Свјетлосна саобраћајна сигнализација за регулисање кретања пјешака	50
4.3. Свјетлосна саобраћајна сигнализација за регулисање кретања возила јавног градског саобраћаја	51

4.4. Свјетлосна саобраћајна сигнализација за означавање прелаза пута преко жељезничке пруге	51
4.5. Свјетлосна саобраћајна сигнализација за означавање радова на путу, препрека и оштећења коловоза	53

III ЗНАЦИ КОЈЕ УЧЕСНИЦИМА У САОБРАЋАЈУ НА ПУТЕВИМА ДАЈУ ПОЛИЦИЈСКИ СЛУЖБЕНИЦИ

1. Значење знакова које учесницима у саобраћају дају полицијски службеници	54
2. Регулисање саобраћаја на раскрсници од стране полицијског службеника	56
3. Звучни знаци који се дају посебним уређајима на возилу или пиштаљком	57
4. Свјетлосни знаци	58
5. Употреба и значење црвеног свјетла – „батеријска лампа“	60
6. Употреба таблице у сврху регулисања саобраћаја	60

IV САОБРАЋАЈНА ПРАВИЛА

1. Кретање пјешака	61
1.1. Кретање пјешака површинама за пјешаке	61
1.2. Кретање пјешака коловозом	63
1.3. Кретање пјешака ноћу и у условима смањене видљивости	65
1.4. Прелазак пјешака преко коловоза	66
1.4.1. Прелажење коловоза на обиљеженом пјешачком прелазу	66
1.4.2. Прелажење коловоза на мјестима гдје нема обиљеженог пјешачког прелаза	68
1.4.3. Прелажење коловоза подземним или надземним пјешачким пролазом	69
2. Типичне ситуације у којима дјеча као пјешаци страдају у саобраћају	70
3. Обавезе возача бицикла, mopеда и осталих возача према пјешацима	73
4. Бицикли и mopеди у саобраћају	74
4.1. Бицикли у саобраћају	74
4.1.1. Уређаји на бициклу	74

4.2. Мопеди у саобраћају	77
4.2.1. Уређаји на мопеду	77
4.3. Правилна и безбједна возња бицикла и мопеда	78
4.3.1. Најчешће грешке које чине возачи бицикла	79
4.4. Знакови које рукама дају возачи бицикла и мопеда	79
4.5. Превоз лица на бициклу и мопеду	81
4.6. Превоз терета на бициклу	81
5. Кретање возила по путу	82
5.1. Површине намијењене за кретање возила	82
5.2. Површине намијењене за кретање бицикла и мопеда	84
5.3. Кретање возилом уназад	88
5.4. Полукружно окретање возила	90
6. Брзина	92
6.1. Брзина кретања возила	92
6.1.1. Ограничење брзине кретања на путевима у насељу	92
6.1.2. Опште ограничење брзине кретања возила на путевима ван насеља	93
6.1.3. Посебна ограничења брзине кретања за поједине врсте и категорије возила	93
6.1.4. Посебна ограничења брзине кретања одређена постављеним саобраћајним знаком	94
6.2. Брзина кретања бицикла и мопеда	95
6.3. Зауставни пут	96
7. Скретање	97
7.1. Скретање бициклом и мопедом на раскрсницама	98
7.1.1. Скретање на раскрсници са двосмјерним саобраћајем (само по једна саобраћајна трака у сваком смјеру)	99
7.1.2. Скретање на раскрсници на којој има више саобраћајних трака у смјеру кретања и на којој је скретање означено ознакама на коловозу и саобраћајним знаковима	101
7.1.3. Скретање улијеву на раскрсници гдје постоје бицикличке стазе и прелази бицикличке стазе преко коловоза	102
7.1.4. Скретање на раскрсници из једносмјерне улице	102
8. Претицање и обилажење	103
8.1. Претицање	103
8.2. Обилажење	109

9. Мимоилажење	112
10. Зауостављање и паркирање	114
10.1. Зауостављање и паркирање бицикла и mopеда	115
10.2. Површине на којима је забрањено зауостављање и паркирање	116
10.3. Обилежавање зауостављених возила	119
11. Одстојање и растојање	121
12. Саобраћај на раскрсници	122
12.1. Регулисање саобраћаја на раскрсници	124
12.2. Саобраћај на раскрсници са кружним током саобраћаја	132
13. Саобраћај возила под пратњом и возила са правом првенства пролаза	134
13.1. Возила под пратњом	134
13.2. Возила са правом првенства пролаза	135
14. Саобраћај на аутопуту, путу резервисаном за саобраћај моторних возила и брзом путу	137
15. Саобраћај на прелазу пута преко жељезничке пруге	138
16. Саобраћај у тунелу	140
V ПРЕВОЗ ДЈЕЦЕ	141
1. Превоз дјецe у путничком аутомобилу	141
2. Превоз дјецe у возилима јавног превоза	142
VI ШКОЛСКЕ САОБРАЋАЈНЕ ПАТРОЛЕ У ФУНКЦИЈИ БЕЗБЈЕДНОСТИ ДЈЕЦЕ У САОБРАЋАЈУ	145
VII САОБРАЋАЈНО ОБРАЗОВНА ТАКМИЧЕЊА УЧЕНИКА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ	146
Скица полигона спретности	148
ДОДАТАК	
Тестовна питања	151
Саобраћајни знакови	192
<i>Литература</i>	211

ПРЕДГОВОР

Саобраћајно образовање и усвајање друштвено прихватљивих норми понашања у саобраћају свих, а поготово најмлађих учесника у саобраћају, најзначајнија је мјера повећања безбједности друмског саобраћаја која даје дугорочне резултате.

Овај приручник је настао као резултат вишегодишњег рада и искуства у области превентивно-образовног дјеловања Ауто мото савеза Републике Српске са најмлађим учесницима у саобраћају, односно ученицима основних школа и предшколских установа, те уз консултацију стручне литературе и истраживања појединаца и стручњака из поменуте области.

Приручник је намијењен ученицима и наставницима који у школама учествују у саобраћајним секцијама као и осталим ученицима како би се припремили за безбједно самостално учешће у саобраћају.

Циљ, задаци и структура приручника

Основна намјена овог приручника је пружање непосредне подршке наставницима у основној школи при реализацији наставних садржаја у области саобраћајног васпитања и образовања. Садржаји обухваћени овим приручником могу се узети као основни материјал за многе активности школе које су у директној или посредној вези са изразом саобраћајна култура ученика, њихових родитеља па и наставника.

Поред основне намјене, садржаји овог приручника су у једнакој мјери, прихватљиви за све људе, који увиђају изузетну потребу и важност систематског рада са дјецом у овом подручју и који у томе желе и могу учествовати. Данас, више него икад, евидентан је недостатак саобраћајне културе из више разлога. Између осталог и зато што је дошло до наглог пораста броја моторних возила на нашим путевима, а већ раније је запажена законитост, да проблеми ове врсте нарочито долазе до изражаја у периоду када се нагло повећа број моторних возила, односно учесника у саобраћају на путевима.

Услови који, укључују ратна и послеријатна трауматска искуства, извјесне културолошке одлике и менталитет нашег поднебља, карактеристике возног парка и стање мреже путева, егзистенцијалне и психолошке проблеме живота у транзицији, у сваком случају не представљају повољан педагошко-андрагошки амбијент о чему се у изради образовних стратегија и у провођењу акција, мора водити рачуна.

Преузимање одговорности за дјечије животе огромна је обавеза комплетног друштва. У овом систему одговорности, поред родитеља, важно мјесто има и основна школа. Како би дјеца безбједно и самостално учествовала у саобраћају, стекла потребна знања и усвојила правилне ставове, поред других образовно превентивних активности, Ауто мото савез Републике Српске издао је овај приручник.

Структура приручника прилагођена је основној идеји: бити у непосредној функцији директне помоћи наставнику у чувању живота и здравља ученика. Користећи овај приручник наставник може доћи до података који ће му помоћи да:

- упозна или прошири знања о дјеци као најрањивијој групи учесника у саобраћају, етиологији и облицима саобраћајних незгода у којима страдају дјеца и адолесценти;

- систематизује и операционализује знања о психо-физичким карактеристикама ученика основне школе значајним са становишта учешћа у саобраћају ;

- упозна опште тенденције у саобраћају и новине које доносе прописи о безбједности саобраћаја на путевима у РС и БиХ;

- реализује неколико радионичких програма у реализацији наставних јединица наставног плана и програма за основну школу заснованих на интерактивној концепцији обуке у области саобраћајног образовања;

- користи методичка упутства и напомене за реализацију наставних и ваннаставних облика рада.

I ИЗРАЗИ КОЈИ СЕ КОРИСТЕ У ПРИРУЧНИКУ

1. ПУТЕВИ

Пут је сваки јавни пут и некатегорисани пут на којем се одвија саобраћај.

Јавни пут је површина од општег значаја за саобраћај, коју свако може слободно да користи под условима одређеним законом и коју је надлежни орган прогласио јавним путем, као и улице у насељу.

Мрежу јавних путева, зависно од њиховог друштвеног и привредног значаја, чине магистрални, регионални и локални путеви, као и улице у насељима и градовима.

Слика 1. Магистрални пут

Магистрални пут је јавни пут који повезује веће градове и важнија привредна подручја Босне и Херцеговине и који се надовезује на мрежу одговарајуће категорије путева са сусједним државама (слика 1).

Регионални пут је јавни пут који повезује важнија привредна подручја Босне и Херцеговине и који осигурава најрационалнију везу између општина.

Локални пут је јавни пут који повезује насеља или је значајан за саобраћај на територији општине.

Слика 2. Аутопут

Аутопут је јавни пут посебно изграђен и намијењен искључиво за саобраћај моторних возила који је као аутопут означен прописаним саобраћајним знаком, који има двије физички одвојене коловозне траке за саобраћај из супротних смјерова, са по најмање двије саобраћајне траке и траком за принудно заустављање возила, без укрштања с попречним путевима и жељезничким или трамвајским пругама у истом нивоу и у чији саобраћај се може укључити, односно искључити само одређеним и посебно изграђеним прикључним јавним путевима на одговарајућу коловозну траку аутопута (слика 2).

Слика 3. Пут резервисан за саобраћај моторних возила

Пут резервисан за саобраћај моторних возила је јави пут по којем могу саобраћати само моторна возила и који је као такав означен прописаним саобраћајним знаком (слика 3).

Брзи пут је јавни пут намијењен за саобраћај искључиво моторних возила, с једном или двије раздвојене коловозне траке, који има све раскрснице у два или више нивоа с попречним путевима и другим саобраћајницама (жељезничким или трамвајским пругама), према правилу нема зауставних трака и који је као такав означен прописаним саобраћајним знаком.

Ученици пажња:

По аутопуту, брзом путу и путу резервисаном за саобраћај моторних возила не смијете се кретати као пјешаци, нити возити бицикл.

1.1. Дијелови пута

1. Тротоар
2. Обиљежен пјешачки прелаз
3. Пјешачко острво
4. Коловоз
5. Коловозна трака
6. Саобраћајна трака
7. Бициклическа стаза
8. Знак „Обиљежен пјешачки прелаз“
9. Знак „Бициклическа стаза“

Слика 4. Дијелови пута

Коловоз је дио површине пута намијењен првенствено за саобраћај возила.

Коловозна трака је уздужни дио коловоза намијењен за саобраћај возила у једном смјеру, с једном или више саобраћајних трака.

Саобраћајна трака је обиљежени или необиљежени уздужни дио коловоза чија је ширина довољна за несметан саобраћај једног реда возила.

Тротоар је посебно уређена саобраћајна површина намијењена за кретање пјешака, која није у истом нивоу с коловозом пута, или је од коловоза одвојена на други начин.

Обиљежени пјешачки прелаз је дио површине коловоза намијењен за прелажење пјешака преко коловоза, означен ознакама на коловозу и одговарајућим саобраћајним знаком.

Пјешачка зона је уређена саобраћајна површина намијењена за кретање пјешака у којој је дозвољено кретање моторних возила с посебним одобрењем.

Пјешачко острво је уздигнута или на други начин обиљежена површина која се налази на коловозу и која је одређена за привремено задржавање пјешака који прелазе преко коловоза, или улазе у возило и излазе из возила јавног саобраћаја.

Бицикличка трака је дио коловоза намијењен за саобраћај бицикала и мопеда, која се протеже дуж коловоза и која је обиљежена уздужном линијом на коловозу.

Бицикличка стаза је изграђена саобраћајна површина намијењена за саобраћај бицикла и мопеда, која се протеже уздуж коловоза и која је од њега одвојена и обиљежена прописаним саобраћајним знаком.

Саобраћајна трака за принудно заустављање возила је обиљежени уздужни дио коловоза на аутопутевима и на одређеним мјестима на путевима вишег ранга, као и у тунелима и галеријама, намјењена за принудно заустављање возила.

Саобраћајна трака за успоравање је дио коловоза намијењен за искључивање возила из саобраћаја на путу.

Саобраћајна трака за убрзавање је дио коловоза намијењен за укључивање возила у саобраћај са споредног пута, односно других прилазних путева с објеката поред путева.

Саобраћајна трака за возила јавног градског превоза је обиљежени уздужни дио коловоза намијењен за возила јавног градског превоза путника, кад су у возилу путници.

Саобраћајна трака за спора возила је уздужни дио коловоза намијењен за возила која спором вожњом смањују одвијање саобраћаја.

Стајалиште је дио површине пута намијењен за заустављање аутобуса, тролејбуса или трамваја ради уласка и изласка путника и које је обиљежено саобраћајним знаком.

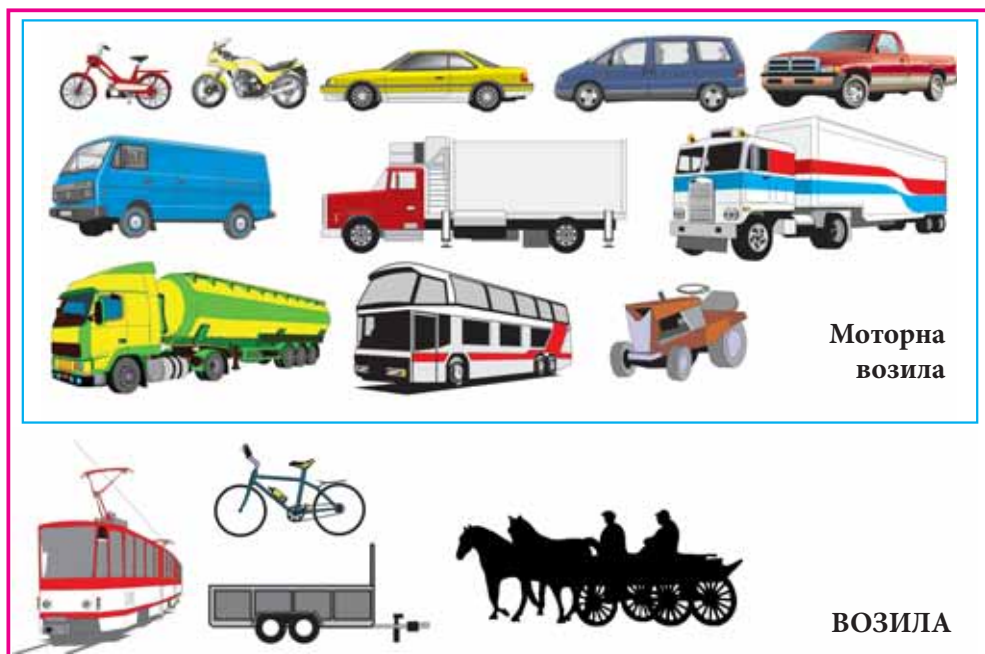
Улица је дио пута у насељеном мјесту, с тротоаром и ивичњаком, поред које се најмање са једне стране налазе редови кућа или групе зграда.

Раскрсница је површина на којој се укрштају или спајају два пута или више путева, као и шира саобраћајна површина која настаје укрштањем, односно спајањем путева.

2. ВОЗИЛА

Возило је свако превозно средство намијењено за кретање по путу осим покретних столица без мотора за немоћна лица и дјечијих превозних средстава (слика 5).

Моторно возило је возило које се покреће снагом сопственог мотора и које је првенствено намијењено за превоз лица или терета на путевима, или вучу прикључног возила, осим возила која се крећу по шинама и помоћних пјешачких средстава.

Слика 5. Возила и моторна возила

Бицикл је возило које има најмање два точка и покреће се искључиво снагом возача.

Мопед је моторно возило са два точка чија радна запремина мотора није већа од 50 cm^3 , а снага код електричних мотора не прелази 4 kW , или на три точка чија радна запремина мотора није већа од 50 cm^3 или снага мотора код мотора с унутрашњим сагоријевањем и електричних мотора није већа од 4 kW , и које на равном путу не може развити брзину већу од 45 km/h .

Мотоцикл је моторно возило са два точка, или са три асиметрично постављена точка (са бочном приколицом) код којег је радна запремина мотора већа од 125 cm^3 и које на равном путу може развити брзину већу од 45 km/h .

Путнички аутомобил је моторно возило намијењено за превоз лица које, осим сједишта за возача, има највише осам сједишта.

Аутобус је моторно возило намијењено за превоз лица које, осим сједишта за возача, има више од осам сједишта.

Теретно возило је свако моторно возило које је намијењено за превоз терета.

Трактор је моторно возило конструисано да вуче, потискује или носи измјењива оруђа, односно да служи за погон таквих оруђа или за вучу прикључних возила.

Тролејбус је моторно возило намијењено за јавни превоз путника које, осим сједишта за возача, има више од осам сједишта и које, ради напајања мотора електричном енергијом, има контакт с електричним проводником.

Шинско возило је возило посебно конструисано и искључиво намијењено за вожњу по шинама.

Трамвај је возило на шинама с електричним погоном, намијењено за јавни превоз путника и које је ради напајања мотора електричном енергијом, везано за електрични вод.

Запрежно возило је возило које вуче упрегнута животиња.

Прикључно возило је возило намијењено да буде вучено моторним возилом, било да је конструисано као приколица или као полуприколица.

Полуприколица је прикључно возило без предње осовине, конструисано тако да се својим предњим дијелом ослања на вучно возило.

3. УЧЕСНИЦИ У САОБРАЋАЈУ

Учесник у саобраћају је лице које на путу управља возилом или се налази у возилу или на возилу, које тјера, води или јаше животињу која се креће по путу, као и пјешак или лице које своје послове и радне задатке обавља на путу.

Возач је лице које на путу управља возилом.

Пјешак је лице које учествује у саобраћају а не управља возилом, нити се превози у возилу или на возилу, лице које властитом снагом гура или вуче возило, ручна колица, дјечије превозно средство, бицикл, мопед или покретна колица за немоћна лица, лице у покретној столици за немоћна лица коју покреће властитом снагом или снагом мотора, ако се при томе креће брзином човјечијег хода, као и лице које клизи клизалькама, скијама, санкама или се вози на котураљкама.

4. ОСТАЛИ ПОЈМОВИ

Насеље је простор на којем се редови или групе зграда налазе с једне или с обје стране пута дајући му изглед улице и чије границе одређује надлежни орган за управљање путевима, саобраћајним знаковима за обиљежавање насељених мјеста.

Колона је низ од најмање три возила (осим бицикла, трактора, радне машине и запрежног возила) која су заустављена на путу, или се на блиском међусобном одстојању крећу истом саобраћајном траком у истом смјеру, при чему су брзина кретања возила и поступања возача међусобно условљени и између којих, без ометања, не може да уђе друго возило.

Мимоилажење је пролажење возилом поред другог возила које се по истом коловозу креће из супротног смјера.

Мијењање саобраћајне траке је прелажење возилом из једне у другу саобраћајну траку за саобраћај у истом смјеру ради престојавања или дозвољеног бржег кретања.

Обилажење је пролажење возилом поред заустављеног или паркираног возила или другог објекта који се налази на саобраћајној траци којом се возило креће.

Паркирање возила је прекид кретања возила дужи од пет минута осим прекида који се прави да би се поступило по знаку или правилу којим се регулише саобраћај.

Заустављање возила је сваки прекид кретања возила на путу у трајању до пет минута, осим прекида који се прави да би се поступило по знаку или правилу којим се регулише саобраћај.

Полукружно окретање је окретање возила за 180 степени, у односу на дотадашњи смјер кретања, ради укључења у супротни саобраћајни ток.

Претицање је пролажење возилом поред другог возила које се креће у истој саобраћајној траци и у истом смјеру.

Пропуштање возила је радња коју је у одређеним случајевима возач дужан извршити заустављањем возила, смањивањем брзине кретања или прекидањем радње коју изводи возилом, и то на начин који не приморава возача другог возила да нагло мијења правац или брзину кретања.

Престојавање је заузимање таквог положаја возилом на саобраћајној траци и на таквој удаљености од раскрснице или другог мјеста на путу из којег се на сигуран начин може извести наредна допуштена радња возилом (скретањем, окретањем, заустављањем и сл.).

Саобраћајна незгода је догађај на путу или који је почео на путу, у којем је учествовало најмање једно возило у покрету и у којем је једно или више лица погинуло или поврјеђено или је настала материјална штета.

Слика 6. Саобраћајна незгода

Свјетлодбојни прслук је одјевни предмет намјењен лакшем уочавању лица која се на јавном путу налазе ван возила.

Растојање је најкраћа бочна удаљеност између најистуренијих тачака возила или лица, односно других објеката.

Одстојање је најкраћа уздужна удаљеност између најистуренијих тачака возила или лица, односно других објеката.

Скуп возила чине моторно возило и прикључна возила која у саобраћају на путевима учествују као цјелина.

Зона смиреног саобраћаја је подручје у насељу обиљежено прописаним саобраћајним знаком у којем возила не смију да се крећу брзином већом од брзине хода пјешака због дозвољеног кретања пјешака и дјечије игре.

II САОБРАЋАЈНА СИГНАЛИЗАЦИЈА

Саобраћајну сигнализацију путева, чине:

а) Вертикална саобраћајна сигнализација:

- 1) знакови опасности
- 2) знакови изричитих наредби
- 3) знакови обавјештења
- 4) знакови обавјештења за вођење саобраћаја
- 5) допунске табле и
- 6) промјенљиви саобраћајни знакови

б) Хоризонтална саобраћајна сигнализација на коловозу и саобраћајним површинама

в) Свјетлосна саобраћајна сигнализација и свјетлосне ознаке

г) Саобраћајна опрема на путевима

- опрема за означавање ивице коловоза
- опрема за означавање врха саобраћајних острва
- опрема, знакови и ознаке за означавање радова, препрека и оштећења коловоза
- свјетлосни знакови за означавање радова, препрека и оштећења коловоза
- опрема за вођење и усмјеравање саобраћаја у подручју радова на путу, препрека и оштећења коловоза
- браници и полубраници
- саобраћајна огледала
- заштитне одбојне ограде
- ограде против засљепљивања
- ублаживачи удара
- остала опрема, као што су бројачи саобраћаја, камере, фиксни мјерачи брзине, станице за праћење метеоролошко-атмосферских услова и друго.

1. ВЕРТИКАЛНА САОБРАЋАЈНА СИГНАЛИЗАЦИЈА - САОБРАЋАЈНИ ЗНАКОВИ

Саобраћајним знаковима на путевима постиже се безбједније, брже и уредније одвијање саобраћаја. Користећи се њима, учесници у саобраћају упозорени су на опасности које им пријете на предстојећем дијелу пута. Помоћу саобраћајних знакова ставља се учесницима у саобраћају до знања ограничења, забране и обавезе којих се морају придржавати и дају им се потребна обавјештења за сигурно и несметано одвијање саобраћаја.

Сви јавни путеви морају бити обиљежени прописаним саобраћајним знаковима.

Учесници у саобраћају дужни су придржавати се ограничења, забрана и обавеза изражених помоћу постављених саобраћајних знакова.

Саобраћајни знакови постављају се са десне стране пута уз коловоз у смјеру кретања возила. Ако постоји опасност да саобраћајни знак неће бити уочљив због густине саобраћаја или због других разлога, саобраћајни знак се може поставити на супротној лијевој страни пута или изнад коловоза.

Чувајмо саобраћајне знакове!

На саобраћајни знак или на стуб на који је знак постављен забрањено је стављати све што није у вези са значењем саобраћајног знака. Тако бисте знак заклонили и онемогућили би друге учеснике да га виде. Забрањено је оштећивање, прљање, ломљење или уклањање као и мијењање значења саобраћајног знака.

1.1. Знакови опасности

Знакови опасности учесницима у саобраћају означавају близину дијела пута или мјесто на којем им пријети опасност одређеног карактера. Постављају се прије опасног мјеста.

*Слика 7. Знак опасности
„Опасност на путу“*

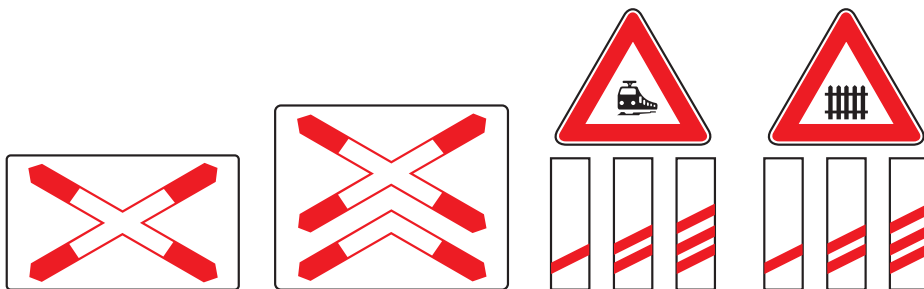
Облик знакова опасности

Знакови опасности имају облик једна-костраничног троугла чија се доња страница налази у хоризонталном положају, а врх спрам ње окренут је према горе (слика 8).

Слика 8. Знак опасности „Бициклести на путу“

Изузетак су знакови опасности којима се учесници у саобраћају упозоравају на прелаз пута преко пруге а то су: „Андрејин крст,, те знак „Приближавање прелазу пута преко жељезничке пруге са браницима или полубраницима“ и знак „Приближавање прелазу пута преко жељезничке пруге без браника или полубраника“ (слика 9).

Слика 9. Знакови опасности који одступају по облику

Боја знакова опасности

Основна боја знакова опасности је бијела боја, а ивице троугла су црвене боје (слика 8). Изузетак по боји су знакови опасности „Радови на путу“ и „Саобраћајна незгода“, чија је основна боја жута (слика 10).

Симболи на знаковима опасности су црне боје.

„Саобраћајна незгода“

„Радови на путу“

Слика 10. Саобраћајни знакови опасности који одступају по боји

1. 2. Знакови изричитих наредби

Знакови изричитих наредби стављају до знања учесницима у саобраћају на путу забране, ограничења и обавезе којих се морају придржавати.

Знакови изричитих наредби дијеле се на:

- знакове забране, односно ограничења и
- знакове обавезе.

Облик знакова изричитих наредби

Знакови изричитих наредби имају облик круга. Изузетак су знакови „Обавезно заустављање“ и „Наилазак на пут са првенством пролаза“ (слика 11).

„Обавезно заустављање“

„Наилазак на пут са првенством пролаза“

Слика 11. Знакови изричитих наредби који одступају по облику

Боја знакова изричитих наредби

Основна боја знакова забране, односно ограничења, је бијела, а основна боја знакова обавезе је плава. Символи и натписи на знаковима забране, односно знаковима ограничења, црне су боје, а на знаковима обавезе бијеле боје. Ивице круга, те равне и косе линије на знаковима изричитих наредби на којима постоје, су црвене боје.

Табле на којима су уметнути знакови забране и ограничења имају подлогу бијеле боје.

Слика 12. Знак забране на путу

Постављање знакова изричитих наредби

Знакови изричитих наредби постављају се непосредно на мјеста на којима за учеснике у саобраћају почиње обавеза да поштују наредбу изражену саобраћајним знаком.

Ако је због слабе прегледности, или због неког другог разлога, учеснике у саобраћају потребно унапријед обавијестити о изричитој наредби знак изричите наредбе може бити постављен и на одговарајућој удаљености од мјеста од кога наредба важи. У том случају морају се додати допунске табле са назнаком удаљености од мјеста од ког наредба важи.

Учесници у саобраћају морају поштивати значење знакова изричитих наредби постављених на путу до прве раскрснице. Знакови изричитих наредби морају се поново поставити након сваког укрштања, односно спајања са другим путем, ако изричита наредба важи и послеје таквог укрштања, односно спајања (слика 13).

Слика 13. Знак обавезе постављен након укрштања путева

Слика 14. Знакови изричитих наредби којима се регулише редосљед проласка на раскрсницама

Изричита наредба изражена знаком забране и ограничења или знаком обавезе постављеним на улазу у насеље на истом стубу на којем је постављен и знак за обиљежавање насељеног мјеста вриједи на подручју цјелог насеља, ако на појединим путевима, или дијеловима пута у насељу није другим саобраћајним знаком изражена друга наредба.

Знакови изричитих наредби са промјењивом поруком

На путу се могу постављати и саобраћајни знакови за означавање изричитих наредби које важе само за одређено вријеме током дана, или само у одређене дане. Ови саобраћајни знакови израђени су тако да су симболи и допунске табле којима је одређено њихово значење уочљиви само у вријеме за које вриједи изричита наредба изражена знаком.

Знакови изричитих наредби са промјенљивом поруком постављају се увијек иза сталних знакова изричитих наредби.

Знакови изричитих наредби – знакови обавезе

Знакови обавезе на путу учесницима у саобраћају стављају до знања обавезе којих се морају придржавати.

Неки од знакова обавезе приказани су на слици 15.

„Раздвојена стаза за пјешаке и бициклите“

„Завршетак пјешачке стазе“

„Кружни ток саобраћаја“

Слика 15. Примјер неких знакова обавезе

1.3. Знакови обавјештења

Знакови обавјештења учесницима у саобраћају дају потребна обавјештења:

- о путу којим се крећу
- о називима мјеста кроз која пут пролази и удаљености до тих мјеста
- о престанку важења знакова изричитих наредби
- друга обавјештења која им могу користити.

Слика 16. Знак обавјештења – Обиљежен пјешачки прелаз

Ако се објекти не налазе на путу на којем је знак обавјештења постављен, знак може бити постављен с потребним обавјештењима на допунској табли како би учесници у саобраћају брзо пронашли објекат на који се знак односи.

Облици знакова обавјештења

Знакови обавјештења имају облик квадрата, правоугаоника или круга (слика 17).

Слика 17. Облици знакова обавјештења

Основна боја знакова обавјештења

Основна боја знакова обавјештења је:

- жута са симболима и натписима црне боје
- плава са симболима и натписима бијеле, црне, црвене или зелене боје
- зелена са симболима и натписима бијеле боје
- бијела са симболима и натписима црне, црвене или плаве боје.

На слици 18. приказане су основне боје знакова обавјештења:

Слика 18. Боје знакова обавјештења

У изузетним случајевима (слика 19), наранџаста боја може бити употријебљена код привременог усмјеравања саобраћаја на знаковима “Путоказ обиласка” и “Трака за прекривање знакова”.

“Путоказ обиласка”

Слика 19. Знакови обавјештења који су изузетак по боји од знакова обавјештења

“Трака за прекривање знакова”

Знакови обавјештења за вођење саобраћаја

Знаковима обавјештења за вођење саобраћаја обавјештавају се учесници у саобраћају о пружању путних праваца, распореду одредишта и вођењу саобраћаја према њима, укрштањима, односно спајањима путева, чвориштима на одређеном смијеру пута и удаљеностима до одредишта.

Слика 20. Саобраћајни знак за вођење саобраћаја („Предпутоказна табла“)

Основне боје знакова обавјештења за вођење саобраћаја јесу:

- 1) на аутопутевима, зелена са симболима и натписима бијеле боје
- 2) на путевима резервисаним за саобраћај моторних возила и брзим путевима, плава са симболима и натписима бијеле боје
- 3) на магистралним и регионалним путним правцима, жута са симболима и натписима црне боје
- 4) на осталим путним правцима и улицама у насељу ако исте не припадају некој од горе наведених категорија путева, бијела са симболима и натписима црне боје.

1.4. Допунске табле

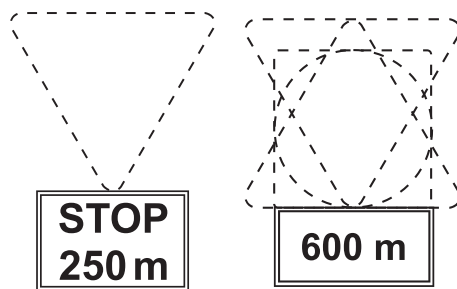
Уз саобраћајне знакове на путевима постављају се и допунске табле. Постављају се уз знакове опасности, знакове изричитих наредби и знакове обавјештења. Допунске табле ближе одређују значење саобраћајног знака.

Основна боја допунске табле мора бити иста као и основна боја знака уз који се табла поставља, а боја натписа и симбола на допунској табли мора бити иста као и боја натписа и симбола на основном знаку уз који се табла поставља.

Допунске табле постављају се заједно са саобраћајним знаковима на које се односе, и то испод доње ивице саобраћајног знака (слика 21).

Допунске табле (слика 22), постављају се уз знак „Пут са правом првенства пролаза“, као и уз знакове „Наилазак на пут са првенством пролаза“ и „Обавезно заустављање“.

Положај и број кракова приказаних на допунској табли морају одговарати положају и броју кракова раскрснице.

Слика 21. Примјери допунских табли постављених испод знакова

Слика 22. Допунске табле на раскрсници

2. ХОРИЗОНТАЛНА САОБРАЋАЈНА СИГНАЛИЗАЦИЈА НА КОЛОВОЗУ И ДРУГИМ ПОВРШИНАМА

2.1. Ознаке на коловозу

Ознаке на коловозу служе за регулисање саобраћаја на путевима, за вођење учесника у саобраћају и за пружање одговарајућих обавјештења корисницима возила и путева.

Врста ознака на коловозу су:

- уздужне ознаке
- попречне ознаке
- остале ознаке на коловозу и предметима уз ивицу коловоза.

Боја ознака на коловозу

Ознаке на коловозу су бијеле боје (слика 23).

Жутом бојом обиљежавају се:

- ознаке мјеста на коловозу и тротоару на којима је забрањено паркирање
- линије за одвајање трака за кретање возила јавног превоза путника (укључујући и такси возила) и возила службе хитне медицинске помоћи
- ознаке паркиралишног мјеста за возила лица са инвалидитетом

Слика 23. Ознаке на коловозу (раздјелна уздужна линија)

Слика 24. Примјер ознака на коловозу које се обиљежавају жутом бојом

- ознаке којима се обиљежавају мјеста за одређене намјене (аутобуска стајалишта, такси–возила, полиција, бицикличке и пјешачке стазе и др.)
- уређаји за смиривање саобраћаја (умјетне избочине и уздигнуте површине)
- ознаке којима се привремено преусмјерава саобраћај (привремена регулација саобраћаја) и обиљежавају привремене опасности на коловозу проистекле приликом извођења радова на путу.

2.1.1. Уздужне ознаке на коловозу

Уздужне ознаке на коловозу могу бити:

- раздјелне линије
- ивичне линије
- линије упозорења.

Раздјелна линија служи за раздвајање двосмјерних саобраћајних површина према смијеровима кретања (слике 25 и 26).

Ивична линија:

- а) обиљежава ивицу возне површине коловоза (слика 25)
- б) издваја коловозне површине са посебном намјеном – траке за кретање возила јавног превоза путника

Уздужне линије

Уздужне линије на коловозу изводе се као пуне, испрекидане, двоструке и ивичне линије.

- **Пуна уздужна линија** може бити раздјелна и ивична (слика 25). Обиљежава забрану преласка возила преко те линије или забрану кретања возила по тој линији.

═══════════ ивична линија

═══════════ раздјелна линија

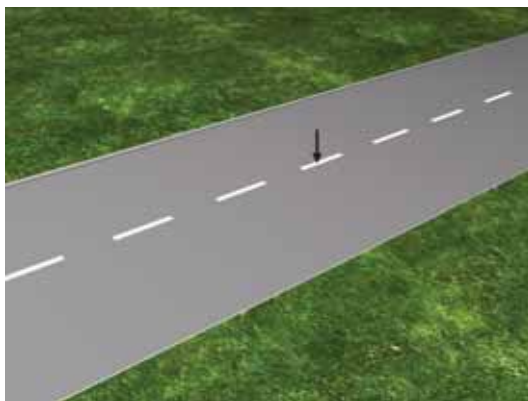
═══════════ ивична линија

Слика 25. Пуна уздужна линија (раздјелана и ивична)

• **Испрекидана уздужна линија** може бити:

- а) испрекидана раздјелна линија
- б) кратка испрекидана линија
- в) широка испрекидана линија
- г) линија упозорења.

а) Испрекидана раздјелна линија дијели коловоз на саобраћајне траке (слика 26).

Слика 26. Испрекидана раздјелна линија

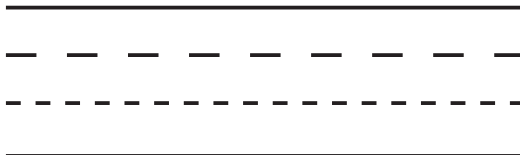
б) Кратка испрекидана линија служи:

- за раздвајање једносмјерних коловозних површина на саобраћајне траке на прилазним крацима раскрснице
- као линија водилца у самој раскрсници (слика 27)

Слика 27. Линија водилца

• за одвајање траке за возила јавног превоза путника када се користи само у одређеним временским интервалима у току дана (слика 28)

Слика 28. Трака за возила ЈПП-а

в) Широка испрекидана линија служи:

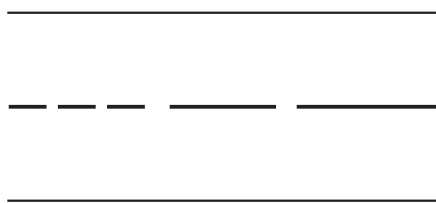
- као ивична линија за раздвајање токова у раскрсници на путевима ван насеља

- као ивична линија за издвајање ниша за скретање и изливање, односно уливање на аутопутевима и путевима резервисаним за саобраћај моторних возила, односно брзим путевима (слика 29).

Слика 29. Широка испрекидана линија

г) Линија упозорења служи за најављивање близине пуне раздјелне линије (слика 30).

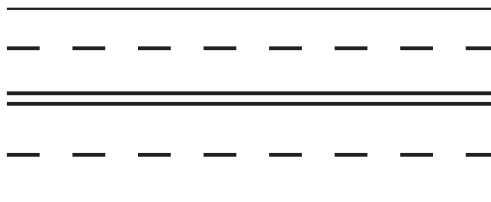
Слика 30. Линија упозорења

- **Удвојена раздјелна линија** може бити:

- а) удвојена пуна
- б) удвојена испрекидана
- в) удвојена комбинована.

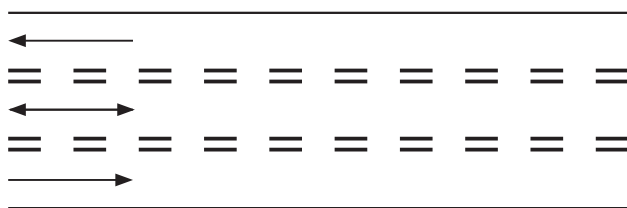
а) **Удвојена пуна раздјелна линија** обиљежава забрану преласка возила преко тих линија или забрану кретања возила по тим линијама и обавезно се изводи на коловозима са двосмјерним саобраћајем возила:

- са двије и више саобраћајних трака за сваки смјер
- са непарним бројем саобраћајних трака ако се претицање забрањује у оба смјера
- у тунелима и прилазима тунелу у дужини од најмање 200 м.

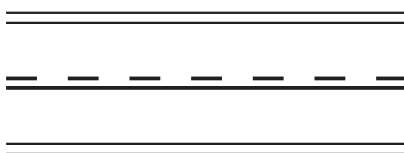
Слика 31. Удвојена пуна раздјелна линија

б) Удвојена испрекидана раздјелна линија служи за обиљежавање саобраћајних трака са измјенљивим смјером кретања на којима је саобраћај регулисан уређајима за давање свјетлосних саобраћајних знакова (слика 32).

Слика 32. Удвојена испрекидана раздјелна линија

в) Удвојена комбинована раздјелна линија служи за раздвајање саобраћајних трака на мјестима гдје су услови прегледности такви да допуштају претицање само у једном смјеру кретања (слика 33).

Слика 33. Удвојена комбинована раздјелна линија

2.1.2. Попречне ознаке на коловозу

Попречне ознаке су:

- 1) линија заустављања
- 2) косници
- 3) граничници
- 4) пјешачки прелази
- 5) прелази бицикличке стазе преко коловоза

Линија заустављања

Линија заустављања може бити пуна или испрекидана, и то:

а) Пуна линија заустављања обиљежава мјесто на којем возач мора зауставити возило. Испред линије заустављања може се на коловозу исписати ријеч „STOP „ (слика 34).

Слика 34. Пуна линија заустављања

б) Испрекидана линија заустављања обиљежава мјесто на којем возач мора зауставити возило ако је потребно пропустити возила која се крећу путем са правом првенства пролаза или пјешаке на обиљеженом пјешачком прелазу. Испред испрекидане линије заустављања може се исцртати троугао упозорења (слика 35, ознаке 1 и 3).

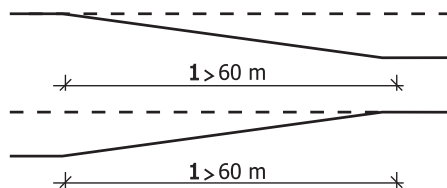

Слика 35. Испрекидана линија заустављања

в) Умјесто испрекидане линије заустављања, мјесто на којем возач мора зауставити возило ако је потребно да пропусти возила која се крећу путем са правом првенства пролаза или пјешаке на обиљеженом пјешачком прелазу, може се обиљежити троугловима врхом окренутим према возилу (слика 35, ознака 2).

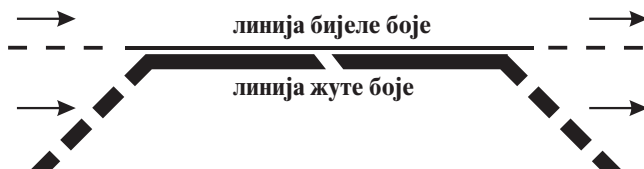
Косници

Косници означавају мјесто отварања изливне траке и затварања уливне траке на аутопуту, брзом путу и путу резервисаном за саобраћај моторних возила (слика 36).

Слика 36. Косник

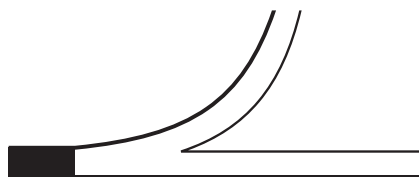
Косник може да означи и мјесто затварања саобраћајне траке намијењене возилима јавног превоза путника (слика 37).

Слика 37.

Граничници

Граничник обиљежава мјесто улажења гдје је потребно одвојити дио коловоза на којем је забрањен саобраћај (слика 38).

Слика 38. Граничник

Пјешачки прелаз

Пјешачки прелаз обиљежава дио површине коловоза који је намијењен прелазу пјешака (слика 39). На коловозу уз пјешачки прелаз који се налази у близини школе мора стајати напис «ШКОЛА» (слика 53 на страни 38).

Слика 39. Пјешачки прелаз

Прелаз бицикличке стазе преко коловоза

Прелаз бицикличке стазе преко коловоза је дио површине пута намијењен искључиво за прелаз бициклиста (слика 40 и 41).

Слика 40. Прелаз бицикличке стазе преко коловоза

Слика 41.

2.1.3. Остале ознаке на коловозу и предметима уз ивицу коловоза

Информације које се морају пренијети учесницима у саобраћају су многобројне и разноврсне. При томе се за њихово саопштавање користе различити симболи на коловозу или на предметима уз ивицу коловоза.

Ознаке на коловозу су:

- стрелице
- поља за усмјеравање саобраћаја
- линије усмјеравања
- натписи
- ознаке за означавање саобраћајних површина за посебне намјене
- ознаке за обиљежавање мјеста за паркирање
- уздужне ознаке (ознаке на предметима уз ивицу коловоза).

Стрелице

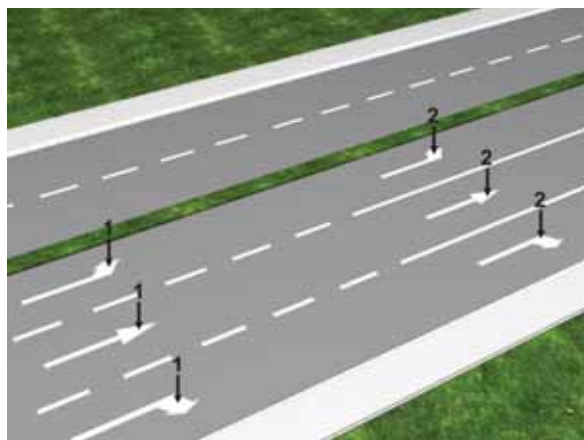
Стрелице на коловозу служе за:

- обиљежавање обавезног смјера кретања возила ако су уцртане на саобраћајној траци која је оивичена пуном раздјелном линијом (слика 42. под 2)

- обавјештавање возача о намјени саобраћајних трака – ако су уцртане у траци која је оивичена испрекиданом раздјелном линијом (слика 42. под 1).

Стрелицама се може означити:

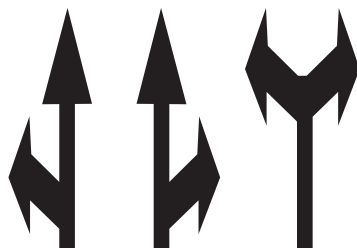
- Један смјер (слика 42)

Слика 42. Стрелице које означавају један смјер кретања

- Два смјера (комбинована)
(слика 43)
- Три смјера (комбинована)

Слика 43. Стрелице које означавају два смјера кретања

- Престројавање на два ближа укрштања (слика 44)

Престројавање на два ближа укрштања, односно спајања гдје се престројавање мора обавити прије првог укрштања, односно спајања на коме је забрањено скретање у означеним смјеровима.

Слика 44. Престројавање на два ближа укрштања

- Смјер кретања у гаражама (слика 45)

Слика 45. Стрелице којима се обиљежава смјер кретања у гаражама

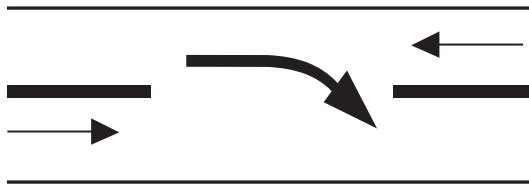
- Скретање саобраћаја (слика 46. ознака под 1 и 2).

Овим стрелицама обиљежавају се мјеста гдје возач мора да скрене и престроји се у смјеру који показује стрелица.

Слика 46. Стрелице за скретање саобраћаја

- Најава завршетка претицања (слика 47).

Слика 47. Стрелице којима се најављује завршетак претицања

Поља за усмјеравање саобраћаја

Означавају површину на којој је забрањен саобраћај и није допуштено заустављање и паркирање возила (слика 46 ознака под 3).

Поља за усмјеравање саобраћаја могу бити исцртана између двије траке:

- са супротним смјеровима (А)
- са истим смјеровима (Б)

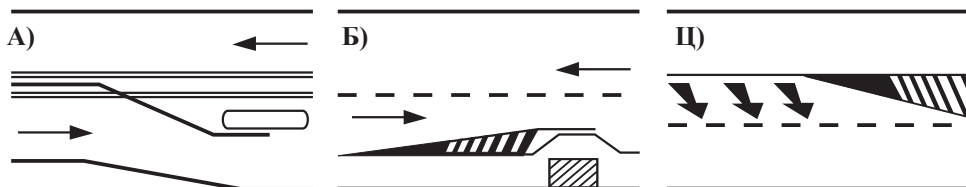
Слика 48. Поља за усмјеравање саобраћаја између двије траке

Линија усмјеравања

Линија усмјеравања означава мјесто промјене слободне површине коловоза. Промјена слободне површине коловоза може наступити испред чврстих препрека које се налазе на путу или на ивицама пута.

Линије усмјеравања могу бити:

- испред острва за престојивање возила јавног превоза путника (А)
- за обликовање препрека на ивици пута (Б)
- за означавање промјене корисне површине коловоза (Ц).

Слика 49. Линије усмјеравања

Натписи на коловозу

Натписи на коловозу дају учесницима у саобраћају потребна обавјештења, као што су: ријечи »СТОП«, »БУС«, »ТАХИ«, »ШКОЛА«, али и називи мјеста, ограничења брзине итд.(слика 50).

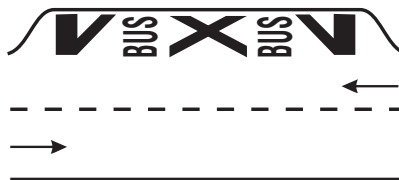

Слика 50. Натписи на коловозу

Означавање саобраћајних површина за посебне намјене

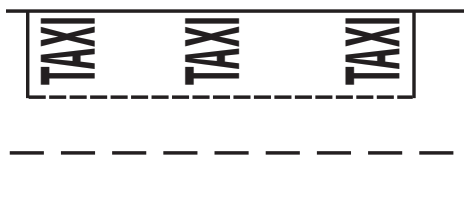
Саобраћајне површине за посебне намјене служе за обиљежавање мјеста намијењеног за:

- аутобуско стајалиште (слика 51)

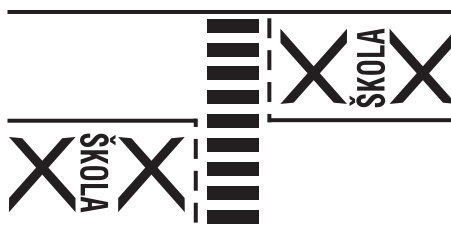
Слика 51. Означавање саобраћајних површина за посебне намјене (аутобуска стајалишта и такси возила)

- такси возила (слика 51 и 52)

Слика 52. Означавање саобраћајних површина за такси возила

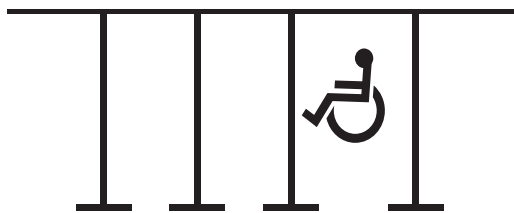
- пјешачки прелаз у близини школе (слика 53)

Слика 53. Обиљежавање пјешачког прелаза у близини школе

- возила лица са инвалидитетом (слика 54)

Слика 54. Обиљежавање мјеста за лица са инвалидитетом

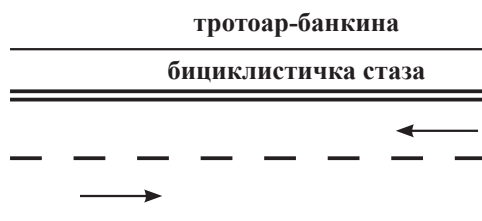

- забрану заустављања и паркирања (слика 55)

Слика 55. Обиљежавање мјеста на којима је забрањено заустављање и паркирање

- и обиљежавање бицикличичке и пјешачке стазе.

Слика 56. Обиљежавање бицикличичке траке и пјешачке стазе

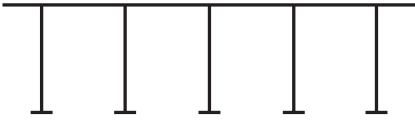
Обиљежавање мјеста за паркирање возила

Обиљежавање мјеста за паркирање возила служи за означавање простора за паркирање.

Паркирање у односу на ивицу коловоза може бити (слика 57):

- нормално (слика 57. ознака под 1)
- под углом (слика 57. ознака под 2)
- уздужно (слика 57. ознака под 3)

нормално (слика 57)

под углом (слика 57)

уздужно (слика 57)

Слика 57. Обиљежавање мјеста за паркирање

Ознаке на предметима уз ивицу коловоза

Елементи конструкције и опреме јавних путева и други предмети могу представљати препреке безбједном кретању возила. Да би се учесници у саобраћају на вријеме обавјестили о оваквим препрекама потребно их је на прописан начин обиљежити.

Елементи конструкције и опреме јавних путева и други предмети који означавају сталне препреке у оквиру мјера саобраћајног профила пута, обиљежавају се наизмјенично црвено–бијелим косим линијама (слика 58), а елементи слободног профила пута обиљежавају се црно–бијелом ознаком.

Слика 58. Обиљежавање сталних препрека унутар габарита пута

3. САОБРАЋАЈНА ОПРЕМА НА ПУТЕВИМА

3.1. Опрема за означавање ивица коловоза

У опрему за означавање ивице коловоза спадају:

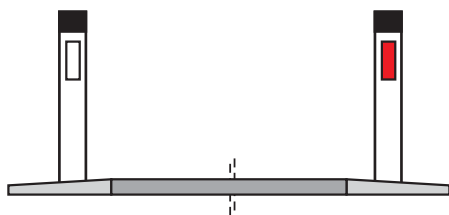
- смјероказни стубићи
- смјероказне ознаке (маркери) за тунеле и галерије
- ретрорефлектујуће ознаке – катадиоптери
- штапови за снијег.

Смјероказни стубићи служе за означавање ивице коловоза.

Смјероказни стубићи морају посједовати ознаку за вожњу у дневним условима вожње и ознаку у ноћним условима вожње.

Ознака за вожњу у дневним условима је црне боје. Ознака за вожњу у ноћним условима у смјеру вожње са десне стране је црвене боје, а са лијеве стране бијеле боје (слика 59).

На коловозу за једносмјерни саобраћај ретрорефлектујућа ознака је, са обје стране, црвене боје.

Слика 59. Смјероказни стубићи

Штапови за снијег у зимским условима означавају ивицу коловоза и правац пружања пута или путног објекта. Штапови за снијег наизмјенично су обојени црвеном и жутом бојом (слика 60).

Слика 60. Штапови за снијег

3.2. Опрема, знакови и ознаке за означавање радова, препрека и оштећења на коловозу

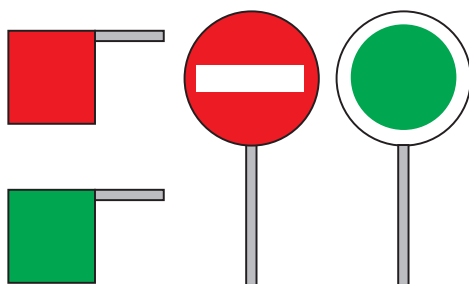
На путу гдје се изводе радови или ако на коловозу постоје оштећења или препреке које могу да угрозе или омету нормално одвијање саобраћаја, обиљежавају се одговарајућим знаковима. Знаци се постављају на одговарајућим размацима испред мјеста које треба обиљежити.

Радови, друге препреке и оштећења коловоза могу се означити одговарајућим саобраћајним знаковима и таблама за означавање затвореног дијела пута (нпр. „Табла чеоне забране“) (слика 61). Табле за означавање затвореног дијела пута морају бити обојене наизмјенично црвеном и бијелом бојом.

Слика 61. Обиљежавање радова на путу

Знацима за ручно регулисање саобраћаја радници на путу гдје се изводе радови или се налази препрека, ручно регулишу саобраћај (слика 62).

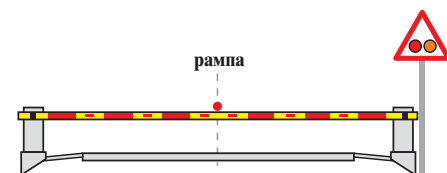
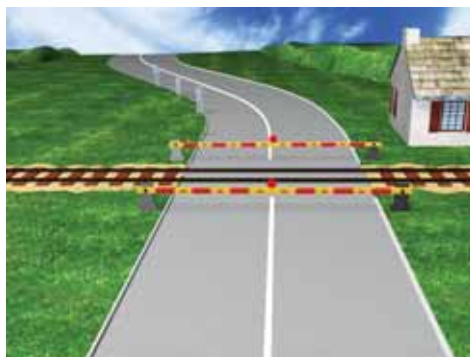
Слика 62. Знаци за ручно регулисање саобраћаја

Знакови за ручно регулисање саобраћаја су:

- Црвена заставица, коју радник држи попречно у односу на смјер вожње значи забрану проласка, а зелена заставица слободан пролазак.
- Округла табла која на једној страни има уцртан знак „Забрана саобраћаја у једном смјеру“ окренут према долазећем возилу значи, забрану проласка, а на другој страни округло зелено поље са бијелим рубом окренуто према долазећем возилу, значи слободан пролазак.

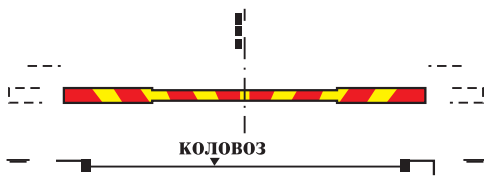
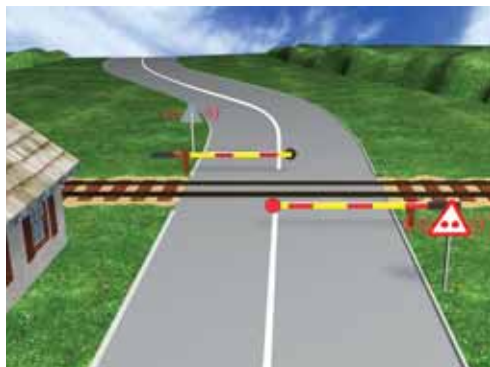
3.3. Браници и полубраници

Браницима се на прелазу пута преко жељезничке пруге у нивоу затвара саобраћај читавом његовом ширином. Браници морају бити означени са најмање три црвена ретрорефлектујућа стакла од којих једно мора бити смјештено на средини, а друга два на крајевима браника (слика 63). На браницима се стално или трепћуће црвено свјетло поставља на средини браника.

Слика 63. Браник

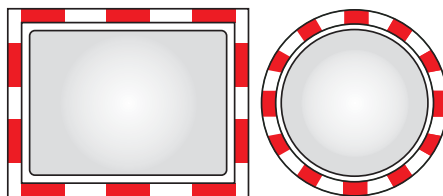
Полубраницима се на прелазу пута преко жељезничке пруге у нивоу затвара саобраћај само до половине ширине пута (слика 64). Полубраници морају бити означени са најмање три црвена ретрорефлектујућа стакла постављена на одговарајућим размацама по читавој дужини полубраника, од којих једно мора бити смјештено на самом крају полубраника. На крајевима полубраника се поставља трепћуће црвено свјетло.

Слика 64. Полубраници

3. 4. Саобраћајна огледала

Саобраћајна огледала намијењена су обезбјеђивању прегледности потребне за безбједно укључивање учесника са споредног пута на приоритетни (главни) путни правац.

Слика 65. Саобраћајна огледала

4. СВЈЕТЛОСНА САОБРАЋАЈНА СИГНАЛИЗАЦИЈА

Свјетлосну саобраћајну сигнализацију чини:

- а) сигнализација за регулисање кретања возила
- б) сигнализација за регулисање кретања пјешака
- в) сигнализација за регулисање кретања возила јавног градског превоза
- г) сигнализација за обиљежавање прелаза пута преко жељезничке пруге
- д) сигнализација за обиљежавање радова и препрека на путу
- е) сигнализација за регулисање приступа.

Свјетло употријебљено као свјетлосни саобраћајни знак може бити постојано (непрекидно) или трепћуће (са прекидима).

4.1. Свјетлосна саобраћајна сигнализација за регулисање кретања возила

За регулисање саобраћаја употребљавају се уређаји (семафори) којима се дају свјетлосни знакови тробојним свјетлима црвене, жуте и зелене боје.

Семафори са тробојним свјетлима могу се употребљавати за регулисање саобраћаја:

- на више саобраћајних трака истовремено или
- за сваку саобраћајну траку посебно.

Када се семафори употребљавају за регулисање саобраћаја на више саобраћајних трака и смјерова кретања истовремено, тада морају бити постављени са десне стране коловоза у вертикалном положају (слика 66).

Слика 66.

Ако се тробојним свјетлима регулише саобраћај на свакој траци посебно, свјетлосни знакови морају бити постављени изнад саобраћајних трака на које се односе (слика 67).

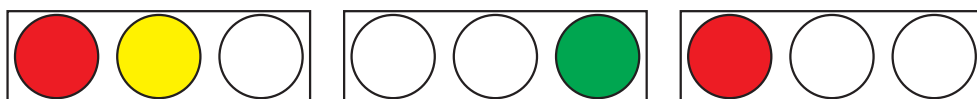
Свјетлосни знакови са тробојним свјетлима на којима се регулише саобраћај на свакој саобраћајној траци посебно могу бити постављени у хоризонталном и вертикаланом положају.

Слика 67.

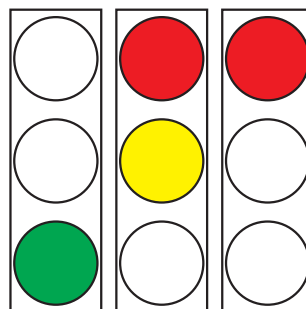
Свјетлосни знаци са тробојним свјетлима постављени по хоризонталној оси могу бити постављени само изнад саобраћајних трака.

Тробојна свјетла постављена су једно поред другог и то: црвено лијево, жуто у средини и зелено десно (слика 68).

Слика 68.

Семафори (свјетлосни уређаји) код којих су тробојна свјетла постављена по вертикалној оси једно испод другог могу бити постављени са десне стране коловоза (слика 66) или изнад саобраћајних трака (слика 67). Тробојна свјетла постављена су једно испод другог и то црвено горе, жуто у средини и зелено доле (слика 69).

Слика 69.

На уређајима са тробојним свјетлима, њихово значење за учеснике у саобраћају је:

- **црвено свјетло** значи забрану пролаза возила.

- **зелено свјетло** означава дозвољен пролаз возила.

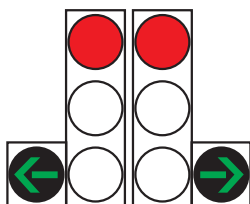
• **црвено и жуто свјетло упаљени истовремено** упозорава учеснике у саобраћају на скори престанак забране пролаза и на појаву зеленог свјетла.

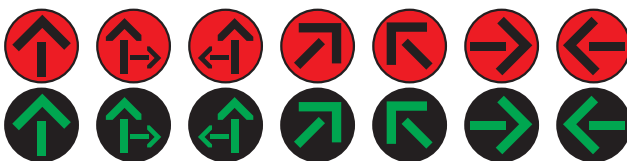
• **жуто свјетло (прије црвеног)** означава забрану пролаза, осим за возила која се, у часу када се жуто свјетло појави, налазе на толиком одстојању од свјетлосног знака да се не могу на безбједан начин зауставити а да не прођу тај знак.

• **допунска стрелица** обиљежава слободан пролаз возила у смјеру који је означен зеленом свијетлећом стрелицом за вријеме док је упаљено црвено или жуто свјетло.

Облици допунских свјетлећих стрелица могу бити различити. (слика 70).

Слика 70. Допунске свјетлеће стрелице

На свјетлосном саобраћајном знаку може бити укључено зелено трепћуће свјетло и жуто трепћуће свјетло.

- Зелено трепћуће свјетло служи за упозоравање учесника у саобраћају на скори престанак слободног пролаза и на појаву жутог, односно црвеног свјетла. Промјена зеленог свјетла у жуто, мора се најавити трептањем зеленог свјетла мин. три пута.

- Жуто трепћуће свјетло (жуто прекидно свјетло) обавезује све учеснике у саобраћају да се крећу са повећаним опрезом и да уређај за давање свјетлосних знакова није у функцији регулисања саобраћаја. Жуто трепћуће свјетло обавјештава учеснике у саобраћају да се регулисање саобраћаја не врши свјетлосним уређајем (семафором), него на основу постављених саобраћајних знакова или правила саобраћаја (правило десне стране).

ВАЖНО:

- *Црвено и зелено свјетло не смију бити упаљени истовремено.*

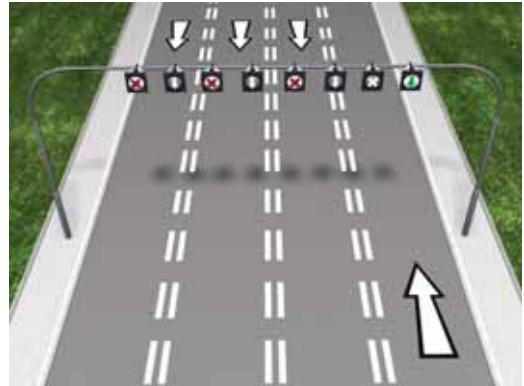
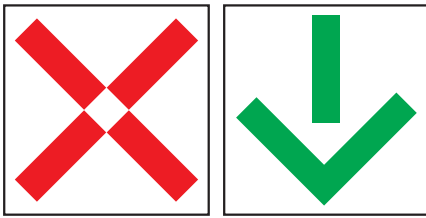
- *Жуто свјетло може бити упаљено као самостално у временским размацама од престанка зеленог до појаве црвеног свјетла или истовремено с црвеним – прије појаве зеленог свјетла.*

- *Зелено свјетло мора бити упаљено као самостално. Промјена зеленог свјетла у жуто мора се означити трептањем зеленог свјетла три пута.*

Свјетлосни знакови за регулисање саобраћаја возила на саобраћајним тракама на којима се мијења смјер кретања возила у току дана.

На одређеним путевима због појачаног интезитета саобраћаја у неким временским интервалима, потребно је да се на неким саобраћајним тракама саобраћај регулише измјеном смјера кретања возила. Такав систем регулисања саобраћаја примјењује се на путевима са три и више саобраћајних трака које су обиљежене удвојеним испрекиданим раздјелним линијама. Смјер кретања возила мијења се прије почетка или завршетка радног времена запослених, одласка или повратка становништва са викенда и то на излазно улазним путевима од центра града.

За регулисање саобраћаја на коловозу са више саобраћајних трака на којима се по потреби мијења смјер кретања возила, користи се свјетлосни уређај са двобојним свјетлосним знаковима. Изнад сваке саобраћајне траке постављен је по један хоризонтални семафор са двобојним свјетлима (слика 71).

Слика 71.

Значење свјетлосног уређаја са двобојним свјетлосним знаком:

- Зелена стрелица врхом окренутим надоље обиљежава дозвољено кретање дуж саобраћајне траке изнад које се знак налази.
- Укрштене линије црвене боје означавају забрану кретања возила по саобраћајној траци изнад које се знак налази, због тога што се њоме саобраћај одвија из супротног смјера.

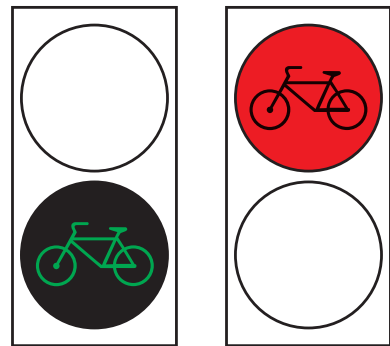
Регулисање кретања бициклиста свјетлосном саобраћајном сигнализацијом (семафорима)

Саобраћај бициклиста на прелазу бицикличке стазе преко коловоза може се регулисати семафорима за бициклисте.

Свјетло на уређају за давање знакова саобраћајним свјетлима обиљежава:

а) слободан пролаз за бициклисте (слика 72 а)

б) забрањен пролаз за бициклисте (слика 72 б).

а)

б)

Слика 72.

4.2. Свјетлосна саобраћајна сигнализација за регулисање кретања пјешака

За регулисање саобраћаја пјешака могу да се употребљавају и посебни урађаји за давање свјетлосних саобраћајних знакова црвене и зелене боје - “семафор за пјешаке” и уређаји за давање звучних сигнала.

Свјетла за регулисање саобраћаја пјешака састоје се од свјетлеће површине црвене или зелене боје на којој се налази тамна силуета пјешака, или од тамне површине на којој се налази свјетлећа силуета пјешака црвене или зелене боје (слика 73).

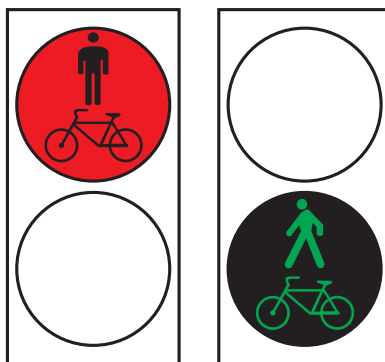
Та свјетла морају бити постављена по вертикалној оси, једно испод другог, и то: црвено свјетло горе, а зелено свјетло доле.

Зелено свјетло може бити подешено тако да се у одређеном временском размаку, прије него што се угаси, најављује и као трепћуће зелено свјетло. Црвено и зелено свјетло за пјешаке не могу бити упаљени истовремено.

Слика 73. Семафор за пјешаке: „Зелено свјетло – дозвољен пролаз, црвено свјетло – забрањен пролаз“

Исти уређај за давање свјетлосних знакова за бициклисте и пјешаке може се примијенити у случају када су пјешачка и бициклистичка стаза једна поред друге (слика 74).

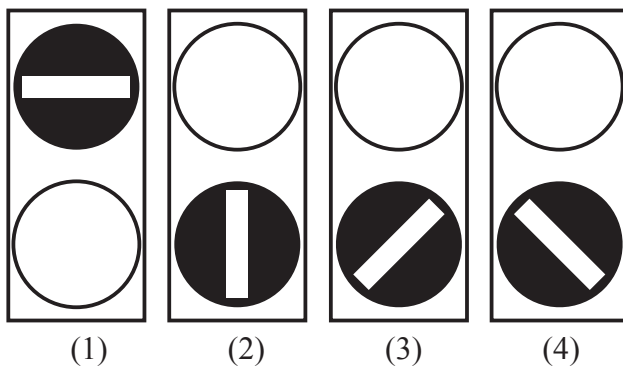

Слика 74.

4.3. Свјетлосна саобраћајна сигнализација за регулисање кретања возила јавног градског саобраћаја

За регулисање кретања трамваја употребљавају се једнобојни свјетлосни знакови, у облику свјетлеће линије бијеле боје.

Свјетлећа линија може бити положена, усправна или искошена. Положена линија значи забрану пролаза трамвају и поставља се по вертикалној оси горе, а усправна и искошена линија подразумијева слободан пролаз трамвају у смјеру који линија показује и поставља се доле.

75. Семафор за возила јавног градског саобраћаја

Линијама се обиљежава:

- 1) забрана пролаза трамваја (слика 75 - 1)
- 2) слободан пролаз трамваја у смјеру равно (слика 75 - 2)
- 3) слободан пролаз трамваја у смјеру десно (слика 75 - 3)
- 4) слободан пролаз трамваја у смјеру лијево (слика 75 - 4).

4.4. Свјетлосна саобраћајна сигнализација за означавање прелаза пута преко жељезничке пруге

Свјетлосни знакови за означавање прелаза пута преко жељезничке пруге у нивоу могу бити знакови за обиљежавање браника и полубраника и знакови којима се најављује приближавање воза, односно затварање прелаза браницима или полубраницима.

Такође, испред прелаза пута преко жељезничке пруге у истом нивоу постављају се браници и полубраници којима се затвара саобраћај за моторна возила и пјешаке.

Осим обиљежавања прелаза пута преко жељезничке пруге свјетлосним знаком, прелаз се мора обезбиједити и звучним сигнаlima.

Знакови којима се најављује приближавање воза

Свјетлосни знакови којима се најављује приближавање воза на прелазу пута преко жељезничке пруге у истом нивоу дају се наизмјеничним паљењем два црвена свјетла кружног облика (слика 76).

Ова два округла црвена свјетла смјештена су по хоризонталној оси, једно поред другог на табли облика једнакостраничног троугла.

Слика 76. Свјетлосни знакови којима се најављује приближавање воза

Ови свјетлосни знакови постављају се:

- испред прелаза пута преко жељезничке пруге са браницима или полубраницима (слика 63 и слика 64)
- испред прелаза пута преко жељезничке пруге без браника или полубраника (слика 76).

Када су упаљени, овим знаковима на прелазу пута преко жељезничке пруге са браницима или полубраницима упозоравају се учесници у саобраћају да се браници или полубраници почињу спуштати, или да је браник или полубраник у спуштеном положају. То значи да је прелаз преко пруге забрањен учесницима у саобраћају.

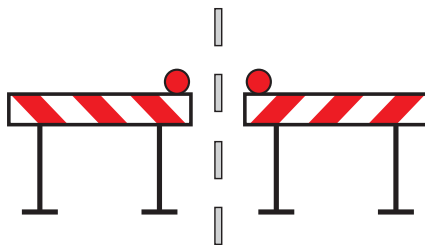
Када су упаљени, овим знаковима на прелазу пута преко жељезничке пруге без браника или полубраника најављује се учесницима у саобраћају

приближавање воза. Од тог момента учесницима у саобраћају забрањен је прелаз све док траје наизмјенично паљење ових знакова, односно док воз не пређе тај прелаз.

4.5. Свјетлосна саобраћајна сигнализација за означавање радова на путу, препрека и оштећења коловоза

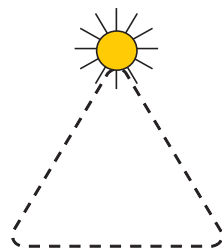
Свјетлосни знакови за означавање радова на путу, других препрека и оштећења коловоза су:

- црвено свјетло које се употребљава на таблама за означавање затвореног дијела пута (слика 77)

Слика 77.

- трепћуће жуто свјетло које се употребљава за наглашавање саобраћајног знака изнад којег је постављено (слика 78).

Слика 78.

- „свјетлосни низ“ са низом жутих, међусобно повезаних свјетала (бљескалица), која се наизмјенично пале и гасе у смјеру вожње
- „покретна табла забране са жутом трепћућом стрелицом, усмјереном косо надоље, и са саобраћајним знаком“
- „покретна сигнална табла са промјенљивим садржајем“
- привремене уређаји за давање знакова саобраћајним свјетлима ради наизмјеничног пропуштања возила из супротних смјерова.

III ЗНАЦИ КОЈЕ УЧЕСНИЦИМА У САОБРАЋАЈУ НА ПУТЕВИМА ДАЈУ ПОЛИЦИЈСКИ СЛУЖБЕНИЦИ

1. ЗНАЧЕЊЕ ЗНАКОВА КОЈЕ УЧЕСНИЦИМА У САОБРАЋАЈУ ДАЈУ ПОЛИЦИЈСКИ СЛУЖБЕНИЦИ

Контролу и регулисање саобраћаја врше полицијски службеници - полицајци.

Полицајци могу давати знакове руком и положајем тијела, звучним и свјетлосним уређајима за давање знакова.

Учесници у саобраћају дужни су да поступају по захтјевима израженим помоћу знакова или по наредби полицајца.

Знаци које полицајац даје рукама и положајем тијела за учеснике у саобраћају имају сљедеће значење:

Рука подигнута вертикално са отвореном шаком.

Значи обавезно заустављање за сва возила. Ако је тај знак дат на раскрсници, значи забрану пролаза за возила, осим за она која се не могу на безбједан начин зауставити.

За пјешаке значи забрану преласка преко коловоза. Ако је знак дат на отвореном путу, он има наведено значење само када се полицајац налази на коловозу.

Рука хоризонтално предручена са отвореном шаком.

Значи забрану пролаза за све учеснике у саобраћају чији смјер кретања сијече испружену руку.

Лагано махање хоризонтално одрученом руком горе-доле са отвореном шаком окренутом надоле.

Значи да возач у чијем се смјеру даје тај знак треба смањити брзину кретања возила.

Хоризонтално предручена рука са отвореном шаком и кружно кретање подлактице и шаке од десна у лијево.

Значи да возач у чијем се смјеру даје овај знак треба да убрза кретање возила.

Хоризонтално одручена рука са дланом отворене шаке усмјерене према одређеном возилу.

Значи да је возач тог возила обавезан да заустави возило којим управља.

Тијело у нормално стојећем ставу или тијело у истом ставу са рукама хоризонтално одрученим.

Обиљежава да се возила која долазе из правца у ком су окренута леђа, односно прса полицајца морају зауставити, а да возила која долазе са бочних страна том лицу имају право пролаза.

Тијело полицајца у нормалном стојећем положају или тијело са истим положајем и хоризонтално одрученим рукама, одговара зеленом свјетлу за возаче који наилазе са бочних страна, а црвеном свјетлу за возаче возила која наилазе из правца у коме су окренута леђа, односно прса саобраћајног полицајца.

2. РЕГУЛИСАЊЕ САОБРАЋАЈА НА РАСКРСНИЦИ ОД СТРАНЕ ПОЛИЦИЈСКОГ СЛУЖБЕНИКА

Учесницима у саобраћају знакове дају полицијски службеници - полицајци који на основу закона врше контролу и регулисање саобраћаја на путевима. Полицајци регулишу саобраћај дајући знакове рукама и положајем тијела. Могу, такође, давати звучне знакове пиштаљком и свјетлосне знакове батеријском лампом.

Ако полицајац регулише саобраћај на раскрсници, знаке којима се наређује заустављање свих возила и забрана пролаза за одређене учеснике у саобраћају, може давати само ако се налази у средишту раскрснице (слика 79).

Слика 79.

Ако се на једној раскрсници налази више полицајаца који помажу у регулисању саобраћаја, знаци које дају морају бити усклађени са знацима које даје полицајац који се налази у средишту раскрснице.

Када саобраћај на раскрсници, регулише полицајац, сви учесници у саобраћају су дужни придржавати се знакова и наредби које им рукама и положајем тијела даје полицајац (слика 80).

Слика 80.

3. ЗВУЧНИ ЗНАЦИ КОЈИ СЕ ДАЈУ ПОСЕБНИМ УРЕЂАЈИМА НА МОТОРНОМ ВОЗИЛУ ИЛИ ПИШТАЉКОМ

Звучни знаци дају се посебним уређајем за давање звучних знакова на моторном возилу или помоћу пиштаљке.

Звучни знаци који се дају посебним уређајем на моторном возилу састоје се од низа тонова разних висина, тако да ти тонови формирају завијајући звук. Звучни знаци који се дају посебним уређајем за давање звучних знакова на моторном возилу употребљавају се само у комбинацији са свјетлосним знацима и имају значење одговарајућег свјетлосног знака који се даје.

Звучни знаци пиштаљком примјењују се само у комбинацији са знацима који се дају рукама и то само кад се овлаштено лице налази ван возила.

Звучни знаци које дају полицајци пиштаљком имају сљедећа значења:

- **Један звиждуц** значи позив учесницима у саобраћају који га чују да **обрате пажњу** на полицајца који ће помоћу одговарајућег знака изразити одређени захтјев. Овај знак даје се само при регулисању саобраћаја на раскрсницама.

- **Више узастопних звиждука** значи да је неки од учесника у саобраћају **направио грешку**, односно поступио противно захтјеву израженом помоћу датог знака, правилима саобраћаја или постављеним саобраћајним знацима.

- Ако се знак састоји од више узастопних звиждука, сви учесници у саобраћају који чују овакав звук дужни су да се осматрањем полицајца обавијесте да ли се тај звук односи на њих. Упоредо са давањем тог знака, полицајац је дужан да покаже на ког се учесника у саобраћају дати знак односи и шта је он дужан учинити.

Слика 81. Употреба пиштаљке од стране овлаштеног лица

4. СВЈЕТЛОСНИ ЗНАЦИ

У вршењу контроле и регулisaња саобраћаја, полицајци могу да дају и свјетлосне знаке.

Свјетлосни знаци дају се посебним уређајима за давање свјетлосних знакова на моторном возилу или средствима која се ручно користе (батеријска лампа и сл).

Слика 82. Возило полиције опремљено уређајима за давање свјетлосних знакова

Свјетлосни знаци који се дају посебним уређајима за давање свјетлосних знакова на моторном возилу имају сљедећа значења:

• **Два трепћућа свјетла, од којих је свјетло плаве боје на десној, а црвене боје на лијевој страни возила.**

Ова свјетла уграђена су на возилима под пратњом. Када се наизмјенично пале, значе обавезу за возача који сусретне возила која су под пратњом, или кога сустигну та возила:

- да се заустави
- да се строго придржава наредби које му дају лица из пратње
- да кретање настави тек пошто сва возила под пратњом прођу
- да уступи првенство пролаза тим возилима и да их не претиче.

Пјешаци имају обавезу да се, ради пропуштања ових моторних возила, склоне са коловоза.

- **Два трепћућа или ротациона свјетла плаве боје на возилу.**

Ова свјетла су уграђена на возило са правом првенства пролаза (возила полиције или војна возила) која обезбјеђују пролаз једном или колони возила која се крећу иза њега (слика 83).

Значе обавезу за:

- возача да обрати пажњу на возила којима се обезбјеђује пролаз, да их пропусти и, по потреби, да заустави своје возило док та возила прођу

- пјешаке да се склоне са коловоза док то возило или колона возила не прође.

Слика 83.

- **Једно трепћуће или ротационо свјетло плаве боје**

Уграђује се на возило са правом првенства пролаза. Значи обавезу:

- за возаче да уступе првенство пролаза возилу опремљеном оваквим знаком и по потреби да зауставе своје возило док то возило не прође, осим за возаче возила под пратњом

- за пјешаке да се склоне са коловоза док то возило не прође.

Слика 84.

- **Свјетлосни знак „СТОП - ПОЛИЦИЈА“**

Овај знак се уграђује на полицијско возило министарства унутрашњих послова. Обиљежава обавезу за возача возила, које се налази непосредно иза возила које даје свјетлосни знак, да заустави своје возило.

5. УПОТРЕБА И ЗНАЧЕЊЕ ЦРВЕНОГ СВЈЕТЛА – „БАТЕРИЈСКА ЛАМПА“

Свјетлосни знак који се даје средствима која се ручно користе је постојано црвено свјетло. Њиме полицајац машине усправно на уздужну осу пута. Тај знак значи обавезу за возача да заустави возило које се креће на дијелу пута гдје се тај свјетлосни знак даје.

6. УПОТРЕБА ТАБЛИЦЕ У СВРХУ РЕГУЛИСАЊА САОБРАЋАЈА

За давање знакова којима се наређује заустављање, забрана пролаза, смањење и убрзање кретања возила, полицајац може употребљавати таблицу.

Таблица за регулисање саобраћаја има облик круга. Основа таблице је бијеле боје са црвеном ивицом (слика 85).

*Слика 85. Употреба таблице
у сврху регулисања саобраћаја*

IV САОБРАЋАЈНА ПРАВИЛА

1. КРЕТАЊЕ ПЈЕШАКА

1.1. Кретање пјешака пјешачким површинама

Пјешаци су лица која учествују у саобраћају а не управљају возилом, нити се превозе у возилу или на возилу. Пјешаци су и лица која властитом снагом гурају или вуку возило, ручна колица, бицикл, мопед, дјечија колица или покретна колица за немоћна лица. Пјешаци су и лица у покретној столици за немоћна лица коју покрећу властитом снагом или снагом мотора, ако се при томе крећу брзином човјечијег хода. Такође, пјешаци су и лица која клизе клизалькама, скијама, санкама или се возе на котуралкама.

Слика 86. Површине намјењене за кретање возила и пјешака

Пјешаци су најбројнија категорија учесника у саобраћају. Пјешаци су најспорији и најмање заштићени, али довољно покретљиви да се у случају потребе зауставе или уклоне са коловоза брже и лакше него било које возило. Правилно понашање пјешака у саобраћају, међусобна толеранција између пјешака и возача једно је од мјерила степена саобраћајне културе и услов

безбједног учешћа у саобраћају. Прописима су регулисана правила кретања пјешака, која их обавезују на пажљиво и опрезно кретање како би се избјегле саобраћајне незгоде. Пјешаци за кретање користе простор уз куће, са обје стране улице, а возачи су задржали средину улице (слика 86).

Кретање тротоаром

У насељу, ако идете пјешнице, за своје кретање првенствено морате користити тротоар или другу одређену површину погодну за кретање пјешака (пјешачка стаза).

Тротоар је посебно уређена саобраћајна површина намијењена за кретање пјешака, која није у истом нивоу с коловозом пута, или је од коловоза одвојена на други начин (слика 87).

Слика 87. Кретање пјешака тротоаром

Кретање пјешачком стазом

Пјешачка стаза је посебно изграђена саобраћајна површина по којој се пјешаци морају кретати. На пјешачким стазама пјешаци се крећу безбједно. Стаза је означена саобраћајним знаком обавезе (слика 88).

Слика 88. Пјешачка стаза

„Пјешачка стаза“

„Стаза за пјешаке и бициклисте“

„Раздвојена стаза за пјешаке и бициклисте“

„Зона смиреног саобраћаја“

Слика 89. Саобраћајни знакови који означавају површине по којима је дозвољено кретање пјешацима

Кретање пјешачким зонама

Пјешачка зона је уређена саобраћајна површина намијењена за кретање пјешака, у којој је дозвољено кретање моторних возила с посебним одобрењем (слика 90).

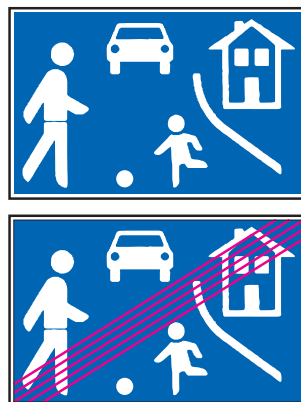
Пјешачке зоне се најчешће налазе у строгим центрима већих насеља и у њима је дозвољено кретање само пјешацима, под истим правилима као и приликом кретања тротоаром. Пјешачке зоне су састављене од једне или више површина намијењених за кретање пјешака.

Пјешачке зоне се обиљежавају одговарајућим саобраћајним знаком „Пјешачка зона“, као и знаком „Завршетак пјешачке зоне“.

Слика 90. Саобраћајни знакови “почетак и завршетак пјешачке зоне”

Зона смиреног саобраћаја обиљежава мјесто у насељу, у ком се не смије возити брже од брзине хода пјешака, због тога што је допуштена дјечија игра и кретање пјешака. На почетку и на крају таквих зона постављају се одговарајући саобраћајни знакови (слика 91).

Слика 91. Саобраћајни знакови којима се означава почетак и завршетак зоне смиреног саобраћаја

1.2. Кретање пјешака коловозом

По правилу, пјешак не смије да се креће и задржава на коловозу. Уколико у насељу на путу нема тротоара или других површина погодних за кретање пјешака, пјешак смије да се креће коловозом.

Ако се пјешаци крећу коловозом, морају да се крећу што ближе ивици коловоза и то врло пажљиво, тако да не ометају или не спречавају саобраћај возила.

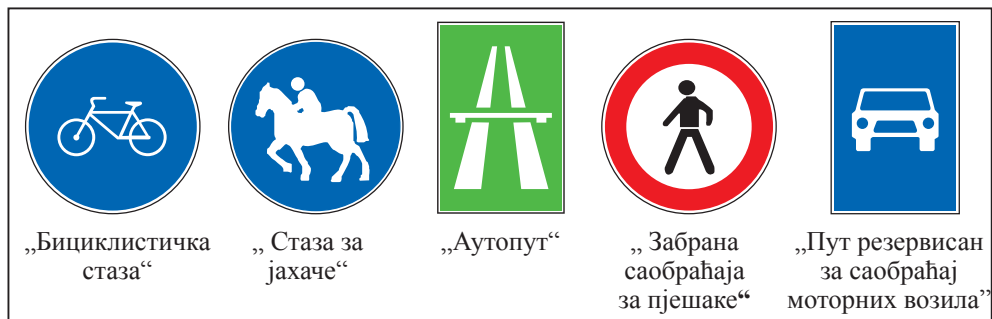
Дијете до шест година старости може да учествује у саобраћају као пјешак на коловозу само ако има као непосредног пратиоца лице старије од 16 година.

На јавним путевима ван насеља, на којима није прописом или саобраћајним знаком забрањено кретање пјешака, а за кретање немају других погодних површина, пјешаци смију да се крећу уз лијеву ивицу коловоза у смјеру кретања, тако да возилима долазе у сусрет (пјешаци виде возила и возачи виде пјешаке).

Изузетно од овог правила, пјешак може да се креће десном страном коловоза само када је за њега такво кретање безбједније (непрегледна кривина, провалија, усјек, засјек, одрон).

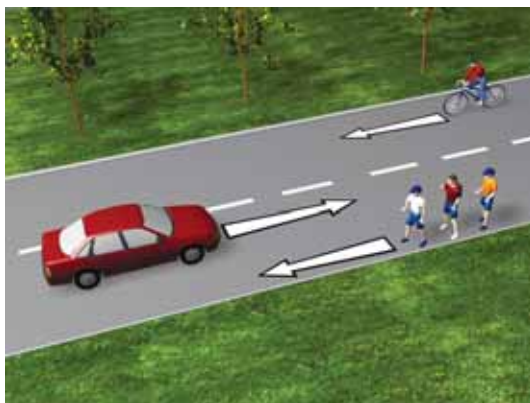
Прописима и саобраћаним знацима на јавним путевима може се забранити кретање пјешацима.

На аутопуту, брзом путу и путу резервисаном за саобраћај моторних возила забрањено је кретање пјешацима.

Слика 92. Саобраћајни знакови који означавају саобраћајне површине по којима се не смију кретати пјешаци

Када се пјешаци крећу коловозом у групи треба да ходају један иза другог (слика 93). Ако се крећу један поред другог доводе у опасност и себе и возаче возила који их морају обићи.

Слика 93. Кретање пјешака у групи ивицом коловоза

Уз десну ивицу коловоза у смјеру кретања мора да се креће: организована колона пјешака као и пјешак који гура ручна колица, бицикл, лаки мотоцикл или мотоцикл, те лица која се крећу у инвалидским колицима.

1.3. Кретање пјешака ноћу и у условима смањене видљивости

Пјешак као учесник у саобраћају за своје кретање користи тротоар, пјешачку стазу или коловоз. Нажалост, пјешак је најслабији и најнезаштићенији учесник у саобраћају.

Свакодневно пјешаци различитих узраста смртно страдају или постају инвалиди у саобраћајним незгодама, које се догађају дању или ноћу. Незгоде са пјешацима често се догађају у сумрак или ноћу, или у вријеме смањене видљивости. Један од главних разлога због којих се те незгоде догађају је **слаба уочљивост пјешака**, поготово ако носе тамну одјећу. Пјешаци јасно виде свјетло возила и с веће удаљености те претпостављају да и њих возачи виде. Међутим, то није тачно.

Када се крећу коловозом на јавном путу ван насељеног мјеста, ноћу и дању у условима смањене видљивости, пјешаци морају бити означени свјетлоодбојним прслуком (слика 94).

Слика 94. Свјетлоодбојни (флуоросцентни) прслук

Слика 95. Кретање организоване колоне пјешака ноћу

Дијете, ако се креће ноћу као и приликом смањене видљивости по коловозу, неосвјетљеног или слабо освјетљеног пута мора имати на видном мјесту (на школској торби, одјећи, обући, ...) обиљежја са ретрорефлектујућим карактеристикама.

Ноћу, колона пјешака мора бити обиљежена с предње стране свјетлом бијеле или жуте боје, а са задње стране свјетлом црвене боје (слика 95).

1.4. Прелазак пјешака преко коловоза

Опасност за пјешаке на путу представљају раскрснице и прелажење с једне на другу страну коловоза, а нарочито пред школама, јавним зградама, игралиштима и свуда гдје је велика густина саобраћаја, а прелаз пјешака чест.

Пјешак је дужан да прелази преко коловоза и бицикличке стазе пажљиво и најкраћим путем, након што се прије ступања на коловоз увјери да то може да учини на безбједан начин.

Коловоз је најбезбједније прелазити на денивелисаним прелазима (“пасареле” и подземни пјешачки пролази). Ако у близини нема денивелисаних прелаза, коловоз је најбезбједније прелазити на семафоризованом обиљеженом пјешачком прелазу, па потом на обиљеженом пјешачком прелазу.

1.4.1. Прелажење коловоза на обиљеженом пјешачком прелазу

На путу који има обиљежене пјешачке прелазе - “зебре” или посебно изграђене прелазе, односно пролазе за пјешаке, при прелажењу пута, пјешак је дужан кретати се тим прелазима, односно пролазима, ако они нису од њега удаљени више од 100 m (слика 96). На пјешачке прелазе - “зебре”, не треба ступати безбрижно и изненада, прије ступања обавезно треба обратити пажњу на брзину и удаљеност возила од пјешачког прелаза. Важно је да пјешаци виде возила, а још је важније да возачи возила уоче пјешаке.

Пјешаци који прелазе коловоз на раскрсници на којој се саобраћај регулише помоћу семафора дужни су да поступају према свјетлосним знаковима на семафору (слика 97).

Слика 96. Прелажење преко коловоза на пјешачком прелазу

Слика 97. Прелажење преко коловоза на семафоризованом пјешачком прелазу

Како би учесници у саобраћају били информисани, на коловозу се исцртавају ознаке које означавају дио површине коловоза који је намијењен прелазу пјешака. Уз хоризонталну ознаку на коловозу, пјешачки прелази обиљежавају се и саобраћајним знацима. Саобраћајни знак опасности „Обиљежени пјешачки прелаз“ обиљежава близину мјеста на ком се налази обиљежени пјешачки прелаз, а саобраћајни знак обавјештења „Обиљежени пјешачки прелаз“ поставља се искључиво непосредно испред обиљеженог пјешачког прелазу (слика 96).

„Обиљежени пјешачки прелаз“

„Обиљежени пјешачки прелаз“

Слика 98.

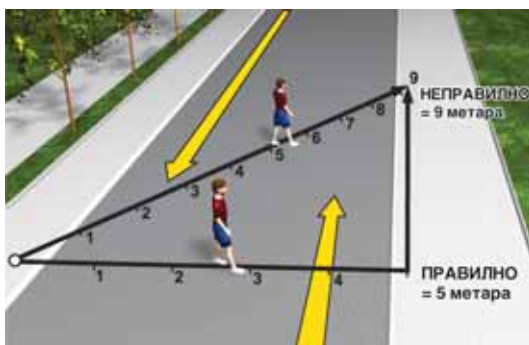
1.4.2. Прелажење коловоза на мјестима гдје нема обиљеженог пјешачког прелаза

Пјешак који намјерава прећи преко коловоза на мјесту гдје не постоји обиљежени пјешачки прелаз не смије ступити на коловоз ако тиме омета саобраћај возила. Приликом прелажења коловоза на раскрсницама без пјешачког прелаза, пјешак мора, прије ступања на коловоз нарочиту пажњу обратити на удаљеност и брзину возила која му се приближавају. За пјешака на раскрсници опасност представљају и она возила која скрећу или задржавају смјер кретања.

Слика 99. Прелажење коловоза на раскрсницама гдје нема обиљеженог пјешачког прелаза

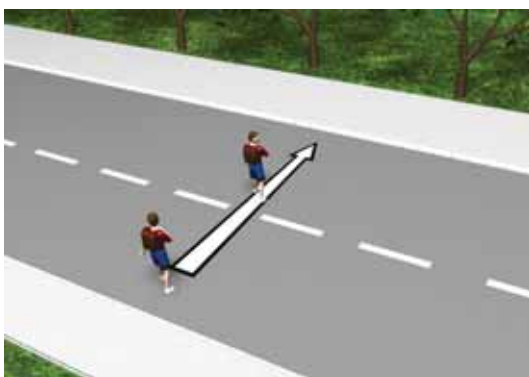
На мјесту гдје нема „зебре“, коловоз треба прелазити опрезно, и то право, најкраћим путем (под правим углом у односу на уздужну осу пута) на другу страну. Када се коловоз прелази „дијагонално“, пут преласка је дужи и опаснији (слика 100).

Слика 100. Најкраћи пут преласка коловоза

Када се коловоз прелази мимо обиљеженог пјешачког прелаза („зебре“) пјешаци немају предност проласка у односу на возила.

Прије ступања на коловоз на коме се одвија двосмјерни саобраћај, потребно је стати на тротоару или ивици коловоза, погледати прво на лијеву, па потом на десну страну,

Слика 101. Правилано прелажење коловоза

осмотрити близину и удаљеност долазећих возила. Када се увјеримо да су возила на довољној удаљености поново погледати на лијеву страну и коловоз прелазити.

Када пјешак дође до средине коловоза, потребно је да поново погледа на десну страну и безбједно пређе коловоз (слика 101).

Прелазак преко коловоза пјешак мора отпочети тако да буде учљив од стране возача, односно да није заклоњен иза паркираних возила, дрвореда, заустављеног аутобуса, итд.

1.4.3. Прелажење коловоза подземним или надземним пјешачким пролазом

Слика 102. Подземни пролаз

Слика 103. Надземни прелаз „пасарела“

Коловоз је најбезбједније прелазити на денивелисаним пјешачким прелазима (пролази испод пута и прелази изнад пута „пасареле“). Овај начин преласка најчешће се примјењује на мјестима гдје је прелазак директно по површини коловоза изузетно ризичан због карактеристика пута.

Пјешачки пролази, било да су подземни или надземни најсигурнији су за кретање пјешака (слике 102 и 103). Међутим, има доста пјешака који их нерадо користе због њихове дужине (пењање и силажење), те прелазе непрописно испред возила на коловозу, што је веома опасно. Подземни и надземни пјешачки прелази обиљежени су саобраћајним знаком обавјештења „Подземни или надземни пјешачки пролаз“.

2. ТИПИЧНЕ СИТУАЦИЈЕ У КОЈИМА ДЈЕЦА КАО ПЈЕШАЦИ СТРАДАЈУ У САОБРАЋАЈУ

Дјеца предшколског узраста, а посебно ђаци основне школе спадају у групу угрожене категорије учесника у саобраћају. У саобраћају дјеца свакодневно учествују као пјешаци, бициклисти или путници у возилу.

Дјеца као ризична категорија учесника у саобраћају веома често су учесници саобраћајних незгода. Незгоде са учешћем дјеце су тешке и са трагичним посљедицама што је условљено малим отпором тијела дјетета да прими и одупре се дејству већих сила које се јављају у незгодама. Због животног доба, њихове психофизичке способности за безбједно учешће у саобраћају су смањене.

Дјеца као пјешаци најчешће страдају због:

- прелажења (често претрчавање) коловоза ван пјешачког прелаза,
- изненадног закорачења – прелажења коловоза
- задржавања и игре на коловозу
- кретања иза паркираних возила дјеца не виде возила која се крећу по коловозу.

Дјеца најчешће страдају у саобраћају у сљедећим ситуацијама.

• Задржавање и играње између паркираних аутомобила.

Дјецу, која се играју и задржавају између возила паркираних дуж коловоза, возачи возила која се крећу по коловозу нису у могућности да виде због њиховог малог узраста (слика 104).

Слика 104.

• Прелазак улице између возила паркираних на коловозу.

Да би прешло улицу, дијете мора веома често да се креће и између паркираних возила дуж коловоза (слика 105). Док се креће између паркираних возила, због малог узраста дијете није у могућности да види

Слика 105.

возила која се крећу по коловозу, а и возачи возила нису у могућности да виде дијете. Дијете треба да прође између паркираних возила, застане прије изласка на улицу и осмотри да ли на улици има наилазећих возила.

• **Истрчавање за лоптом на коловоз.**

Пажња дјетета је тад концентрисана на игру и лопту за којом трчи. Дијете не види возила која наилазе и нагло истрчава испред њих. Возачи немају времена да зауставе возило и долази до саобраћајне незгоде. Игра лоптом на тротоару или испред коловоза је опасна и одрасли, који су дужни да се брину о дјечи, не смију је толерисати (слика 106).

Слика 106.

• **Неосматрање стања на коловозу с лијеве и с десне стране прије ступања на њега.**

Ако дијете не зна поступке за безбједно прелажење улице или зна али се не придржава, може да изазове саобраћајну незгоду. Ако дијете не застане на тротоару или ивици коловоза да осмотри стање на коловозу (погледа лијево па десно) и не омогући возачима да га они примјете, може настати опасна ситуација. Опасно је претрчавање улице.

Слика 107.

• **Игра на тротоару.**

Дијете се игра и не осматра стање на улици. Оно на улици неконтролисано излази тиме угрожава безбједност саобраћаја. Овакве игре су опасне и недозвољене (слика 108).

Слика 108.

- **Истрчавање дјече испред или иза заустављеног аутобуса.**

Дјеча често страдају у саобраћају зато што након изласка из аутобуса не стану на тротоару или ивици коловоза и не причекају да се аутобус удаљи како би имали могућност да виде долазећа возила и да њих возачи возила виде (слика 109).

Слика 109. Истрчавање дјече испред или иза заустављеног аутобуса

- **Вожња дјече на запрежном возилу, силажења са запрежног возила или пењање на њега.**

Дијете може да падне са возила и задобије повреде. Нарочито је опасно сједити на страницама приколице.

- **Вожња котураљки или ролера на асфалтним површинама тротоара или улице.**

Ово је све чешћа појава у градовима и може изазвати опасне ситуације са страдањем дјече. За ту вожњу дјеча треба да користе површине на којима се саобраћај возила не одвија чиме би се избјегли судари са возилима.

3. ОБАВЕЗЕ ВОЗАЧА БИЦИКЛА, МОПЕДА И ОСТАЛИХ ВОЗАЧА ПРЕМА ПЈЕШАЦИМА

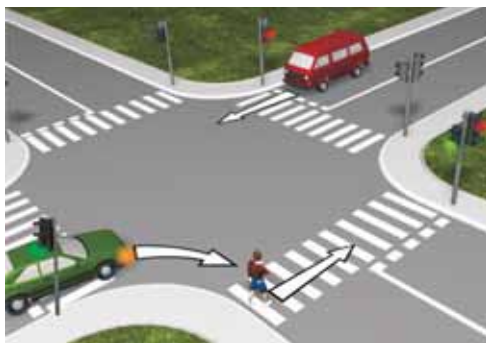
Возачи бицикла и мопеда као и сви други возачи обавезни су увијек зауставити се испред обиљеженог пјешачког прелаза и пропустити пјешаке.

- Ако је саобраћај на обиљеженом пјешачком прелазу регулисан свјетлосним саобраћајним знаковима или знацима овлаштеног лица, возач је дужан да заустави возило испред пјешачког прелаза кад му је датим знаком забрањен пролаз. Ако му је на таквом прелазу датим знаком дозвољен пролаз возач не смије да омета пролаз пјешака који су већ ступили на пјешачки прелаз.

Слика 110. Возачи су дужни зауставити се и пропустити пјешаке.

- Ако се обиљежени пјешачки прелаз регулисан свјетлосним саобраћајним знаковима или знацима овлаштеног лица, налази на улазу на бочни пут, возач који скреће на тај пут дужан је да се креће смањеном брзином и пропусти пјешаке који су већ ступили или ступају на пјешачки прелаз, а по потреби и заустави возило.

Слика 111. Пјешак има предност проласка у односу на путнички аутомобил.

- На прелазу преко коловоза гдје је пјешачки прелаз обиљежен саобраћајним знаком и ознаком на коловозу (слика 112), возачи су обавезни зауставити се и пропустити пјешаке који прелазе или ступају на пјешачки прелаз, или недвосмислено показују намјеру да пређу преко пјешачког прелаза.

Слика 112.

- На коловозу са двије или више саобраћајних трака за саобраћај у истом смјеру, забрањено је пролажење поред возила које је заустављено или успорава испред пјешачког прелаза да би пропустило пјешаке.

- Возач који скреће на бочни пут на чијем улазу не постоји обиљежен пјешачки прелаз дужан је да скреће смањеном брзином и не смије да угрози пјешаке који су већ ступили на коловоз (слика 99).

4. БИЦИКЛИ И МОПЕДИ У САОБРАЋАЈУ

4.1. Бицикли у саобраћају

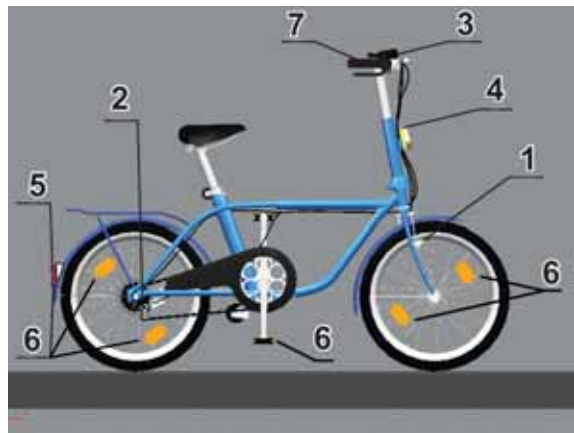
Бицикл је возило које има најмање два точка и покреће се искључиво снагом возача. Бициклом на јавном путу смије управљати лице које је навршило 12 година.

4.1.1. Уређаји на бициклу

Свако возило у саобраћају на путу, па тако и бицикл, мора имати прописану опрему и бити технички исправан. Услов за безбједност бициклиста у друмском саобраћају је техничка исправност уређаја и прописана опрема бицикла.

Са становишта безбједности бицикл у саобраћају на путу мора имати исправне сљедеће уређаје (слика 113):

1. ручна кочница за предњи точак
2. кочница за задњи точак (ручна или ножна)
3. звонце, труба или сирена;
4. свјетло за освјетљење пута
5. позиционо свјетло црвене боје позади
6. катадиоптер црвене боје (мачије око) позади на педалама са сваке стране катадиоптери жуте или наранџасте боје
7. уређај за управљање (управљач).

Слика 113. Бицикл и његови основни уређаји

Кочнице (предња и задња кочница)

Кочнице се на бициклу изводе са ручним или ножним активирањем. Кочница са ручним активирањем дјелује на предњи или на задњи точак. Кочница са ножним активирањем дјелује окретањем педала уназад, и тако кочи задњи точак. Исправне кочнице имају велика значај за безбједно учешће у саобраћају.

Свјетла

Пред тешкоћа које има возач бицикла када мора учавати друге учеснике у саобраћају, и он је сам тешко уочљив другима. Ноћу, као и дању у случају смањене видљивости, на возилу у саобраћају на путу, морају да буду упаљена свјетла за освјетљавање пута, и то на бициклу - једно бијело свјетло на предњој страни и једно црвено свјетло на задњој страни.

Предње свјетло на бициклу

Ноћу и дању у условима смањене видљивости (киша, магла, снијег, дим, итд) морају се укључити свјетла како би возач бицикла био уочљив другим возачима. Предње свјетло даје свјетлост бијеле боје. Ово свјетло служи за освјетљавање пута испред бицикла.

Слика 114. Свјетла на бициклу

Задње свјетло

Задња свјетла чине задње позиционо свјетло и задњи катадиоптер. Задње позиционо свјетло је црвене боје и оно би требало бити видљиво од возача моторних возила ноћу на растојању од 100 метара. Од велике важности је да буду очишћена стакла на свјетлима и катадиоптерима као и на педалама бицикла.

Катадиоптери

Катадиоптери на странама точкова су жуте или наранџасте боје. Омогућавају да бициклиста са стране буде добро уочљив од возача моторних возила.

Педале

Педале служе за преношење притиска ногу бициклисте на преносни уређај у циљу кретања или кочења. На педале се постављају жути катадиоптери најмање површине 5 cm², која дјелују према напријед или према назад што омогућава уочљивост бициклисте ноћу од стране возача моторних возила.

Звоно за упозорење

Звоно за упозорење постављено је на управљачу бицикла и служи да остале учеснике у саобраћају упозори на потенцијалну опасност.

Бицикл се у основи састоји од следећих дијелова:

1. точкови (предњи и задњи)
2. рам
3. погонски механизам
4. сједиште
5. управљач
6. осовине

Осим наведених дијелова и уређаја било би добро да бицикл посједује и одговарајућу опрему, која се састоји од: *пумпе, прибора за крпљење гума, основног алата-кључева и резервне сијалице.*

Лако и сигурно управљање бициклом постиже се и правилним одржавањем његових дијелова и уређаја. Захтјеви безбједности саобраћаја обавезују возача бицикла да прије вожње провјери исправност свих дијелова и уређаја на бициклу.

4.2. Мопеди у саобраћају

Мопед је моторно возило са два точка чија радна запремина мотора није већа од 50 cm^3 , а снага код електричних мотора не прелази 4 kW , или на три точка, чија радна запремина мотора није већа од 50 cm^3 , или снага мотора код мотора са унутрашњим сагоријевањем и електричних мотора није већа од 4 kW , и које на равном путу не може развити брзину већу од 45 km на час.

Мопедом на јавном путу смије управљати лице које је навршило 14 година и посједује одговарајући документ о познавању прописа о безбједности саобраћаја. Потврду о познавању прописа о безбједности саобраћаја на путевима возач је обавезан показати полицији, када то од њега буде затражено.

4.2.1. Уређаји на мопеду

Појачавањем конструкције бицикла и додавањем двотактног мотора мале цилиндарске запремине, до 50 cm^3 , настао је мопед. Возач чији мопед није технички исправан, не смије учествовати у саобраћају.

Слика 115. Мопед

Основни уређаји које мопед мора имати, су:

- **Кочнице**

Најмање по једну кочницу на сваком точку које су независне једна од друге. Кочница на предњем точку мора бити ручна, а за кочење задњег точка користи се ножна кочница.

• Свјетла

Законом је прописао да у времену од првог сумрака до потпуног сванућа (ноћу), као и дању у случају смањене видљивости, на мопеду, у саобраћају на путу, мора бити упалјено свјетло за освјетљавање пута, и то:

- најмање једно бијело или жуто свјетло на предњој страни

- најмање једно црвено свјетло на задњој страни

Задње свјетлосно тијело чине црвено позиционо свјетло за означавање возила и црвени катадиоптер.

Слика 116. Свјетла на мопеду

- Катадиоптери на педалама
- Уређај за давање звучних сигнала
- Управљач
- Издувну цијев са пригушивачем

4.3. Правилна и безбједна вожња бицикла и мопеда

При укључивању у саобраћај возачи бицикла и мопеда морају осматривати саобраћај на путу, своју пажњу усмјерити на кретање возила, на њихову брзину и удаљеност. Потребно је погледати лијево и десно, увјерити се да су коловоз, бицикличка стаза или трака слободни а потом се безбједно укључити у саобраћај и започети вожњу не угрожавајући ни себе ни друге учеснике у саобраћају.

Приликом вожње бициклом посебну пажњу потребно је усмјерити на ознаке на коловозу и саобраћајне знакове, боје свјетала на семафору, знакове полицајца који регулише саобраћај и објекте поред пута.

Једном усвојена вјештина одржавања равнотеже на бициклу никад се не заборавља. Правилним одржавањем равнотеже осигурава се вожња бициклом у правцу без непотребног и опасног кривудања лијево – десно.

У вожњи бицикла увјек настојати:

- тијело на бициклу држати усправно, лагано нагнуто према напријед
- поглед усмјерити испред бицикла

- руке држати полусавијене због лакшег управљања и ублажавања вибрација
 - управљач бицикла држати лагано
 - прсте руке држати што ближе командама кочница ради бржег реаговања
 - стопала добро смјестити на педалама.

4.3.1. Најчешће грешке које чине возачи бицикла

Бицикл је веома нестабилно возило, те га треба користити како то прописи захтијевају. Возачи бицикла то често заборављају, крше правила и прописе и чине грешке које могу имати трагичне посљедице. Грешке које најчешће чине возачи бицикла су:

- управљање бициклом на једном точку („насилничка вожња“ -ЗОБС РС);
 - вожња два или више бициклиста један поред другог
 - управљање бициклом, а не држање управљача барем једном руком
 - возити бицикл, а не ослањати ногу на педалу
 - превоз, вуча или гурање предмета који га могу ометати у управљању возилом
 - превозење терета и других предмета који нису обиљежени
 - вуча или гурање других учесника у саобраћају
 - сједење изван сједишта одређеног за возача
 - придржавање бициклисте за друго возило у покрету
 - непрописан превоз другог лица на бициклу
 - вођење животиња и сл.

4.4. Знакови које рукама дају возачи бицикла и мопеда

Када возач бицикла и мопеда намјерава промијенити правац кретања или обавити неку другу радњу бициклом (скретање на раскрсници, претицање, заустављање, престројавање,) мора о томе обавијестити друге учеснике у саобраћају.

На бициклу нема свјетлосних показивача правца (жмигаваца). Возач бицикла сваку промјену правца кретања мора на вријеме сигнализирати осталим учесницима у саобраћају испруженом руком у смијеру кретања. Рука треба бити испружена све вријеме док се не изврши радња бициклом (скретање).

Када возач бицикла скреће улијево треба да скретање изврши са одрученом лијевом руком у водоравном положају, као на слици 117.

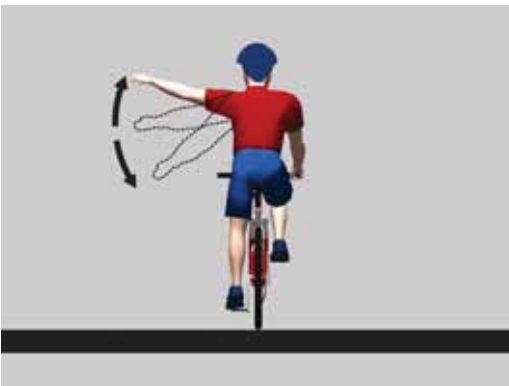
Слика 117.

За скретање удесно возач бицикла треба имати одручену десну руку у водоравном положају, као на слици 118.

Слика 118.

Када возач има намјеру да заустави бицикл, заустављање треба да изврши махањем горе-доле одрученом руком у водоравном положају, као на слици 119.

Слика 119.

Кад на мопеду не постоје показивачи правца, возачи мопеда, сваку промјену смјера кретања морају на вријеме сигнализирати одрученом руком као и возачи бицикла.

4. 5. Превоз лица на бициклу и мопеду

Возач бицикла и мопеда, може да превози друга лица само ако на бициклу и мопеду постоје посебна сједишта и ослонци за ноге.

Возач бицикла старији од 18 година може на бициклу превозити дијете до осам година старости, ако на бициклу има уграђено посебно сједиште. Сједиште треба бити прилагођено величини дјетета и чврсто спојено са бициклом тако да не умањује његову стабилност за вријеме вожње.

Дијете млађе од 12 година не смије се превозити на мопеду.

Возач бицикла, мопеда, лаког мотоцикла, мотоцикла и лица која се превозе тим возилима морају правилно користити **заштитну кацигу** за вријеме вожње (слике 120 и 121).

Ноћу, као и дању у случају смањене видљивости, возач бицикла мора правилно користити и **свјетлоодбојни прслук**.

Слика 120.

Слика 121.

4. 6. Превоз терета на бициклу

Бицикл у саобраћају на путу не смије се оптеретити изнад своје носивости. Стабилност бицикла за вријеме вожње биће нарушена ако се превози терет који је неправилно на њему смјештен. Терет на бициклу превози се само на носачима терета који су на њему учвршћени.

Терет који се превози бициклом мора бити правилно распоређен те према потреби, причвршћен и покривен да не би дошло до:

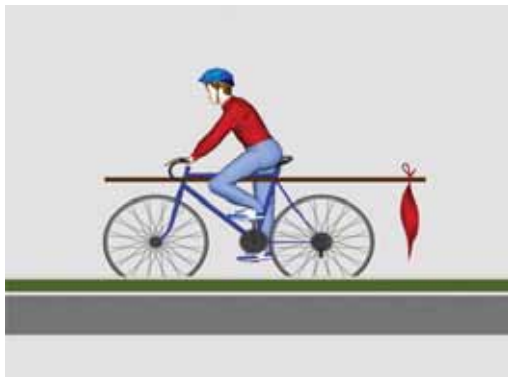
- смањења стабилности возила и отежаног управљања возилом
- смањења возачеве прегледности над путем
- расипања по путу
- заклањања свјетлосних и свјетлосно-сигналних уређаја на возилу.

Предмети који се превозе на бициклу не смију бити шири од 50 cm са сваке стране бицикла (слика 122).

Слика 122.

Ако се на бициклу превози терет (предмет, алатка) који је дужи од крајње тачке задњег дијела бицикла више од 1 метра, мора бити означен тканином црвене боје (слика 123).

Слика 123.

5. КРЕТАЊЕ ВОЗИЛА ПО ПУТУ

5.1. Површине намијењене за кретање возила

Возач за кретање возила мора користити пут, односно коловоз или саобраћајну траку намијењену за саобраћај оне врсте возила којој саобраћај припада.

Возач је дужан да се креће возилом десном страном коловоза у смјеру кретања.

На путу у насељу на којем за саобраћај возила у истом смјеру постоје најмање двије саобраћајне траке за кретање возила, возач може користити и саобраћајну траку која се не налази уз десну ивицу коловоза, ако тиме не омета остала возила која се крећу иза њега (слика 124).

У насељу на путу на којем за саобраћај возила у истом смјеру постоје најмање двије обилежене саобраћајне траке за кретање у истом смјеру возачи слједећих возила морају користити десну саобраћајну траку у смјеру кретања (слика 124):

- аутобуса
- теретног возила чија је највећа дозвољена маса већа од 7.500 kg
- трактора, радне машине, мотокултиватора, бицикла.

На дијелу пута испред раскрснице или другог мјеста на којем возило скреће улијево, ова возила могу напустити десну саобраћајну траку.

На путу с коловозом за саобраћај возила у оба смјера на којем постоје најмање четири саобраћајне траке, возач не смије возилом прелазити на коловозну траку намијењену за саобраћај возила из супротног смјера (слика 125).

На путу с коловозом за саобраћај возила у оба смјера на којем постоје три саобраћајне траке (слика 126), возач не смије возилом кретати се саобраћајном траком која се налази уз лијеву ивицу пута у смјеру кретања возила.

Слика 124.

Слика 125.

Слика 126.

На путу на којем су коловозне траке физички одвојене једна од друге, возач не смије возилом да се креће коловозном траком намијењеном за саобраћај возила из супротног смјера (слика 127).

Слика 127.

На путу с коловозом за саобраћај возила у једном смјеру, возач не смије возилом да се креће у забрањеном смјеру (слика 128).

Слика 128.

5.2. Површине намијењене за кретање бицикла и мопеда

Да би возила могла учествовати у саобраћају, постоје или се изграђују, саобраћајне површине на којима се одвија саобраћај. Возачи бицикла и мопеда смију да се крећу по оним саобраћајним површинама по којима је кретање таквим возилима најбезбједније и дозвољено, а то су бицикличке стазе, односно траке. Бицикличких стаза, односно трака код нас има мало па су бициклички принуђени кретати се путевима на којима се одвија мјешовити и врло интензиван саобраћај и ту су, нажалост, изложени великим опасностима.

Бицикличка стаза је изграђена саобраћајна површина намијењена за саобраћај бицикла и мопеда, која се протеже уздуж коловоза и која је од њега **одвојена** и обиљежена прописаним саобраћајним знаком.

Ако на путу постоји посебно уређена бицикличка стаза, возач мопеда ако је покретан снагом возача и возач бицикла, морају да се крећу десном страном бицикличке стазе у односу на смјер кретања саобраћаја.

На бицикличким стазама уређеним и обиљеженим за саобраћај бицикла и мопеда у оба смјера возила морају да се крећу десном страном у смјеру кретања возила.

Слика 129. Бицикличка стаза

Слика 130. Бицикличка стаза за оба смјера кретања

Постоје и посебно изграђене стазе за пјешаке и бициклисте којима се пјешаци и бициклисти морају кретати, а забрањено је кретање другим учесницима у саобраћају. Овакве стазе обиљежавају се прописаним саобраћајним знаковима „Стаза за пјешаке и бициклисте“ и „Завршетак стазе за пјешаке и бициклисте“.

У оквиру исте саобраћајне површине може се изградити стаза за пјешаке и бициклисте, гдје се бијелом линијом те двије површине раздвајају. По таквој површини могу се кретати само пјешаци и бициклисти, а забрањено је кретање другим учесницима у саобраћају. Оваква површина обиљежава се саобраћајним знаком „Раздвојена стаза за пјешаке и бициклисте“, док се завршетак такве стазе обиљежава знаком „Завршетак раздвојена стазе за пјешаке и бициклисте“.

„Стаза за пјешаке и бициклисте“

„Раздвојена стаза за пјешаке и бициклисте“.

Бицикличка трака је дио коловоза намијењен за саобраћај бицикла и мопеда, која се протеже уздуж коловоза и која је означена уздужном линијом на коловозу.

И на бицикличким тракама уређеним и обиљеженим за саобраћај бицикла и мопеда у оба смјера бицикли морају да се крећу десном страном у смјеру кретања возила (слика 132).

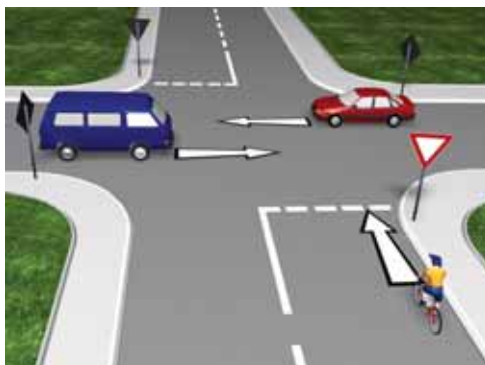

Слика 131. Бицикличка трака која прелази преко раскрснице

Слика 132. Бицикличка трака

Ако за вожњу бицикла, и мопеда уколико је покретан снагом возача, не постоји посебно изграђена стаза (трака), тада се за вожњу користи коловоз у ширини од највише једног метра од десне ивице коловоза (слика 133).

Слика 133. Кретање бициклисте ивицом коловоза

Ако се два или више возача бицикала или мопеда крећу у групи, дужни су да се крећу један иза другог (слика 134).

А) правилно

Б) неправилно

Слика 134. Кретање бициклиста у групи

Уколико се бициклисти и мопедисти крећу саобраћајницама на којима се налазе трамвајске трачнице, морају возити на таквој удаљености од трачница да се трамвајски саобраћај може несметано одвијати (слика 135).

Слика 135. Кретање бициклом поред трамваја

Возачима бицикла и мопеда дозвољено је кретање на свим путевима у насељу и ван насеља, осим на:

- аутопутевима

- путевима резервисаним за саобраћај моторних возила и брзим путевима

- путевима и улицама на којима је саобраћај забрањен саобраћајним знаковима:

Забрана саобраћаја у оба смјера

Забрана саобраћаја у једном смјеру

Забрана саобраћаја за бицикле

Забрана саобраћаја за мопеде и лаке мотоцикле

Забрана саобраћаја за лаке мотоцикле, мопеде и бицикле

- пјешачким зонама, пјешачким и стазама за јахаче.

Пјешачка зона
Pješačka zona

Пјешачка зона

Пјешачка стаза

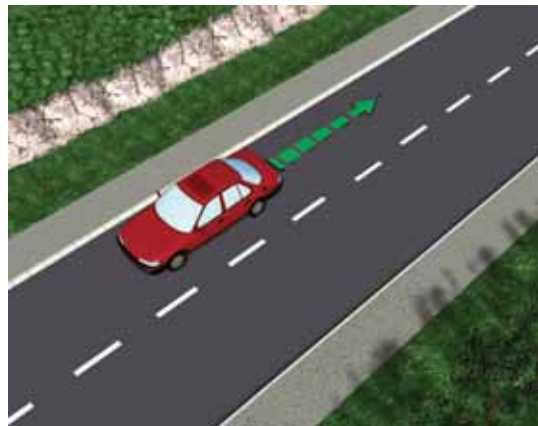

Стаза за јахаче

5.3. Кретање возилом уназад

Возач који намјерава да се креће возилом, уназад може да изврши ту радњу само на кратком дијелу пута, под условом да не угрожава или не омета друге учеснике у саобраћају.

Кад се возач креће возилом уназад, дужан је да се креће оном страном коловоза којом се до тада кретао вођњом унапријед (слика 136).

Слика 136.

Возач не смије кретањем возила уназад:

- да улази у непрегледну раскрсницу.
- да се креће путем на прелазу преко жељезничке пруге у истом нивоу (слика 137)

Слика 137.

- да се укључује на пут с правом првенства
- да вози на превојима и у кривинама у којима је прегледност недовољна (слика 138)

Слика 138.

- да вози на аутопутевима, брзим путевима и путевима резервисаним за саобраћај моторних возила (слика 139)

Слика 139.

- да се креће у тунелу (слика 140).

Слика 140.

5.4. Полукружно окретање возила

Полукружно окретање је окретање возила за 180 степени у односу на дотадашњи смјер кретања, ради укључивања у супротни саобраћајни ток.

Слика 141. Полукружно окретање на путу

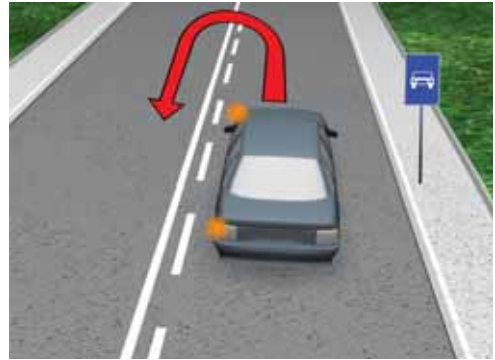
Слика 142. Полукружно окретање у раскрсници

Возач који намјерава на путу или раскрсници да изврши полукружно окретање, смије да отпочне такву радњу само ако се претходно увјерио да то може учинити без опасности за друге учеснике у саобраћају и ако му то правилима саобраћаја, саобраћајним знаком и ознакама на коловозу није забрањено.

Возач не смије да врши полукружно окретање:

- на мјестима гдје је видљивост и прегледност недовољна (превоји, кривине и др.)
- у тунелу (слика 238)

- на аутопуту, брзом путу,
- путу резервисаном за саобраћај моторних возила (слика 143)

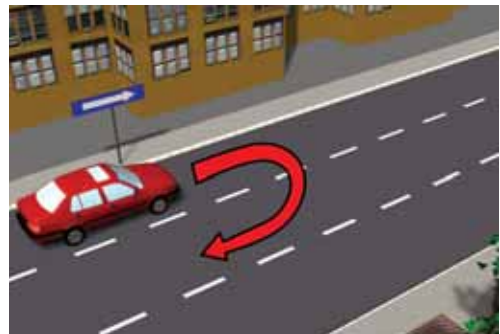
Слика 143.

- и на свим мјестима гдје је то забрањено постављеним саобраћајним знаком (слика 144)

Слика 144.

- на једносмјерним улицама, јер се возило таквим окретањем доводи у вожњу забрањеним смјером (слика 145).

Слика 145.

6. БРЗИНА

6. 1. Брзина кретања возила

Највећи број саобраћајних незгода последица је вожње возила неприлагођеном брзином кретања у некој саобраћајној ситуацији. Брзину којом ће се кретати у саобраћају одређују возачи, али при томе морају поштивати правила саобраћаја и постављене саобраћајне знакове. Возач је дужан да стално у току вожње осматра пут и саобраћај око себе и брзину кретања свог возила прилагођава саобраћајној ситуацији.

Возило се не може зауставити на истој дужини пута при различитим брзинама кретања. Што је брзина већа, то је под истим условима зауставни пут возила дужи.

Брзина кретања возила у саобраћају на јавним путевима се ограничава првенствено да би се саобраћај на путу одвијао безбједно. Општа и посебна ограничења брзине кретања односе се на:

- опште ограничење брзине кретања на путевима ван насеља
- опште ограничење брзине кретања возила на путевима у насељу
- посебна ограничења брзине кретања за поједине врсте и категорије возила
- посебна ограничења брзине кретања одређена постављеним саобраћајним знаком.

Законом су прописане брзине кретања на одређеним путевима, како у насељу тако и ван насељеног мјеста, као и за посебне категорије возила.

6.1.1. Ограничење брзине кретања на путевима у насељу

На путу у насељу возач не смије возилом да се креће брзином већом од 50 km/h осим ако саобраћајним знаком није другачије одређено.

На путевима у насељу, саобраћајним знаком може се дозволити кретање возилом и већом брзином од прописане, ако саобраћајно технички елементи то дозвољавају.

„Ограничење брзине“

6.1.2. Опште ограничење брзине кретања возила на путевима ван насеља

На путу ван насеља возач не смије возилом да се креће брзином већом од:

- 130 km/h на аутопутевима

- 100 km/h на путевима резервисаним за саобраћај моторних возила и брзим путевима

- 80 km/h на осталим путевима.

На путу ван насеља возач не смије возилом да се креће брзином већом од брзине одређене саобраћајним знаком постављеним на путу.

6.1.3. Посебна ограничења брзине кретања за поједине врсте и категорије возила

На свим путевима ограничава се брзина кретања за сљедеће врсте возила:

- на 80 km/h - за аутобусе и аутобусе с лаком приколицом, као и за теретна моторна возила чија је највећа дозвољена маса већа од 3.500 kg а мања од 7.500 kg
- на 80 km/h - за моторна возила која вуку приколицу за становање (караван) или лаку приколицу
- на 70 km/h - за аутобусе када се обавља организовани превоз дјецe, за зглобне аутобусе без мјеста за стајање, за теретна моторна возила чија је највећа дозвољена маса већа од 7.500 kg и за теретна моторна возила са прикључним возилом

- на 50 km/h - за аутобусе с прикључним возилом за превоз лица, тролејбусе, градске аутобусе, аутобусе који осим уграђених сједишта имају и одређена мјеста за стајање, и теретна моторна возила која вуку два прикључна возила

- на 40 km/h – моторно возило које на путу вуче друго неисправно моторно возило, као и за тракторе

- на 30 km/h - за тракторе који вуку прикључно возило

- на 20 km/h - за туристички воз и радну машину.

Када се крећу аутопутем, брзина кретања за аутобусе ограничава се на 100 km/h.

Возачи претходно наведених возила кад управљају моторним возилима дужни су да се придржавају прописаних брзина.

6.1.4. Посебна ограничења брзине кретања одређена постављеним саобраћајним знаком

Брзина кретања возила може се ограничити на појединим путевима, или дијеловима пута и на мању од прописане општим ограничењем. Такво ограничење брзине мора се најавити постављањем саобраћајног знака. Овако одређено ограничење важи од знака па до прве раскрснице. Ако ограничење треба да важи и после прве раскрснице, знак треба поновити.

На одређеном дијелу пута може се поставити саобраћајни знак који обиљежава брзину која се препоручује на том дијелу пута («Брзина која се препоручује»).

„Брзина која се препоручује“

Возач не смије да смањи брзину кретања возила до те мјере да његово возило представља сметњу нормалном одвијању саобраћаја.

Брзина кретања моторних возила на путу под нормалним условима саобраћаја не смије се ограничити саобраћајним знаком испод 60 km/h на магистралним путевима, а 40 km/h на осталим путевима.

На путу се може поставити знак обавезе „Најмања допуштена брзина“, који обиљежава пут или дио пута на којем се возила у нормалним условима морају кретати најмање оном брзином која је назначена на знаку. Допуштена најмања брзина се уписује у знак према стварним условима на путу и потребама безбједности саобраћаја.

„Најмања допуштена брзина“

6.2. Брзина кретања бицикла и мопеда

Бицикл и мопед су нестабилна возила и возач мора стећи вјештину управљања да би са њима могао учествовати у саобраћају. Иако се бициклом и мопедом не могу постизати велике брзине кретања, као моторним возилима, ипак су возачи тих возила обавезни брзину кретања прилагодити особинама и стању пута, видљивости, атмосферским приликама и другим саобраћајним условима како би се могли безбједно зауставити пред сваком препреком на коловозу.

Бициклисти и мопедисти не смију много успорити брзину кретања како не би због спорости вожње ометали нормално одвијање саобраћаја.

Возачи не смију мијењати начин управљања бициклом и мопедом наглим кочењем јер могу угрозити возаче који се крећу иза њих. Нагло смањивање брзине дозвољено је само у случајевима непосредне опасности. О намјери знатнијег смањивања брзине кретања обавезни су дати знак, бициклисти руком, а мопедисти укључивањем стоп свјетла.

Брзина кретања ограничена је на 25 km/h за бицикл и мопед када се крећу бициклистичком стазом, односно траком.

Возачи бицикла и мопеда морају смањити брзину кретања нарочито у сљедећим ситуацијама:

- испред пјешачких прелаза (слика 146), предност пролаза треба дати пјешацима који ступају или су ступили на пјешачки прелаз

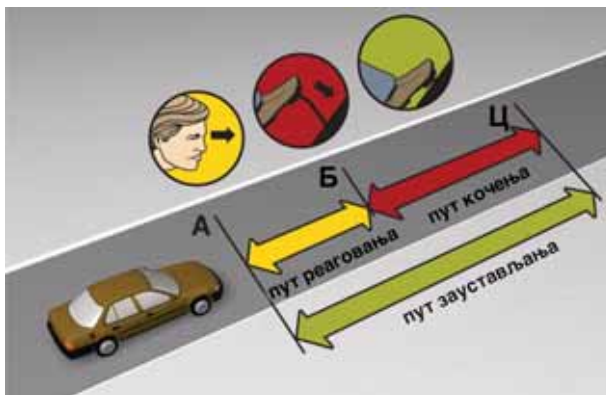

Слика 146.

- кад се поред пута налазе дјеца која се играју и не обраћају пажњу на возила
- испред прелаза пута преко жељезничке пруге у нивоу
- пред тунелом и пролазом кроз тунел, нарочито ако није освијетљен
- у случају смањене видљивости због магле, кише, снијега
- при пролазу бициклом и мопедом поред трамваја или другог возила јавног превоза заустављеног на стајалишту
- при мимоилажењу ноћу с другим возилима, ако возач из супротног смјера није укључио на вријеме кратка свјетла
- прије уласка у кривину и превој пута (непрегледна кривина и превој пута увијек су опасни, не види се шта је иза њих)
- кад се приближава раскрсници на којој се саобраћај регулише семафором
- када се на коловозу налази: пијесак, шљунак, лишће, вода, снијег или лед због чега је потребно возити опрезно уз избјегавање наглог кочења, како не би изгубили равнотежу и контролу над бициклом.

6.3. Зауставни пут

Током кретања у саобраћају честе су и разноврсне потребе за успоравањем или заустављањем возила. Кад током вожње возач испред себе уочи неку препреку и кад схвати да мора да заустави возило, он доноси одлуку да кочи и притиска педалу кочнице. Вријеме које протекне од момента уочавања препреке до момента стављања ноге на кочницу, представља вријеме реаговања возача («психичка секунда»). Вријеме реаговања возача зависи од великог броја фактора психофизичких особина, болести брзине кретања, доба дана, искуства у вожњи и др.. За то вријеме возило прелази одређени пут. Пут који возило пређе од момента када је возач уочио препреку па до момента притискања педале радне кочнице назива се пут реаговања. Кад возач притисне педалу и активира радну кочницу, не долази до моменталног заустављања возила. Пут који возило пређе од мо-

Слика 147. Пут заустављања (зауставни пут возила)

мента активирања кочнице па до заустављања возила, назива се пут кочења.

Збир пута који возило пређе за вријеме реаговања и за вријеме кочења (пут реаговања и пут кочења) представља пут заустављања или зауставни пут (слика 147 и 148).

Што је брзина кретања већа, потребно је дуже вријеме да се возило заустави. Поред брзине кретања на зауставни пут возила утиче, квалитет и стање коловоза, стање пнеуматика, техничка исправност уређаја за кочење, успон или пад пута и др. Како би возачи лакше схватили колики пут пређе њихово возило при кочењу, на слици 149. приказана је приближна величина зауставног пута за различите брзине кретања возила.

Слика 148. Зауставни пут бицикла

Слика 149. Зауставни пут за различите брзине кретања возила

7. СКРЕТАЊЕ

Возач возила које скреће удесно дужан је да обави скретање крећући се крајњом саобраћајном траком која се протеже уз десну ивицу коловоза, осим ако саобраћајним знаком или ознаком на коловозу није другачије одређено.

Слика 150. Скретање удесно

Возач возила које **скреће улијево** дужан је да обави скретање крећући се крајњом лијевом саобраћајном траком која се протеже уз средишњу линију и уз замишљени или обиљежени лук који спаја двије средишње линије бочних коловоза (слика 151).

Слика 151. Скретање улијево

У једносмјерној улици скретање се обавља саобраћајном траком која се протеже уз лијеву ивицу пута с једносмјерним саобраћајем, осим ако саобраћајним знаком није другачије одређено.

Слика 152. Скретање улијево из једносмјерне у једносмјерну улицу

7.1. Скретање бициклом и мопедом на раскрсницама

Да би безбједно извршио скретање на раскрсницама, возач бицикла или мопеда обавезан је на довољној удаљености од раскрснице заузети положај бициком или мопедом на оној саобраћајној траци из које ће се извршити скретање.

Слика 153. Скретање мопеда удесно

О намјери скретања мора на вријеме обавијестити друге учеснике у саобраћају давањем потребног знака руком или показивачем правца. Возачи бицикла или мопеда морају познавати и поштивати правило првенства пролаза кроз раскрсницу.

7.1.1. Скретање на раскрсници са двосмјерним саобраћајем (само по једна саобраћајна трака у сваком смјеру)

а) Скретање удесно на раскрсници са двосмјерним саобраћајем, гдје свака коловозна трака по смјеру има по једну саобраћајну траку.

Скретање удесно обавља се из десне саобраћајне траке, што ближе ивици коловоза. Предност проласка при скретању возачи бицикла и мопеда требају дати пјешацима који прелазе коловоз на:

- раскрсницама без обиљеженог пјешачког прелаза (слика 154)
- раскрсницама са обиљеженим пјешачким прелазом (слика 155)
- семафоризованим раскрсницама када је свјетлосним знаком дозвољен пролаз за пјешаке (слика 156).

Слика 154.

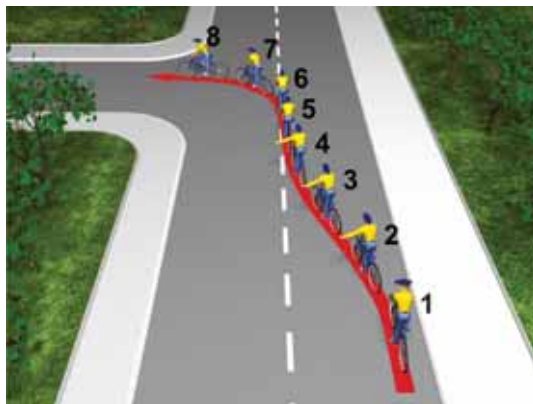
Слика 155.

Слика 156.

б) Скретање улијево на раскрсници на којој се одвија двосмјерни саобраћај, а свака коловозна трака по смјеру има по једну саобраћајну траку.

У овом случају бицикlista или мопедиста скреће улијево из положаја који је што ближи средњој линији саобраћајне траке којом се креће. Овај поступак одвија се у осам фаза (слика 157).

Фазе скретања улијево:

1. окренути се и провјерити саобраћај иза себе
2. дати знак руком
3. и 4. престојити се уз средњу (раздјелну) линију
5. 6. 7. и 8. обавити скретање уз повећану опрезност због могућег наилаaska возила из супротног смјера.

Слика 157. Фазе скретања улијево

За све вријеме скретања улијево возач бицикла мора давати знак руком, како би други возачи могли знати његову намјеру. Скретање улијево возач бицикла обавља, уз претходну провјеру саобраћаја иза себе, давањем знака лијевом руком, престојивши се на средини коловоза уз средњу линију скрећући тако да му средина раскрснице остаје с његове десне стране.

Слика 158. Скретање улијево

7.1.2. Скретање на раскрсници на којој има више саобраћајних трака по смјеру кретања и на којој је скретање означено ознакама на коловозу и саобраћајним знаковима

а) Скретање удесно на раскрсници са двосмјерним саобраћајем, гдје има више саобраћајних трака у сваком смјеру.

Скретање се обавља из крајње десне саобраћајне траке (слика 159).

Слика 159.

б) Скретање улијево на раскрсници на којој се одвија двосмјерни саобраћај, а свака коловозна трака по смјеру има више саобраћајних трака.

Када бициклиста или мопедиста жели извршити скретање улијево на раскрсници у којој постоји посебна саобраћајна трака за скретање улијево, возач својим возилом заузима положај што ближе десној ивици саобраћајне траке предвиђене за скретање улијево (слика 160).

Фазе скретања улијево су:

1. окренути се и провјерити саобраћај иза себе

2. дати знак руком

3 и 4 престројити се уз десну ивицу саобраћајне траке намијењене за лијево скретање

5, 6, 7 и 8 обавити скретање уз повећану опрезност због наилаaska возила из супротног смјера.

Слика 160.

Прије радње скретања, бициклиста треба да обрати пажњу на саобраћај иза себе и испред себе, као и на пјешаке. Скретање улијево возач бицикла или мопеда, обавља уз претходну провјеру, давањем знака лијевог руком, престројивши се на средини коловоза, уз средишњу линију.

7.1.3. Скретање улијево на раскрсници гдје постоје бициклистичке стазе и прелази бициклистичке стазе преко коловоза.

Скретање улијево обавља се преко исцртаних прелаза бициклистичке стазе преко коловоза (слика 161).

Слика 161.

7.1.4 Скретање на раскрсници из једносмјерне улице

а) Скретање удесно на раскрсници са пута на коме се одвија једносмјерни саобраћај на пут на којем се одвија двосмјерни саобраћај

Скретање удесно обавља се крајњом десном саобраћајном траком, што ближе ивици коловоза, уз давање знака одрученом десном руком (слика 162), или показивачем правца.

Слика 162.

б) Скретање улијево на раскрсници са пута на коме се одвија једносмјерни саобраћај на пут на којем се одвија двосмјерни саобраћај

Скретање улијево обавља се кретањем крајњом лијевом саобраћајном траком (слика 163). Возач бицикла се престојава уз десну ивицу крајње лијеве саобраћајне траке и даје знак хоризонтално одрученом лијевом руком.

Слика 163.

8. ПРЕТИЦАЊЕ И ОБИЛАЖЕЊЕ

Претицање и обилажење возач смије вршити само ако тиме не омета нормално кретање возила која долазе из супротног смјера и ако на путу има довољно простора за безбједно извођење тих радњи.

Возач не смије да претиче и обилази друга возила кад тиме, с обзиром на карактеристике пута и постојеће околности на путу и у саобраћају или с обзиром на техничка својства возила којим управља, угрожава друге учеснике у саобраћају.

Претицање и обилажење обавља се с лијеве стране.

Послије извршеног претицања или обилажења возач је дужан, да чим то буде могуће, без ометања или угрожавања осталих учесника у саобраћају, возилом поново заузме положај на саобраћајној траци којом се кретао прије претицања, односно обилажења.

8.1. Претицање

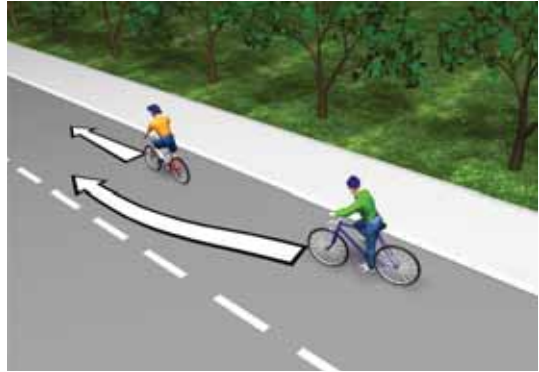
Претицање је пролажење возилом поред другог возила које се креће у истој саобраћајној траци и истом смјеру (слика 164).

Слика 164. Претицање

Да би претицање могао обављати правилно и безбједно, возач се мора увјерити да ову радњу може обавити, а да при томе не угрози безбједно одвијање саобраћаја.

Претицање је радња коју возач бицикла и мопеда мора обављати врло опрезно. Возачи бицикла и мопеда најчешће ће претицати спора возила, као што су запрежна возила, радне машине и друге бициклисте и мопедисте.

Слика 165. Претицање бициклисте

Радње које возач бицикла и мопеда мора обавити код претицања су:

- окренути се и осмотрити саобраћај иза себе
- дати знак одрученом лијевом руком или показивачем смјера
- повећати брзину кретања
- извршити претицање
- вратити се у саобраћајну траку уз десну ивицу коловоза.

Претицање се по правилу обавља са лијеве стране.

Возач који претиче дужан је да држи возило на потребном одстојању и растојању од возила које претиче, тако да га не омета нити угрожава у саобраћају.

Возач којем је дат знак за претицање с његове лијеве стране дужан је да помјери возило ка десној ивици коловоза.

Возач не смије да повећава брзину кретања возила док га друго возило претиче.

Ако због недовољне ширине и стања коловоза претицање није могуће обавити безбједно, возач возила које се креће спорије него возила која се крећу иза њега дужан је да помјери своје возило што више удесно, а ако и то није довољно треба да заустави своје возило на погодном мјесту.

Када се обавља претицање са десне стране?

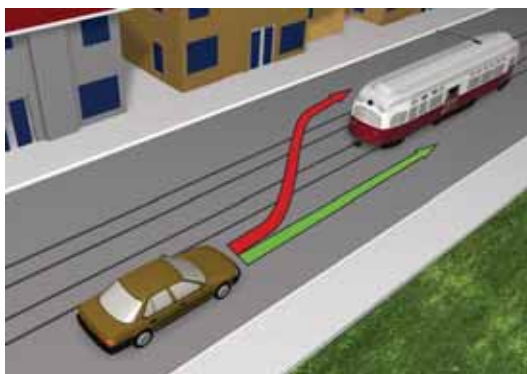
Возач обавља претицање са десне стране у сљедећим случајевима:

- возило које скреће улијево и његов возач за то даје знак (слика 166).

Слика 166. Правилно претицање са десне стране

- возило које се креће по ширинама постављеним на средини коловоза, ако са десне стране тог возила постоји саобраћајна трака (слика 167). Ово возило не смије да се претиче с лијеве стране.

Слика 167. Правилно претицање шинског возила са десне стране

Гдје је претицање забрањено?

Претицање је забрањено:

- испред врха превоја пута или у кривини кад је прегледност пута недовољна (слика 168), осим ако на тима мјестима постоји више саобраћајних трака намијењених за кретање у истом смјеру.

Слика 168. Непрописно претицање

- непосредно испред и на прелазу пута преко жељезничке или трамвајске пруге у нивоу без браника или полубраника (слика 169).

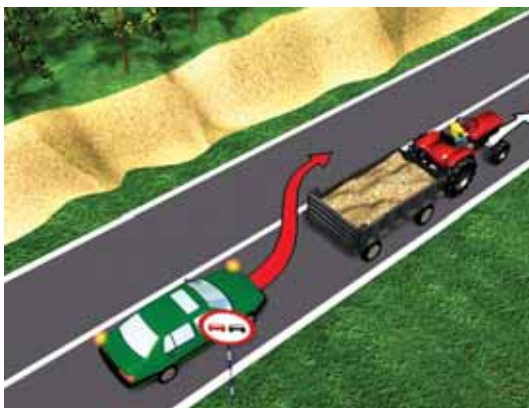
Слика 169.

- испред обиљеженог пјешачког прелаза и на њему (слика 170).

Слика 170.

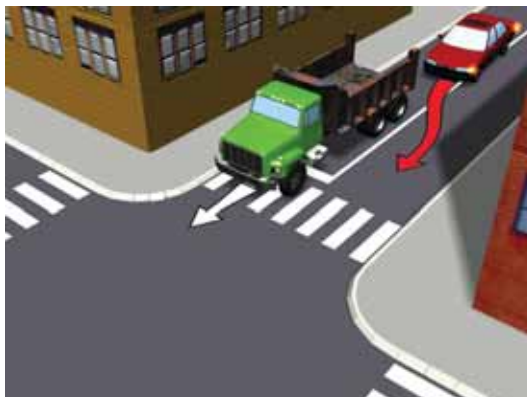
- на путевима или дијеловима пута на којима је претицање забрањено саобраћајним знаком или ознакама на коловозу (слика 171).

Слика 171.

Претицање у раскрсницама

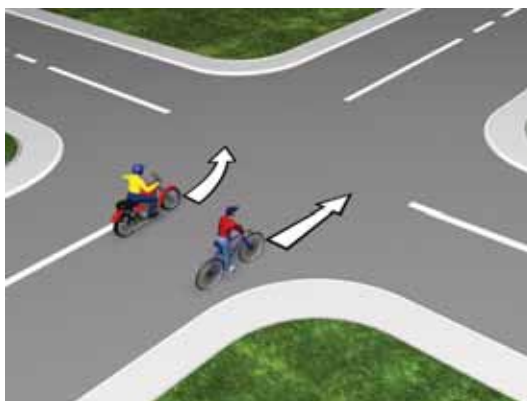
Возач **не смије** да претиче друго возило, осим бицикла, mopеда, лаког мотоцикла и мотоцикла без бочне приколице, непосредно испред раскрснице (слика 172), или на раскрсници која није с кружним током саобраћаја.

Слика 172.

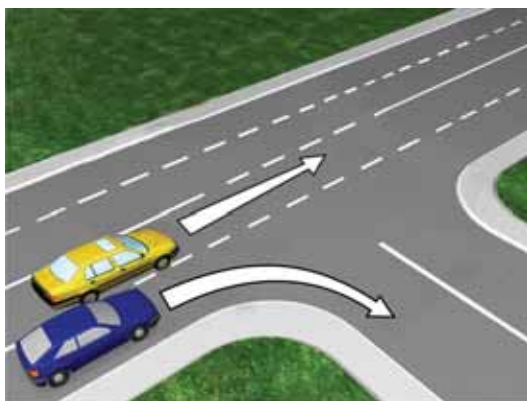
Испред раскрснице и на раскрсници возач **смије** да претиче:

- возило које скреће улијево, а претиче се с десне стране (слика 173).

Слика 173.

- возило које скреће удесно, али да притом својим возилом не прелази на дио коловоза намијењен за саобраћај возила из супротног смјера (слика 174).

Слика 174.

- возило које се креће на путу с правом првенства пролаза, као и кад је саобраћај на раскрсници регулисан свјетлосним саобраћајним знаковима (слика 175).

Слика 175.

- када саобраћај на раскрсници регулише саобраћајни полицајац (слика 176).

Слика 176.

Претицање је дозвољено и на:

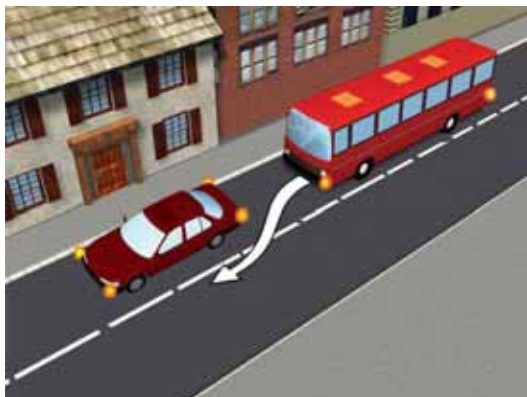
- прелазу пута преко жељезничке или трамвајске пруге и непосредно испред у истом нивоу без браника или полу-браника, кад је саобраћај на том прелазу регулисан уређајима за давање свјетлосних саобраћајних знакова (слика 177).

Слика 177.

8.2. Обилажење

Обилажење је пролажење возилом поред заустављеног или паркираног возила или другог објекта који се налази на саобраћајној траци којом се возило креће (слика 178).

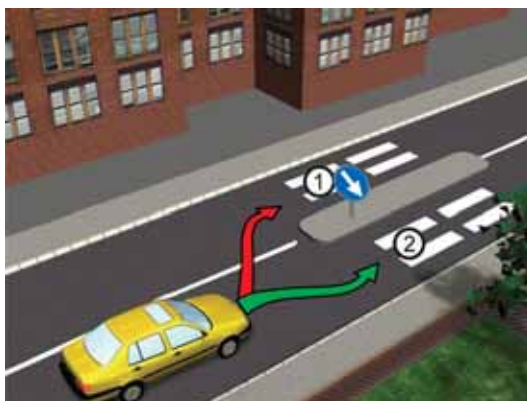

Слика 178. Обилажење

Возачи бицикла и мопеда у саобраћају на путу обилазе друге објекте под истим условима као и кад обављају претицање. Код извођења радње обилажења, возила су заустављена или паркирана, па је и пут потребан за обилажење краћи.

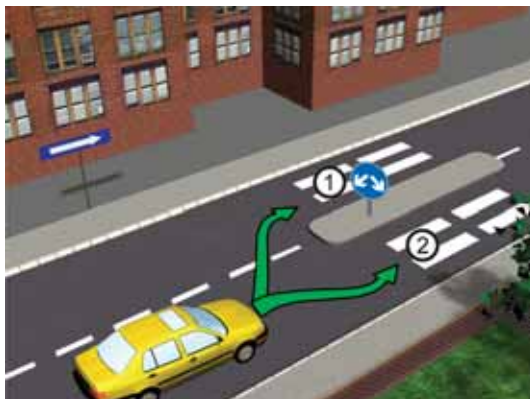
Обилажење се обавља са лијеве стране

Изузетно, ако се на средини коловоза налази пјешачко острво или неки простор за паркирање возила, као и површина која није намијењена за саобраћај возила, објекат или уређај, возила морају да их обилазе са десне стране (слика 179).

Слика 179. Правилно обилажење пјешачког острва на путу са двосмјерним саобраћајем

У саобраћају на путу са више саобраћајних трака у једном смјеру пјешачке или друге површине и објекти који се налазе на средини коловоза могу се обилазити и са лијеве и са десне стране (слика 180).

Слика 180. Обилажење острва у једносмјерној улици

Када је претицање и обилажење забрањено?

Возач не смије возилом почети да претиче или обилази:

- колону возила (слика 181)

Слика 181.

- ако је возач који се креће иза њега почео да претиче (слика 182)

Слика 182.

- ако је возач који је испред њега на истој саобраћајној траци дао знак да намјерава претицати или обићи возило које је испред његовог возила (слика 183)

Слика 183.

- ако саобраћајна трака којом намјерава да изврши претицање није слободна на довољном растојању (слика 184)

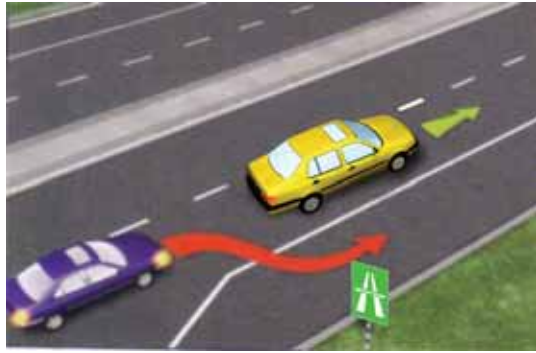
Слика 184.

- ако после извршеног претицања или обилажења не би поново могао да заузме положај на саобраћајној траци којом се кретао прије претицања или обилажења (слика 185)

Слика 185.

- саобраћајном траком која је намијењена за принудно заустављање возила (слика 186)

Слика 186.

- непосредно испред тунела и у тунелу који по смјеру кретања има само једну саобраћајну траку (слика 187).

Слика 187.

9. МИМОИЛАЗЕЊЕ

Мимоилажење је пролажење возилом поред другог возила које се по истом коловозу креће из супротног смјера.

При мимоилажењу возач је дужан са своје лијеве стране оставити довољно растојања између возила којим управља и возила са којим се мимоилази, по потреби, и да возило помјери ка десној ивици коловоза.

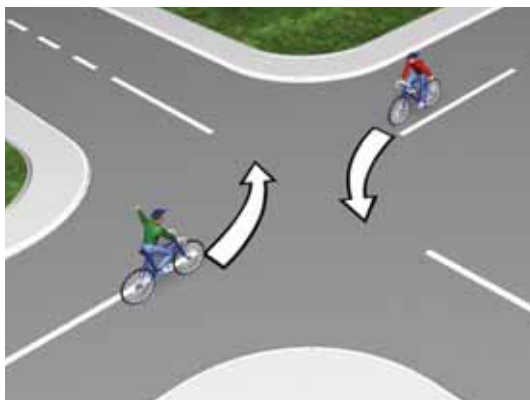
Слика 188. Мимоилажење возила

Возачи бицикла и мопеда, као и сви други возачи морају осигурати довољно бочно растојање с лијеве стране возила, а према потреби, помакнути своје возило што ближе десној ивици коловоза.

Слика 189. Мимоилажење бициклиста на бициклическој стази

Кад на раскрсници возила долазе из супротних смјерова и скрећу улијево, возачи се мимоилазе са своје десне стране (слика 190).

Слика 190.

Тешкоће при мимоилажењу могу настати због препрека на путу, недовољне ширине коловоза и др.

Ако због неке препреке на путу или због других учесника у саобраћају возач не може обавити мимоилажење на безбједан начин, дужан је успорити кретање свог возила и, по потреби, зауставити га да би пропустио возило из супротног смјера (слика 191).

Слика 191.

10. ЗАУСТАВЉАЊЕ И ПАРКИРАЊЕ

Заустављање возила је сваки прекид кретања возила на путу у трајању до пет минута, осим прекида који се прави да би се поступило по знаку или правилу којим се регулише саобраћај.

Паркирање је прекид кретања возила дужи од пет минута осим прекида који се прави да би се поступило по знаку или правилу којим се регулише саобраћај.

„Паркиралиште“

Слика 192. Возила паркирана на паркиралишту

Возач не смије да заустави или паркира возило на мјесту на којем би оно угрожавало безбједност других учесника у саобраћају, или представљало сметњу за нормално одвијање саобраћаја или кретање пјешака.

На јавном путу ван насеља возач је дужан у случају потребе заустављања или паркирања возила, када за то постоји могућност, зауставити или паркирати возило ван коловоза.

Возач који је због неисправности на возилу, саобраћајне незгоде, или другог оправданог разлога принуђен да заустави возило на коловозу дужан је за вријеме кретања ван возила означити се свјетлоодбојним прслуком и предузети све мјере да заустављено возило не доведе у опасност друга возила и да га што прије уклони с коловоза.

Возач који зауставља или паркира возило на јавном путу гдје је та радња дозвољена дужан је да заустави, односно паркира возило непосредно уз десну ивицу коловоза. На јавном путу на којем се саобраћај одвија само у једном смјеру, возач возило може зауставити или паркирати уз десну или лијеву ивицу коловоза.

Површине намијењене за паркирање и начин паркирања возила приказане су на сликама 192, 193 и 194.

Слика 193. Бочно паркирање

Слика 194. Уздужно паркирање

10.1. Заустављање и паркирање бицикла и mopеда

Возач може бицикл или mopед зауставити или паркирати на коловозу али само када за то постоји могућност, бицикл или mopед треба паркирати или зауставити изван коловоза.

Паркирање бицикла помоћу ослонца на коловозу пута приказано је на слици 196.

Слика 195. Паркирање бицикла

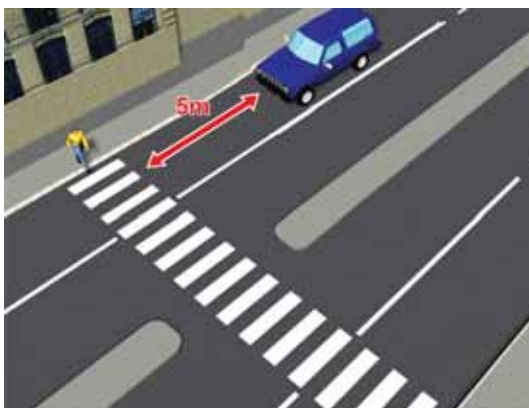
Слика 196. Паркирање бицикла на коловозу помоћу ослонца

За паркирање бицикла могу се одредити посебне површине изван коловоза пута (слика 195). То је најсигурније, јер се на тај начин неће правити сметње нормалном одвијању саобраћаја или кретању пјешака.

10.2. Површине на којима је забрањено заустављање и паркирање

Заустављање и паркирање возила (и бицикла и мопеда) забрањено је:

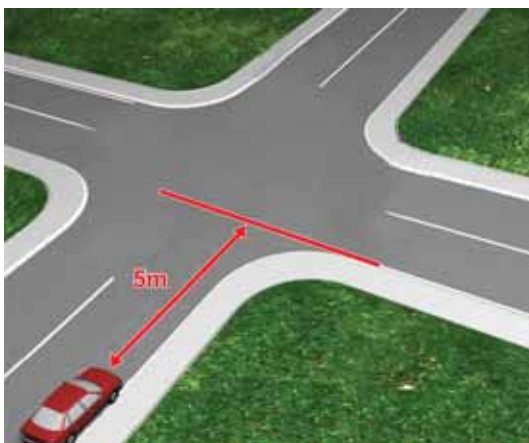
- на обиљеженом пјешачком прелазу и раздаљини мањој од 5 m од тог прелаза (слика 197), као и на прелазу бициклическе стазе преко коловоза

Слика 197.

- на прелазу пута преко жељезничке или трамвајске пруге у истом нивоу
- на жељезничким или трамвајским пругама или у близини тих пруга ако се тиме спречава или омета саобраћај возила која се крећу по шинама

- на раскрсници и раздаљини мањој од 5 m од најближе ивице попречног коловоза (слика 198)

Слика 198.

- у тунелима, на мостовима, у подвожњацима и на надвожњацима, као и на дијеловима пута испод мостова и надвожњака и удаљености мањој од 15 m од тих објеката (слика 199)

Слика 199.

- на дијелу пута у близини врха превоја и у кривини гдје је прегледност пута недовољна и гдје се обилажење возила не би могло извршити без опасности

- на дијелу пута на којем би ширина слободног пролаза од заустављеног или паркираног возила до неискриване уздужне линије на коловозу, или до супротне ивице коловоза, или до неке препреке на путу, била мања од 3 m

- на мјесту на којем би возило заклањало постављени саобраћајни знак или уређај за давање свјетлосних саобраћајних знакова

- на бициклическој стази, односно траци

- на дијелу коловоза који је као стајалиште за возила јавног саобраћаја обиљежен саобраћајним знаком и ознакама на коловозу (слика 200)

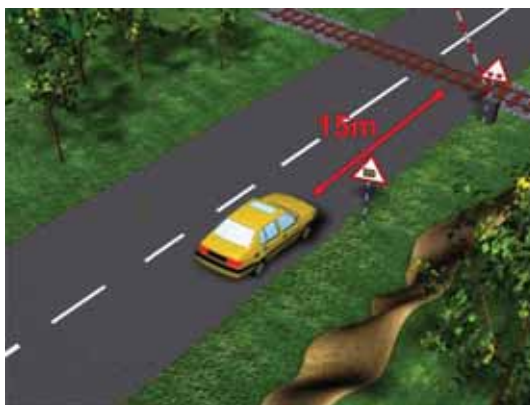

Слика 200.

- на свим уређеним зеленим површинама, парковима и сл.
- на мјесту које је означено као паркинг-простор за возила лица са инвалидитетом ако возило није обиљежено за ту категорију учесника у саобраћају.

Возач не смије паркирати возило нарочито на:

- дијелу пута испред прелаза пута преко жељезничке или трамвајске пруге у истом нивоу, на раздаљини мањој од 15 m од тих прелаза (слика 201)

Слика 201.

- раздаљини мањој од 15 m испред и иза знака којим је обиљежено стајалиште за возила јавног саобраћаја (слика 202)

Слика 202.

- пролазима и улазима школа, установа, предузећа, стамбених зграда и других објеката изнад прикључка на водоводну мрежу, улаза у канализациону или другу мрежу комуналних организација
- мјесту на коме би паркирано возило онемогућило приступ другом возилу ради паркирања или излазак неком већ паркираном возилу

- тротоару, односно на пјешачкој стази, ако то није изричито регулисано саобраћајним знаком, а ако је паркирање дозвољено, мора се оставити најмање 1,6 m ширине на површини за кретање пјешака, с тим што та површина не може бити уз ивицу коловоза

- на коловозу са двије саобраћајне траке гдје се саобраћај одвија у оба смјера.

Саобраћајни знакови којима се забрањује заустављање и паркирање су:

»Забрана паркирања«

»Наизмјенично паркирање«
(Забрањено паркирање у непарне дане)

»Наизмјенично паркирање«
(Забрањено паркирање у парне дане)

»Забрана заустављања и паркирања«

10.3. Обиљежавање заустављених возила

Возач је дужан да моторно возило, трактор или прикључно возило, осим мотоцикла без бочне приколице, које је заустављено на коловозу, обиљежи посебним знаком којим се означава заустављено возило и то:

- кад је био принуђен да заустави возило на мјесту или дијелу пута на ком је то забрањено

- кад је возило заустављено на коловозу на таквом мјесту да возачи возила која наилазе истим смјером не могу или га тешко могу правовремено уочити

- ноћу и у случају смањене видљивости на аутопуту и путу резервисаном за саобраћај моторних возила, као и на дијелу пута који није довољно прегледан.

Посебан знак којим се обиљежава заустављено возило поставља се на коловоз иза заустављеног возила, у вертикалном положају и на довољном одстојању које на путу ван насеља не смије бити мања од 50 m, а у насељу 10 m, тако да возачи моторних возила који наилазе из смјера на којем је знак постављен могу правовремено зауставити своја возила, односно безбједно обићи заустављено возило.

Слика 203. Обиљежавање заустављеног возила на путу ван насеља

На исти начин тај знак се поставља и кад је на путу заустављена колона моторних возила, с тим што се умјесто једног знака на коловоз постављају два знака, један поред другог (слика 204).

Слика 204. Обиљежавање колоне заустављених возила на путу ван насеља

Ако је у моторном возилу уграђен уређај за истовремено паљење свих показивача правца, тај уређај мора да буде упаљен.

На основу ЗОБС РС возач возила је дужан да укључи све показиваче правца на возилу и у сљедећим случајевима:

- а) ако упозорава друге учеснике на опасност у саобраћају
- б) ако је посљедњи у колони возила, која су заустављена на путу изван насеља, осим ако је колона заустављена због поступања по саобраћајном знаку.

11. ОДСТОЈАЊЕ И РАСТОЈАЊЕ

Одстојање је најкраћа уздужна удаљеност између најистуренијих тачака возила или лица, односно других објеката.

Растојање је најкраћа бочна удаљеност између најистуренијих тачака возила или лица, односно других објеката.

Возач је дужан да држи возило на безбједном одстојању и растојању од других возила у саобраћају.

Слика 205. Безбједно одстојање и растојање између возила

Возачи бицикла када возе у групи треба да се крећу један за другим и држе безбједно одстојање.

Возач обзиром на брзину кретања возила и друге околности у саобраћају, треба да држи одстојање да не изазива опасност и не омета друге учеснике у саобраћају. Дужину овог одстојања одређује сам возач.

Одстојање се одређује у зависности од брзине кретања возила, врсте и стања коловоза, временских и других прилика на путу. Такође, одстојање зависи и од видљивости, техничке исправности возила, психофизичких способности и стања у коме се возач налази.

То одстојање увијек мора бити толико да возачу омогућава да не направи судар са возилом испред себе у случају да оно нагло успори своје кретање или се изненадно заустави. Грешка која се веома често прави у саобраћају и због које се дешавају саобраћајне незгоде и страдања, је управо недржање довољног одстојања између возила.

Кад се на јавном путу ван насеља које има само једну саобраћајну траку намијењену за саобраћај возила у једном смјеру крећу једно за другим возила на моторни погон чија је највећа дозвољена маса већа од 3.500 kg или чија је дужина већа од седам метара, возачи су дужни да између сваког од тих возила држе одстојање од најмање 100 m.

Ако се на путу крећу два или више возила која превозе опасне материје, одстојање између тих возила не смије да буде мање од 200 метара.

Саобраћајним знаком на путу може бити одређена најмања удаљеност између возила у кретању које се возачи морају придржавати.

»Најмања удаљеност
између возила«

12. САОБРАЋАЈ НА РАСКРСНИЦИ

Највећи број саобраћајних незгода у насељу догађа се због непоштивања првенства пролаза на раскрсницама. Саобраћајним прописима детаљно је регулисан однос између возача возила чији се правци кретања укрштају на раскрсници, као и однос између пјешака и возача.

Раскрсница је површина на којој се укрштају или спајају два или више путева (улица), те шире саобраћајне површине које настају укрштањем, односно спајањем путева.

Безбједно одвијање саобраћаја на раскрсници највише зависи од правилног понашања возача, пјешака и других учесника у саобраћају.

На мјестима гдје се путеви пресијецају или укрштају формирају се раскрснице различитих облика (Т, Х, Y,) итд.(слика 206).

Четверокрака „X“раскрсница

Трокрака „Y“ раскрсница

Трокрака „T“ раскрсница

Раскрсница са кружним током саобраћаја

Слика 206. Примјери облика раскрсница

Обавеза возача који се приближава раскрсници јесте да вози са повећаном опрезношћу и на начин који одговара условима саобраћаја на тој раскрсници. Возач мора приликом приближавања раскрсници да процијени саобраћајну ситуацију на њој и да вози таквом брзином да може да се заустави и пропустити возила која на раскрсници имају првенство пролаза. Возач је дужан, да пред раскрсницом, возилом заузме положај на довољној удаљености на оној саобраћајној траци којом намјерава да прође раскрсницу.

Како би се друмски саобраћај могао одвијати у складу са саобраћајним прописима, правилно и безбједно, неопходно је одредити предност проласка када се возила сусрећу, односно када се њихови смјерови кретања укрштају.

На основу Закона о безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске сви учесници у саобраћају (значи и пјешаци и бициклисти)

дужни су да поступају у складу са важећим прописима по сљедећем приоритету:

- знацима и наредбама које дају полицијски службеници - полицајци
- свјетлосне саобраћајне сигнализације
- возила под пратњом
- возила са првенством пролаза
- вертикалне и хоризонталне саобраћајне сигнализације
- шинских возила
- правила десне стране.

12.1. Регулисање саобраћаја на раскрсници

Саобраћај на раскрсници може бити регулисан употребом техничких средстава (саобраћајним знаковима, ознакама на коловозу, семафорима) или физички (од стране полицијског службеника - полицајца).

Редослијед првенства проласка на раскрсницама на којима саобраћај није регулисан употребом техничких средстава или од стране полицајца одређује се прописаним правилима саобраћаја.

Редослијед проласка возила на раскрсницама регулише се тако што се одређује првенство пролаза означавањем главног и споредног пута или се наизмјенично даје првенство пролаза возилима која се крећу појединим путевима.

Регулисање саобраћаја на раскрсници знаковима које даје полицијски службеник - полицајац

Регулисање саобраћаја на раскрсници знаковима које даје полицајац има приоритет у односу на остале начине регулисања саобраћаја.

Кад на раскрсници саобраћај регулише полицајац, знакови које даје рукама и положајем тијела обавезујући су за све учеснике у саобраћају. Учесници у саобраћају дужни су да поступају према наредбама које даје полицајац и када тиме одступа од:

- значења свјетлосног саобраћајног знака
- значења саобраћајних знакова постављених на путу
- прописаних правила.

Наредбе које дају полицајци морају поштивати возачи возила под пратњом, возила са правом првенства пролаза као и шинских возила.

Слика 207. Регулисање саобраћаја од стране овлаштеног лица (полицајца)

Регулисање саобраћаја на раскрсници свјетлосном саобраћајном сигнализацијом (семафорима)

Регулисање саобраћаја на раскрсницама свјетлосном саобраћајном сигнализацијом (семафорима) уобичајени је начин регулисања саобраћаја на мјестима сукобљавања токова гдје се као посљедица недостака капацитета за поједине или све саобраћајне токове јављају велики застоји или озбиљније погоршава безбиједност саобраћаја. Употребом свјетлосне саобраћајне сигнализације постиже се мање загушење саобраћаја, већи проток возила а самим тим и већа безбиједност. За регулисање саобраћаја користе се посебни уређаји за давање свјетлосних саобраћајних знакова (семафори). Ови уређаји дају свјетлосне саобраћајне знакове тробојним свјетлима која могу бити постављена вертикално једно испод другог или хоризонтално једно поред другог.

Учесници у саобраћају дужни су да поступају према **свјетлосном саобраћајном знаку** на семафору (боји свјетла на семафору) и када се тај знак разликује од:

- правила о првенству пролаза израженом на истом мјесту саобраћајним знаком
- прописаних правила.

Значење свјетала на свјетлосном саобраћајном знаку (семафору) морају поштивати возачи возила под пратњом, возила са правом првенства пролаза, и возила на шинама.

Слика 208. Поступање учесника у саобраћају према свјетлосним саобраћајним знаковима

Возачи не смију да уђу возилом у раскрсницу, иако им је свјетлосним знаком дозвољено, ако је густина саобраћаја таква да се они са возилом морају зауставити у раскрсници и да тако ометају пролазак возила која при промјени свјетлосног знака долазе са бочних страна.

На стубу семафора, испод, изнад или на посебним стубовима могу се поставити и саобраћајни знакови (слика 209). За вријеме док је уређај за давање свјетлосних знакова у функцији постављени саобраћајни знакови којима се регулише првенство пролаза кроз раскрсницу («Наилазак на пут са првенством пролаза», «Обавезно заустављање», «Пут са првенством пролаза») немају важност, па се возачи морају понашати у складу са свјетлосним саобраћајним знаковима.

Слика 209.

понашати у складу са свјетлосним саобраћајним знаковима.

Ако је на семафору укључено жуто трепћуће свјетло или семафор не даје никакве свјетлосне знакове редослед проласка кроз раскрсницу одређује се на основу постављених саобраћајних знакова (слика 210).

Слика 210.

Ако су уређају за давање свјетлосних знакова додати допунски знакови у облику зелене свјетлеће стрелице, возач може скренути у правцу означеном зеленом свјетлећом стрелицом и за вријеме док је упаљено црвено свјетло. У том случају возач приликом кретања у правцу означеном зеленом свјетлећом стрелицом не смије да омета саобраћај возила и кретање пјешака.

Регулисање саобраћаја на раскрсници постављеном вертикалном и хоризонталном саобраћајном сигнализацијом

На раскрсницама саобраћај може да се регулише постављањем саобраћајних знакова са првенством пролаза и ознакама на коловозу. На овај начин одређује се редослед првенства пролаза возила, односно одређује се главни (пут са првенством пролаза) и споредни пут (слика 211 и 212).

Слика 211.

Слика 212.

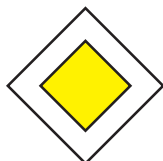
Учесници у саобраћају дужни су да поступају у складу са саобраћајним знаковима постављеним на путу и ознакама на коловозу и када тиме одступају од прописа о правилима саобраћаја (правило десне стране).

Возачи шинских возила морају поступати према постављеним саобраћајним знаковима и ознакама на коловозу.

Слика 213. Поступање учесника у саобраћају према постављеним саобраћајним знаковима

Знакови којим се одређује редослед првенства пролаза возила на раскрсници су:

„Пут са првенством пролаза,,

„Обавезно заустављање“

„Наилазак на пут са првенством пролаза“

„Пружање пута с првенством пролаза“

На главном путу испред раскрснице поставља се саобраћајни знак “Пут са првенством пролаза”. Овим саобраћајним знаком се возачи обавјештавају да се налазе на главном путу, односно да у тој раскрсници имају предност проласка у односу на возила која долазе са бочних путева.

На споредним путевима се испред раскрснице поставља знак “Обавезно заустављање” или знак “Наилазак на пут са првенством пролаза”, који упозорава возаче да наилазе на раскрсницу са главним путем и да се у прилазу раскрсници морају понашати у складу са постављеним знаком. Оба знака у суштини имају исто значење. Они обавезују возача да мора пропустити сва возила на главном путу. Возач са споредног пута не смије возилом да ступи на главни пут све док се њиме крећу возила која би он својим уласком у раскрсницу ометао или угрозио њихово безбједно кретање.

Возач који наиђе на знак “Обавезно засунављање” дужан је да се заустави, како би извидио ситуацију на главном путу и према потреби пропустио возила.

Возачи кад наиђу на знак “Наилазак на пут са првенством пролаза” нису обавезни увијек зауставити возило при улазу на раскрсницу. Ако су се увјерили, смањивањем брзине кретања, да на главном путу нема возила и да могу безбједно продужити кретање, без заустављања пролазе кроз раскрсницу. Ако на главном путу има возила, возила која се налазе на споредном путу прије улаза на раскрсницу морају се зауставити и сачекати пролаз возила која се крећу главним путем.

На главном путу на раскрсници може се поставити и саобраћајни знак опасности који упозорава возача да наилази на укрштање са споредним путем. То може бити знак “Укрштање са споредним путем под правим углом”, “Спајање споредног пута под правим углом са лијеве стране”, “Спајање споредног пута под правим углом са десне стране”, и др.

Ови знакови означавају близину укрштања односно спајања путева на којим се пут са првенством пролаза укршта односно спаја са споредним путем. Символи на знаковима могу бити различити што зависи од стварне ситуације на путу. Ови знакови смију се постављати само ако је на споредном путу, који се укршта односно спаја са путем са првенством пролаза испред укрштања односно спајања постављен знак „Наилазак на пут са првенством пролаза“ или знак „Обавезно заустављање“.

Знакови који се могу поставити на главном путу су:

Укрштање са споредним путем под правим углом

Спајање споредног пута под правим углом са лијеве стране

Спајање споредног пута под правим углом са десне стране

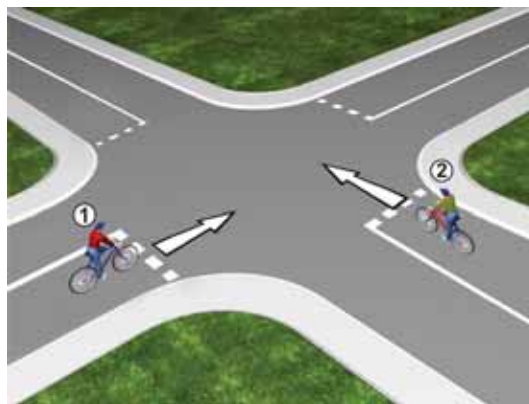
Спајање споредног пута под оштрим углом са лијеве стране

Спајање споредног пута под оштрим углом са десне стране

Одређивање првенства пролаза прописаним правилима саобраћаја

• На раскрсници или у сусрету с другим возилом возач је дужан да пропусти возило које долази с његове десне стране, осим ако саобраћајним знаком на путу није другачије одређено (“правило десне стране“). На слици 214, предност проласка има бициклиста означен бројем 2.

Слика 214. Правило десне стране

• Возач возила које на раскрсници скреће улијево дужан је да пропусти возило које, долазећи из супротног смјера, на раскрсници задржава правац свог кретања или скреће удесно, осим ако постављеним саобраћајним знаком није другачије одређено (слика 215).

Слика 215. Предност има путнички аутомобил

Ово се заснива на примјени „правила десне стране“, јер возачу који скреће улијево она возила која, долазећи из супротног смјера задржавају правац кретања или скрећу удесно долазе са десне стране.

На исти начин возач је дужан да поступи ако се два возила сусретну на раскрсници у случају кад се оба крећу путем исте важности, главним или споредним, као и на раскрсници на којој је саобраћај регулисан семафором или од стране полицајца, а оба возила се крећу правцем којим је саобраћај дозвољен (слика 216).

Слика 216

• Возило које се креће по шинама има првенство пролаза на раскрсници или у сусрету с другим возилом, без обзира на то с које му стране оно наилази (слика 217). Возач шинског возила дужан је да поступа у складу са постављеним саобраћајним знаком (слика 218), свјетлосним саобраћајним знаком и знаковима које дају полицајци.

Слика 217. Шинско возило има првенство пролаза

Слика 218. Возач шинског возила мора поштитивати значење саобраћајног знака

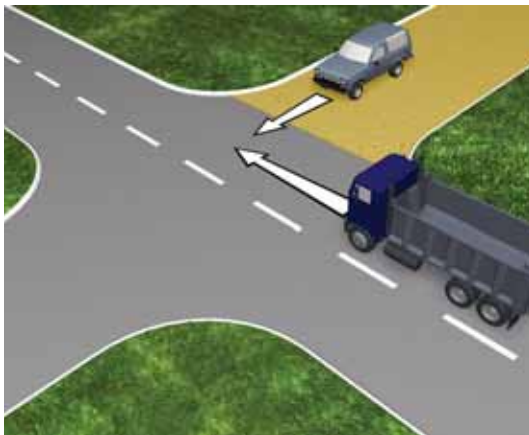
Право првенства пролаза шинских возила кроз раскрсницу не односи се само на путеве исте важности, већ се односи и на возила на путевима са истим степеном приоритета (нпр. возило на шинама у односу на друго возило на главном или споредном путу) на раскрсницама које су регулисане техничким средствима или од стране полицајца. У примјеру на слици 218. на главном путу налази се мопед и пролази кроз раскрсницу као прво возило, а на споредном путу налазе се шинско возило и путнички аутомобил. Друго возило кроз раскрсницу пролази шинско возило и има предност проласка у односу на путнички аутомобил.

- Возач који улази возилом на пут који је саобраћајним знаком означен као пут с првенством пролаза, дужан је да пропусти сва возила која се крећу тим путем. У примјеру на слици 219., возач бицикла се налази на путу с првенством пролаза.

Слика 219.

- Возач је дужан да пропусти сва возила која се крећу путем на који улази и кад тај пут није саобраћајним знаком означен као пут с првенством пролаза ако возилом улази са земљаног пута на пут с коловозним застором, или ако на пут улази са површине на којој се не одвија саобраћај.

Слика 220. Излаз са земљаног пута на пут са коловозним застором

- Возач који при скретању возила пресијеца бицикличку стазу или траку која се пружа уздуж коловоза којим се креће дужан је да пропусти бицикл и мопед који се креће бицикличком стазом или траком у истом или супротном смјеру (слике 221 и 222).

Слика 221.

Слика 222.

Предност проласка има возач бицикла

12.2. Саобраћај на раскрсници са кружним током саобраћаја

На раскрсницама са кружним током саобраћаја испољавају се специфичне опасности. На овим раскрсницама спајају се два или више путева. Примјеном кружног тока саобраћаја знатно се повећава пропусна моћ раскрснице.

На раскрсницама са кружним током саобраћаја може се обавити претицање и са десне стране у самој раскрсници, што је изузетак од правила претицања са лијеве стране.

У раскрсници са кружним током саобраћај се регулише саобраћајном сигнализацијом или правилом десне стране.

Слика 223. Раскрсница са кружним током саобраћаја

Саобраћајни знакови којима се обиљежава и регулише саобраћај у раскрсници са кружним током су:

„Раскрсница са кружним током саобраћаја“

„Наилазак на пут са првенством пролаза“

„Кружни ток саобраћаја“

„Раскрсница“

Најефикаснији начин регулисања саобраћаја врши се тако што се предност проласка даје возилима која се налазе у кружном току. На тај начин омогућава се брзо растерећење раскрснице.

На улазу у раскрсницу поставља се саобраћајни знак „Наилазак на пут са првенством пролаза“. Возила која улазе у кружни ток морају уступити предност проласка возилима која се већ налазе у кружном току саобраћаја (слика 224).

Слика 224.

Приликом уласка у раскрсницу са кружним током возач нема обавезу укључивања показивача правца. У кружном току код промјена саобраћајних трака потребно је ту радњу обавити на безбједан начин не угрожавјући друге учеснике.

Прије него напусти раскрсницу са кружним током возач се возилом мора престројити тако да може безбједно напустити раскрсницу. Приликом изласка возила из раскрснице са кружним током саобраћаја потребно је пратити стање саобраћаја у кружном току, укључити десни показивач правца, или дати знак (возачи бицикла) одрученом десном руком.

Постоје раскрснице са кружним током саобраћаја које су регулисане на тај начин да се предност проласка одређује на основу “правила десне стране” (слика 225). Код ових раскрсница ни на једном приступном правцу према кружном току не поставља се саобраћајни знак „Наилазак на пут са првенством пролаза“.

Слика 225.

13. САОБРАЋАЈ ВОЗИЛА ПОД ПРАТЊОМ И ВОЗИЛА СА ПРАВОМ ПРВЕНСТВА ПРОЛАЗА

13.1. Возила под пратњом

Возила под пратњом су она којима је додијељена пратња полиције или војне полиције, с моторним возилима опремљеним уређајима за давање посебних звучних сигнала и свјетлосних знакова црвене и плаве боје, и то за вријеме док се ти знакови дају.

Возила под пратњом имају право првенства пролаза у односу на сва друга возила осим у односу на:

- возила која се крећу раскрсницом на којој је саобраћај регулисан свјетлосним саобраћајним знаковима (семафорима) или
- раскрсницама на којима саобраћај регулише полицајац.

Под условом да не угрожава безбједност других учесника у саобраћају на возила под пратњом, не примјењују се одредбе о:

- ограничењу брзине
- забрани претицања и обилажења колоне возила,
- забрани пресијецања колоне пјешака (слика 226).

Слика 226.

Возач који на путу сусретне возило или колону возила под пратњом дужан је да:

- уступи првенство пролаза
- омогући несметан пролаз, а по потреби заустави возило
- умјесто дугих свјетала ноћу упали кратка свјетла за освјетљавање пута
- се строго придржава наредби које му дају лица из пратње
- кретање настави тек кад прођу сва возила под пратњом.

Да би омогућили несметан пролаз возилима под пратњом, пјешаци су дужни да се склоне с коловоза док та возила не прођу.

13.2. Возила са правом првенства пролаза

Возила са правом првенства пролаза су:

- возила службе хитне помоћи
- ватрогасна возила
- возила полиције и судске полиције
- војна возила
- возила Граничне полиције Босне и Херцеговине.

Кад посебним уређајима дају свјетлосне знакове и звучне сигнале, на ова возила не примјењују се одредбе о ограничењу брзине, о забрани претицања и обилажења колоне возила и забрани пресијецања колоне пјешака.

Под условом да не угрожавају безбједност других учесника у саобраћају ова возила имају право првенства пролаза осим у односу на:

- возила под пратњом
- возила која се крећу раскрсницом на којој је саобраћај регулисан свјетлосним саобраћајним знаковима или знацима полицајца.

Како би омогућили пролаз возилима са првенством пролаза, пјешаци су дужни да се склоне с коловоза, а остала возила да их пропусте и да се, према потреби, зауставе док та возила прођу. За ова возила у вези с међусобним правом првенства пролаза, важе одредбе о првенству пролаза (слика 227).

Слика 227.

У примјеру на слици 228. возило хитне помоћи има предност проласка у односу на сва возила која се налазе у раскрсници јер има укључено свјетло плаве боје.

Слика 228.

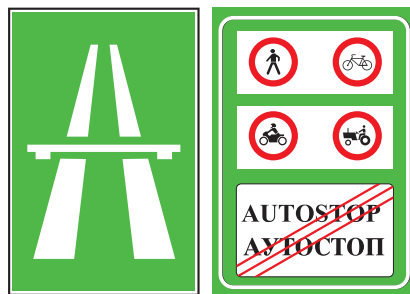
Возило полиције у примјеру на слици 229. нема укључен свјетлосни знак и мора поштивати значење саобраћајног знака “Наилазак на пут са првенством пролаза”, односно пропустити возила која се налазе на главном путу.

Слика 229.

14. САОБРАЋАЈ НА АУТОПУТУ, ПУТУ РЕЗЕРВИСАНОМ ЗА САОБРАЋАЈ МОТОРНИХ ВОЗИЛА И БРЗОМ ПУТУ

Аутопутем, брзим путем и путем резервисаним за саобраћај моторних возила не смију да се крећу пјешаци, бициклисти и возачи мопеда. Такође ни возила која се на основу ЗООБС БиХ не сматрају моторним возилима. Аутопутем не смију да се крећу моторна возила која према својим конструкционим особинама не могу да се крећу брзином већом од 40 km/h.

Слика 230. Забрана уласка одређених врста возила на аутопут

На аутопуту возач не смије да зауставља моторно возило, осим на површинама ван коловоза које су за то посебно уређене и обиљежене.

На аутопуту возач не смије да обавља полукружно окретање, нити да се креће возилом уназад.

На аутопуту забрањено је:

- заустављање
- полукружно окретање
- кретање возилом уназад.

Слика 231. Аутопут

Возач који се моторним возилом укључује у саобраћај на аутопуту дужан је да:

- користити посебну траку за убрзавање (слика 233.) кад таква трака постоји у продужетку прикључног пута, и да се у саобраћај на аутопуту укључи дајући одговарајући знак, на начин којим не угрожава саобраћај возила која се крећу аутопутем и

- пропусти возила која се крећу аутопутем, ако на мјесту на којем се укључује у саобраћај на аутопуту не постоји посебна трака за убрзавање.

Возач који се возилом искључује из саобраћаја на аутопуту дужан је да благовремено заузме положај возилом на крајњој десној саобраћајној

траци и да што прије пређе на посебну траку за успоравање (слика 232), ако таква трака постоји на улазу у прикључни пут.

Слика 232. Саобраћајна трака за успоравање

Слика 233. Саобраћајна трака за убрзавање

15. САОБРАЋАЈ НА ПРЕЛАЗУ ПУТА ПРЕКО ЖЕЉЕЗНИЧКЕ ПРУГЕ

Возач бицикла, мопеда као и остали возачи који се возилом приближавају прелазу пута преко жељезничке пруге дужни су да прилагоде кретање возила тако да га могу зауставити пред уређајем за затварање саобраћаја на прелазу, или пред уређајем за давање знакова којима се најављује приближавање возила која се крећу по шинама, односно да могу да зауставе возило прије него што ступе на жељезничку пругу.

Прелаз пута преко пруге осигурава се:

- одговарајућим саобраћајним знаком
- браницима или полубраницима
- уређајима за давање знакова којима се најављује приближавање воза.

Сви учесници у саобраћају дужни су да се зауставе пред прелазом пута преко жељезничке пруге у истом нивоу ако се спуштају или су спуштени браници или полубраници.

Такође, морају се зауставити и ако се дају свјетлосни знакови или звучни сигнали који упозоравају да ће се браници или полубраници почети спуштати.

Слика 234. Прелаз пута преко пруге обезбијеђен полубраницима и свјетлосним знаковима

Звучни и свјетлосни знакови, као и спуштање браника и полубраника упозоравају учеснике у саобраћају да се прелазу пута преко жељезничке пруге приближава возило које се креће по шинама.

Учесници у саобраћају дужни су да се зауставе кад се на свјетлосном знаку којим се најављује приближавање шинског возила појави црвено трепћуће свјетло или црвено непрекидно свјетло слика 235).

Учесници у саобраћају који прелазе преко жељезничке пруге у истом нивоу дужни су да то чине с повећаном опрезношћу и кад свјетла на прелазу нису упаљена.

Слика 235. Прелаз пута преко пруге без браника и полубраника на ком се налазе свјетлосни знакови

На прелазу пута преко жељезничке пруге у истом нивоу на коме нема уређаја за затварање саобраћаја, ни уређаја за давање знакова којима се најављује приближавање шинског возила, учесници у саобраћају могу да пређу преко жељезничке пруге тек пошто се претходно увјере да пругом не наилази воз или неко друго возило које се креће по шинама.

Приближавање прелазу пута преко жељезничке пруге (обезбијеђен или необезбијеђен) најављује се саобраћајним знаковима опасности на 240, 160 и 80 метара (слика 236).

Слика 236. Знакови којима се најављује приближавање прелазу преко пруге без браника или полубраника

Мјесто потпуно незаштићеног прелаза пута преко жељезничке пруге, као и на прелазу који је заштићен само уређајем за давање свјетлосних и звучних знакова (без браника или полубраника) означава се саобраћајним знаком опасности „Андрејин крст“.

16. САОБРАЋАЈ У ТУНЕЛУ

Слика 237. Тунел

Возач који се возилом креће кроз тунел не смије да:

- зауставља нити паркира возило
- полукружно окреће возило
- се креће уназад

Слика 238. У тунелу је забрањено полукружно окретање

За вријеме кретања кроз тунел возач мора да држи на возилу укључена кратка свијетла за освјетљавање пута.

V ПРЕВОЗ ДЈЕЦЕ

1. ПРЕВОЗ ДЈЕЦЕ У ПУТНИЧКОМ АУТОМОБИЛУ

Законом је регулисан превоз дјеце у путничком аутомобилу, како би се смањило страдање дјеце која у саобраћају учествују као путници у возилу.

Превоз дјеце на предњем сједишту

У путничком аутомобилу на предњем сједишту до возача не смије се превозити дијете млађе од 12 година.

У путничком аутомобилу возач може превозити дијете млађе од двије године на предњем сједишту возила ако возило нема ваздушни јастук за сувозача или је ваздушни јастук искључен, и ако се дијете превози у сигурносној сједалици постављеној супротно смјеру кретања возила

Превоз дјеце на задњем сједишту

У путничком аутомобилу на задњем сједишту возач смије превозити дијете млађе од 5 година само кад је дијете везано у сигурносниј сједалици. Такође, возач смије превозити дијете старије од пет а млађе од 12 година на задњем сједишту само када дијете сједи на посебном подметачу (слика 240) прилагођен његовој висини који омогућава употребу односно везање сигурносног појаса или је везано у сигурносној сједалици (слика 239). Сигурносна сједалица било да се налази на предњем или задњем сједишту, мора за сједиште бити причвршћена помоћу сигурносног појаса у три тачке везивања или посебним копчама у возилу

Слика 239.
Сигурносна сједалица

Слика 240. Подметач

2. ПРЕВОЗ ДЈЕЦЕ У ВОЗИЛИМА ЈАВНОГ ПРЕВОЗА

Јавни превоз путника у друмском саобраћају обавља се аутобусима, тролејбусима и трамвајима. Ако се аутобусима превозе дјеца, такви аутобуси имају предност у саобраћају.

Ако се возилом обавља организован превоз дјеце, возило мора да буде обиљежено посебним знаком (слика 241).

Слика 241.

Возач возила које се креће иза аутобуса којим се превозе дјеца, као и возач возила који том аутобусу долази у сусрет на путу с двије саобраћајне траке, дужан је да се заустави кад је аутобус заустављен на коловозу, док дјеца улазе или излазе из возила (слика 242).

Слика 242.

Возач возила које се креће поред аутобуса којим се обавља превоз путника, заустављеног на стајалишту, мора да се креће смањеном брзином да не угрожава лица која улазе или излазе из тог возила.

Возач мора да заустави возило иза аутобуса када лица, улазећи или излазећи из тог возила, морају да пређу преко саобраћајне траке и бициклистичке стазе или траке којом се возило креће (слика 243).

Слика 243.

За вријеме вожње у насељу возач је дужан да возилу јавног градског превоза путника или посебно обиљеженом возилу којим се обавља организовани превоз дјеце, омогући укључивање у саобраћај када та возила излазе са стајалишта која се налазе ван коловоза, односно с проширења саобраћајне траке која се користи за стајалиште.

Слика 244.

Поступање путника у возилима јавног превоза

Улажење и излажење путника, односно утовар и истовар ствари, у линијском међуградском и приградском превозу, обавља се само на станицама и стајалиштима.

Стајалишта јавног превоза посебно су обиљежена саобраћајним знаком као на слици (244).

Основна правила којих треба да се придржавају лица која се превозе возилима јавног превоза путника (аутобусима):

- улазак и излазак путника врши се на аутобуским стајалиштима, тек кад се аутобус заустави на стајалишту

- улазак у аутобус јавног градског саобраћаја врши се на једна или више посебно означених врата
- приликом уласка у аутобус не треба се гурати, треба сачекати да сви путници изађу па ући у аутобус
- у возилима јавног превоза путника, путници не треба да се наслањају на врата аутобуса, док је возило у покрету
- лица која се превозе аутобусима не смију ометати возача у управљању возилом
- у току вожње путник мора имати возну карту
- у аутобусима уступите мјесто старијима, трудницама, мајкама са малом дјецом, итд.

Дјеца у саобраћају веома често страдају приликом преласка коловоза док се аутобус налази заустављен на аутобуском стајалишту.

Нарочито је опасно коловоз прелазити иза или испред заустављеног аутобуса мимо обиљеженог пјешачког прелаза. Возачи возила, од заустављеног аутобуса, немају могућност да виде путнике (нарочито дјецу). Путници када изађу из аутобуса треба да причекају да аутобус оде са стајалишта, па тек онда да прелазе коловоз и у случају кад постоји обиљежен пјешачки прелаз.

На слици 245 приказана је ситуација у којој путници након изласка из аутобуса небезбједно и неправилно прелазе преко коловоза.

Слика 245.

VI ШКОЛСКЕ САОБРАЋАЈНЕ ПАТРОЛЕ У ФУНКЦИЈИ БЕЗБЈЕДНОСТИ ДЈЕЦЕ У САОБРАЋАЈУ

Ради остваривања повољнијих услова за безбједно одвијање саобраћаја, Ауто мото савез Републике Српске, у сарадњи са МУП-ом Републике Српске, Министарством просвјете и културе, школама и надлежним органом јединице локалне самоуправе, организује школске саобраћајне патроле.

Школска саобраћајна патрола може обављати активности само у присуству саобраћајне полиције која је одговорна за њен рад.

Чланови школске саобраћајне патроле морају бити стручно оспособљени за регулисање саобраћаја и једнообразно обиљежени, а наредбе које издају учесницима у саобраћају морају бити у складу са правилима саобраћаја и прописима о знацима које дају полицијски службеници у складу са законом (Закон о безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске).

Основна школа је обавезна да организује и спроводи и додатне мјере безбједности на мјесту и у вријеме на којем се очекује већи број дјеце која самостално учествују у саобраћају.

VII САОБРАЋАЈНО ОБРАЗОВНА ТАКМИЧЕЊА УЧЕНИКА ОСНОВНИХ ШКОЛА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Саобраћајно – образовна такмичења ученика основних школа која организује Ауто мото савез Републике Српске имају за циљ унапређење опште саобраћајне културе дјецe и повећање степена безбједности учесника у саобраћају.

Такмичење ученика се проводи на сљедећим нивоима:

- школско такмичење
- квалификационо
- републичко

Школска такмичења организује и проводи основна школа и наставници вође саобраћајних секција. Годишњим програмом рада основне школе планирају се активности школског такмичења. Школска такмичења могу да се одрже тек када се изврше одговарајуће припреме ученика да би стекли потребна знања и вјештине неопходне за учешће на такмичењу.

Квалификациона такмичења организују Ауто мото друштва (АМД-а), а учествују екипе, побједници школског такмичења.

Учесници републичког такмичења су једна или више екипа које су се пласирале на квалификационом такмичењу. Број екипа које ће учествовати на републичком такмичењу зависи од броја екипа које су учествовале на квалификационом такмичењу, а према пропозицијама о броју екипа.

Саобраћајно – образовно такмичење састоји се од:

- теоретског дијела (тест из познавања саобраћајних прописа) и
- практичног дијела (вожња бицикла на полигону спретности).

Такмичарска дисциплина „Познавања правила безбједног понашања у саобраћају“, обухвата провјеру усвојених знања о саобраћајним прописима а нарочито о:

1. познавању саобраћајних знакова
2. понашању у раскрсници
3. кретање по путу и другим саобраћајним површинама

4. препознавање опасности и других садржаја битних за безбједно учешће у саобраћају.

Провјера теоретског знања такмичара врши се тестирањем претходно припремљеним тестовима.

Практични дио такмичења састоји се од вожње бицикла на полигону спретности (испит спретности). Испит спретности вози се на полигону који се формира од елемената који су усклађени са Правилником техничке комисије АИТ (*Alliance Internationale de Tourisme*) за реализацију Европског саобраћајно-образовног такмичења. Одабир и распоред елемената на полигону спретности врши организатор такмичења. Организатор републичког такмичења задржава право измјене појединих елемената полигона, све до тренутка почетка такмичења, без обавезе да о томе претходно обавијести вође екипа. Практични дио такмичења се вози искључиво на бициклима од 20 до 24 цола.

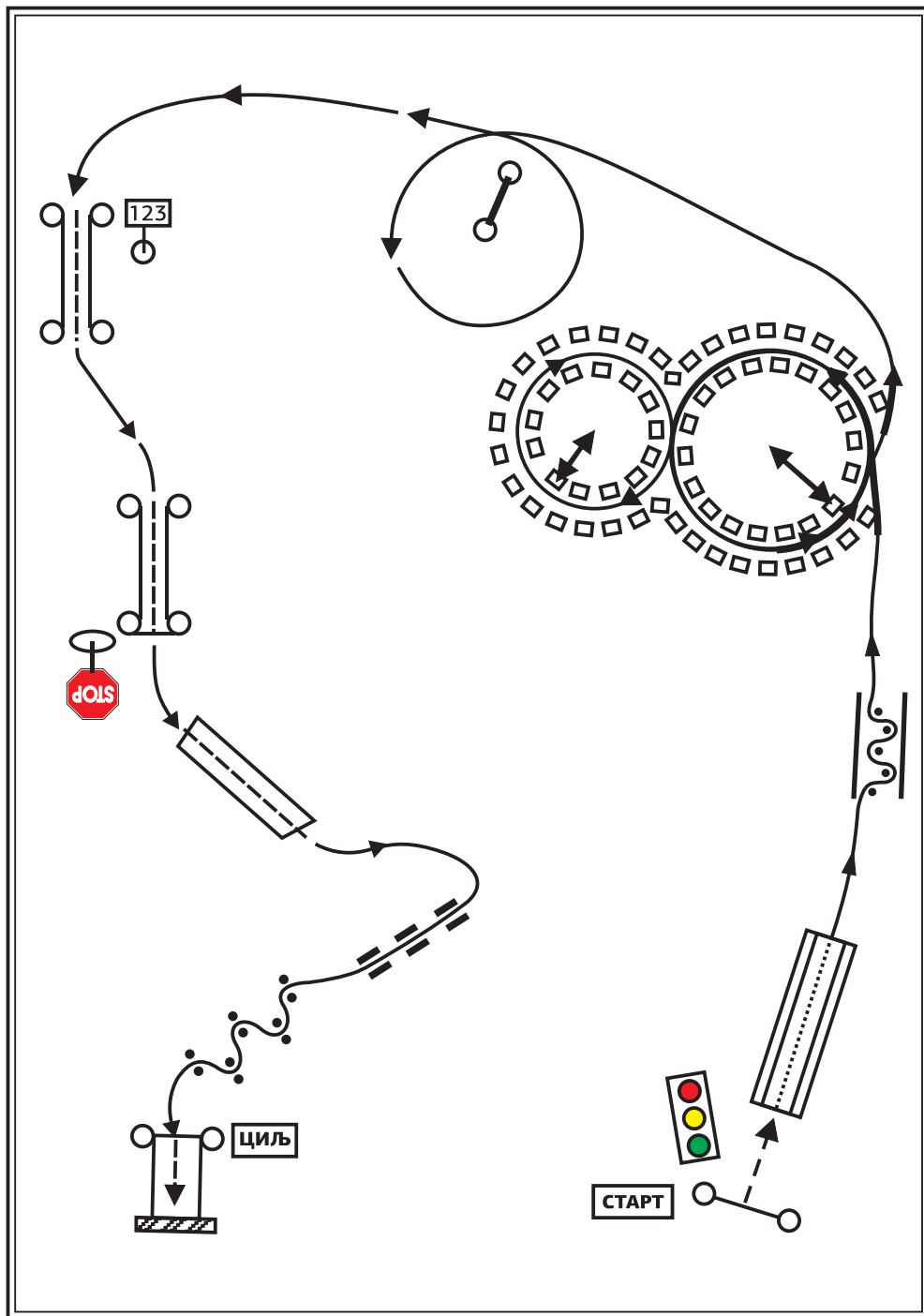
На саобраћајно – образовном такмичењу ученика основних школа учествују екипе састављене од четири ученика и то два дјечака и двије дјевојчице, старости од 10 – 12 година из једне школе или из различитих школа и екипа, који су на квалификационом такмичењу остварили најбоље резултате.

Правилник саобраћајно образовног такмичења ученика основне школе Републике Српске „Дјеца у саобраћају“, као и сва обавјештења и потребне обрасце могу се прузети на веб страни:

www.ams-rs.com.

E-mail: preventiva@ams-rs.com

СКИЦА ПОЛИГОНА СПРЕТНОСТИ

ДОДАТАК

ПРИМЈЕРИ ТЕСТОВНИХ ПИТАЊА

1. Јавни пут који повезује веће градове и важнија привредна подручја у Босни и Херцеговини и који се надовезује на мрежу одговарајуће категорије путева са сусједним државама је:

а) магистрални пут

б) регионални пут

в) ауто пут

2. Ако за вожњу бицикла не постоји бицикличка стаза или трака, бициклисти могу возити уз:

а) десну ивицу коловоза

б) лијеву ивицу коловоза

3. Учесник у саобраћају који гура бицикл је:

а) возач бицикла

б) пјешак

4. Ако се као пјешак крећеш путем изван насеља, правилно ћеш се кретати:

а) уз лијеву ивицу коловоза у смијеру кретања

б) уз десну ивицу коловоза у смијеру кретања

в) средином коловоза

5. Да ли је игра дјецe око паркираних возила дуж коловоза опасна?

а) да, јер дјецу не виде возачи возила која се крећу по коловозу

б) не, јер паркирана возила се не крећу

6. Да ли возила с правом првенства пролаза кад посебним уређајима дају свјетлосне знакове и звучне сигнале смију пресјецати колону пјешака:

а) да

б) не

в) само уколико се колона пјешака креће лијевом страном коловоза у правцу кретања

7. Када саобраћајни знак одступа од правила саобраћаја, возач бицикла дужан је да поступи у складу са:

а) саобраћајним знаком

б) правилима саобраћаја

8. Која је основна боја знакова обавезе:

а) бијела

б) црвена

в) плава

9. Када обавља претицање бициклисти је потребан:

а) дужи пут него код обилажења

б) краћи пут него код обилажења

10. На ауто путу пјешак се смије кретати:

а) крајњом десном страном коловоза

б) крајњом лијевом страном коловоза

в) не смије се кретати по аутопуту

11. Да ли је дјечи дозвољено да се играју на коловозу?

а) да, јер се сви морају бринути о дјечи

б) не, јер то може бити опасно

в) да, ако возила иду споро

12. Возач бицикла и мопеда не смије се кретати бицикличком стазом, односно траком, брзином већом од:

а) 15 km/h

б) 20 km/h

в) 25 km/h

13. Возачи бицикла који на раскрсницу долазе из супротних смјерова и скрећу улијево, мимоилазе се са:

а) своје десне стране

б) своје лијеве стране

14. Шта треба да уради возач бицикла када на коловозу прије раскрснице наиђе на исписану ријеч “STOP”?

а) да успори вожњу и да се по потреби заустави и пропусти возила на путу с првенством пролаза

б) да обавезно заустави бицикл

15. Када се два возила крећу истим коловозом из супротних смијерова, једно према другом у сусрет и пролазе једно поред другог, та радња назива се:

а) претицање

б) мимоилажење

в) обилажење

16. Жуто трепћуће свјетло упаљено на семафору упозорава учеснике у саобраћају:

а) да ће се ускоро упалити зелено свјетло

б) да се крећу са повећаним опрезом и да семафор није у функцији регулисања саобраћаја

17. Шта означава црвено свјетло на семафору за пјешаке?

а) да пјешаци морају прећи улицу нормалним ходом

б) да пјешаци морају сачекати јер је забрањен прелаз

в) да пјешаци могу прећи улицу али брзо трчећи

18. Да ли је возач бицикла дужан носити заштитну кацигу за вријеме вожње на путу?

а) не

б) да

19. Основна боја знакова опасности је?

а) бијела, а ивице троугла су црвене

б) плава

в) жута

20. На путу резервисаном за саобраћај моторних возила, пјешак се може кретати?

а) крајњом десном страном коловоза

б) средином коловоза

в) не смије се кретати по путу резервисаном за саобраћај моторних возила

21. Ако се коловозом креће више бициклиста, они су дужни?

а) возити се у групи један поред другог

б) кретати се у колони један иза другог

22. Колико коловозних трака има пут с једносмјерним саобраћајем?

а) једну

б) најмање двије

23. На семафору на којем постоје три свјетла, истовремено може бити упаљено:

а) црвено и зелено свјетло

б) жуто и зелено свјетло

в) црвено и жуто свјетло

24. Да ли се возач бицикла који се креће кроз тунел смије бициклом у њему зауставити?

а) да

б) не

25. Ако на раскрсници бициклиста скреће улијево из једносмјерне улице са двије саобраћајне траке, скретање ће обавити:

а) из десне саобраћајне траке

б) из лијеве саобраћајне траке

в) средином улице, без обзира што је улица једносмјерна.

26. Возач бицикла прије него што започне претицање:

а) обавезан је дати знак звучним сигналом

б) није обавезан давати никакав знак

в) обавезан је дати знак одрученом лијевом руком у водоравном положају

27. Да би се дијете безбједније кретало коловозом неосвијетљеног или слабо освијетљеног пута ноћу и приликом смањене видљивости, мора да:

а) буде одјевено у тамну одјећу

б) на видном мјесту има обиљежја са ретрорефлективним карактеристикама.

28. Ноћу у саобраћају на путу на бициклу мора бити упаљено:

а) једно бијело свјетло на предњој страни бицикла

б) једно црвено свјетло на предњој страни бицикла

29. У путничком аутомобилу на предњем сједишту до возача не смије се возити дијете млађе од:

а) 12 година

б) 15 година

30. Дјеца која се превозе на задњем сједишту путничког аутомобила:

а) морају сједити у сигурносним сједилицама које су причвршћене сигурносним појасом у три тачке везивања или на посебним подметачима и бити везана сигурносним појасевима

б) не морају сједити у сједилицама и на подметачима, довољно је само да буду везана сигурносним појасом

в) не морају бити везана ни појасом ни сједити у сједилицама или подметачима, довољно је да поред њих сједи пунољетна особа

31. Да ли се возач бицикла у саобраћају на путу смије придржавати за неко друго возило:

а) да

б) не

32. Пјешак који гура бицикл мора се кретати:

а) уз лијеву ивицу коловоза у смјеру кретања

б) уз десну ивицу коловоза у смјеру кретања

33. Возач бицикла који на путу сусретне возило или колону возила под пратњом, као и возач бицикла којег сустигну ова возила, мора:

а) наставити кретање без обзира на возила под пратњом

б) само смањити брзину кретања

в) да уступи првенство пролаза возилима под пратњом, омогући несметан пролаз, а по потреби, заустави своје возило и поступи по наредби особа из пратње, а кретање настави тек када сва возила с пратњом прођу

34. Да ли се возачи бицикла смију кретати аутопутем?

а) да

б) не

35. Зелено трепћуће свјетло на семафору упозорава:

а) да ће се упалити стално зелено свјетло

б) да ће ускоро престати слободан пролаз и појавити се жуто свјетло

36. Како се мора понашати пјешак који је удаљен од обиљеженог пјешачког прелаза 80 метара:

а) смије пут прећи изван обиљеженог пјешачког прелаза

б) мора пут прећи преко обиљеженог пјешачког прелаза

37. По бициклическој стази смију се кретати:

а) само бицикли

б) бицикли и мопеди

в) пјешаци

38. Да ли пјешаци смију прелазити путем преко жељезничке пруге у истом нивоу, ако се спуштају или су спуштени браници или полубраници:

а) да, брзим ходом

б) не, дужни су се зауставити

39. Дио површине пута намијењен првенствено за саобраћај возила назива се:

а) коловоз

б) коловозна трака

в) саобраћајна трака

40. Обиљежени или необиљежени уздужни дио коловоза чија је ширина довољна за несметан саобраћај једног реда возила је:

а) коловоз

б) саобраћајна трака

в) коловозна трака

41. Уздужни дио коловоза намијењен за саобраћај возила у једном смјеру, с једном или више саобраћајних трака је:

а) коловоз

б) саобраћајна трака

в) коловозна трака

42. На путу који има обиљежене пјешачке прелазе или посебно изграђене прелазе, односно пролазе за пјешаке при прелажењу пута пјешак је дужан да се креће тим прелазима, односно пролазима ако они нису од њега удаљени више од:

а) 80 метара

б) 90 метара

в) 100 метара

43. Део коловоза намијењен за саобраћај бицикла и мопеда, који се протеже дуж коловоза и који је обиљежен уздужном линијом на коловозу је:

а) бицикличка стаза

б) бицикличка трака

44. Јавни пут који повезује насеља на територији општине или је значајан за саобраћај на територији општине је:

а) локални пут

б) магистрални пут

в) регионални пут

45. Јавни пут намијењен за саобраћај искључиво моторних возила, с једном или двије развојене коловозне траке, који има све раскрснице у два или више нивоа с попречним путевима и другим саобраћајницама (жељезничким или трамвајским пругама), према правилу нема зауставних трака и који је као такав означен прописаним саобраћајним знаком је:

а) ауто пут

б) брзи пут

в) пут резервисан за саобраћај моторних возила.

46. Бициклом на јавном путу смије управљати лице које је навршило:

а) 10 година

б) 12 година

в) 14 година

47. Аутобус се зауставио на аутобуском стајалишту. Ученици излазе из њега и намјеравају да пријеђу преко коловоза. Како ће то безбједно учинити?

а) сачекаће да аутобус оде и тек тада ће пријећи коловоз

б) пријећи ће коловоз трчећи иза заустављеног аутобуса

в) пријећи ће коловоз испред заустављеног аутобуса

48. На обиљеженом пјешачком прелазу на којем саобраћај није регулисан свјетлима семафора ни знаковима које даје полицајац, прије ступања на пјешачки прелаз пјешак:

а) није дужан обратити пажњу на удаљеност и брзину возила која му се приближавају

б) је дужан обратити пажњу на удаљеност и брзину возила која му се приближавају

49. Кад се пјешак креће коловозом на јавном путу ван насеља, ноћу и дању у условима смањене видљивости мора:

а) носити заштитну кацигу

б) бити освјетљен или означен свјетлоодбојним прслуком

50. Простор који учесник у друмском саобраћају може да види с мјеста на којем се налази је:

а) прегледност

б) престојавање

в) растојање

51. Најкраћа уздужна удаљеност између најистуренијих тачака возила или лица, односно других објеката је:

а) растојање

б) одстојање

в) претицање

52. Приказани саобраћајни знак обиљежава:

а) шеталиште

б) посебно изграђену пјешачку стазу

в) пјешаци на коловозу

53. Назив саобраћајног знака је:

а) забрањен саобраћај за моторна возила

б) забрањен саобраћај у једном смјеру

в) забрањен саобраћај за пјешаке и бициклисте

54. Назив саобраћајног знака је:

- а) кружни ток саобраћаја
- б) обавезан смјер
- в) раскрсница са кружним током саобраћаја

55. Приказани саобраћајни знак означава:

- а) пјешачку стазу
- б) мјесто на путу на коме се налази обиљежен пјешачки прелаз
- в) близину мјеста на ком се налази обиљежен пјешачки прелаз

56. Шта за возача бицикла значи овај саобраћајни знак?

- а) да вози главним путем
- б) да на раскрсници наилази на пут са првенством пролаза
- в) да мора обавезно стати

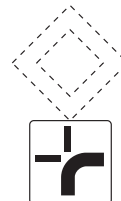
57. Назив саобраћајног знака је:

- а) пут с првенством пролаза
- б) стаза за пјешаке
- в) забрана саобраћаја за пјешаке

58. Шта означава допунска табла приказана на слици?

- а) положај пута с правом првенства пролаза
- б) саобраћај у оба смјера
- в) положај паркирања возила

59. Назив саобраћајног знака је:

- а) стаза за бициклисте
- б) забрана саобраћаја за бицикле
- в) забрана саобраћаја за мопеде

60. Назив саобраћајног знака је:

- а) бициклическа стаза
- б) забрана саобраћаја за бицикле
- в) забрана саобраћаја за мопеде

61. Назив саобраћајног знака је:

- а) стаза за пјешаке и бициклисте
- б) забрана саобраћаја за бицикле и пјешаке
- в) раздвојена стаза за пјешаке и бициклисте

62. Приказани саобраћајни знак означава:

- а) предност проласка за возила из супротног смјера
- б) првенство пролаза у односу на возила из супротног смјера
- в) дозвољен саобраћај у оба смјера

63. Приказани саобраћајни знак означава:

- а) дио пута на ком је забрањено паркирање у непарне дане
- б) дио пута на ком је забрањено заустављање и паркирање у непарне дане
- в) дио пута на ком је забрањено заустављање у непарне дане

64. Назив саобраћајног знака је:

- а) предност проласка за возила из супротног смјера
- б) првенство пролаза у односу на возила из супротног смјера
- в) пут са једносмјерним саобраћајем

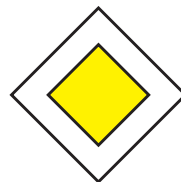
65. Назив саобраћајног знака је:

- а) пут са једносмјерним саобраћајем
- б) обавезан смјер
- в) забрана скретања улијево

66. Назив саобраћајног знака је:

- а) пут са првенством пролаза
- б) завршетак пута са првенством пролаза

67. Назив саобраћајног знака је:

- а) забрана полукружног окретања
- б) забрана скретања улијево
- в) забрана скретања удесно

68. Назив саобраћајног знака је:

- а) забрана саобраћаја за пјешаке
- б) пјешаци на путу
- в) дјеца на путу

69. Назив саобраћајног знака је:

- а) бициклисти на путу
- б) забрана саобраћаја за бицикле
- в) стаза за бицикле

70. Назив саобраћајног знака је:

- а) забрана саобраћаја за пјешаке
- б) пјешаци на путу
- в) дјеца на путу

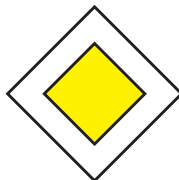
71. Приказани саобраћајни знак обилежава:

- а) забрану саобраћаја у смјеру кретања возила
- б) дио пута на којем је забрањен саобраћај у оба смјера**
- в) опасност на путу

72. Којој групи саобраћајних знакова припадају приказани знакови:

- а) знаковима обавјештења**
- б) знаковима изричитих наредби
- в) знаковима обавезе

73. Који од приказаних саобраћајних знакова има значење „Обавезно обилажење са десне стране“:

- а) знак обилежен бројем 1
- б) знак обилежен бројем 2**
- в) знак обилежен бројем 3

1

2

3

74. Који од приказаних саобраћајних знакова има значење „Забрана заустављања и паркирања“:

- а) знак обилежен бројем 1
- б) знак обилежен бројем 2
- в) знак обилежен бројем 3**

1

2

3

75. Који саобраћајни знак дозвољава кретање пјешацима?

- а) знак обиљежен бројем 1
- б) знак обиљежен бројем 2
- в) знак обиљежен бројем 3

1

2

3

76. Који саобраћајни знак даје предност проласка возачу бицикла приликом мимоилажења са возилом из супротног смјера:

- а) знак обиљежен бројем 1
- б) знак обиљежен бројем 2
- в) знак обиљежен бројем 3

1

2

3

77. Који саобраћајни знак има значење “Стаза за пјешаке и бициклисте”:

- а) знак обиљежен бројем 1
- б) знак обиљежен бројем 2
- в) знак обиљежен бројем 3

1

2

3

78. Који саобраћајни знак забрањује саобраћај бициклима?

а) знак обиљежен бројем 1

б) знак обиљежен бројем 2

в) знак обиљежен бројем 3

1

2

3

79. Који саобраћајни знак има значење „Обавезан смијер“?

а) знак обиљежен бројем 1

б) знак обиљежен бројем 2

в) знак обиљежен бројем 3

1

2

3

80. Који саобраћајни знакови припадају групи знакова опасности:

а) знакови обиљежени бројевима 1 и 2

б) знакови обиљежени бројевима 2 и 3

в) знакови обиљежени бројевима 1 и 4

1

2

3

4

81. Који саобраћајни знак означава „Прелаз пута преко жељезничке пруге без браника или полубраника“?

- а) знак обиљежен бројем 1
- б) знак обиљежен бројем 2
- в) знак обиљежен бројем 3**
- г) знак обиљежен бројем 4

1

2

3

4

82. Који симбол (а, б или в) не припада облику и боји приказаног саобраћајног знака?

— а

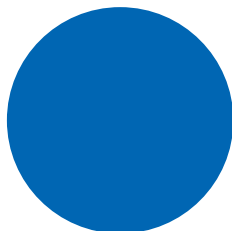

— б

— в

83. Који симбол (а, б, в или г) припада облику и боји приказаног саобраћајног знака да би имао значење: «Обавезно обилажење с лијеве стране»?

— а

— б

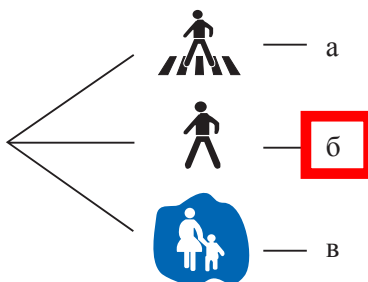

— в

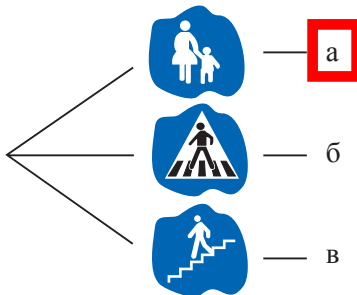
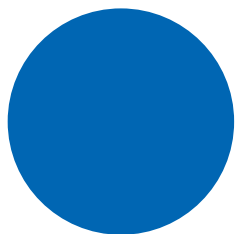

— г

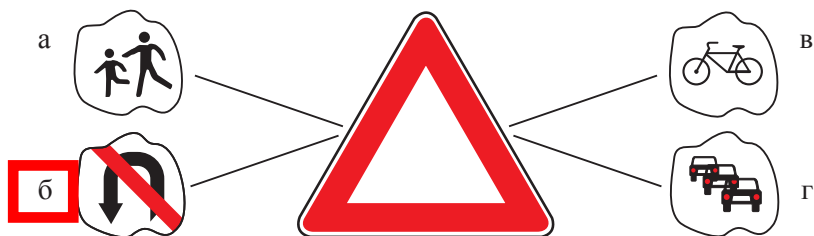
84. Који симбол (а, б или в) припада облику и боји приказаног саобраћајног знака да би имао значење: «Забрањен саобраћаја за пјешаке»?

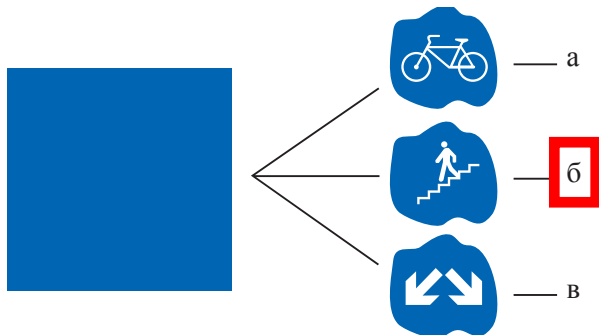
85. Који симбол (а, б или в) припада облику и боји приказаног саобраћајног знака да би имао значење: «Пјешачка стаза»?

86. Који симбол (а, б, в или г) не припада облику и боји приказаног саобраћајног знака?

87. Који симбол (а, б или в) припада облику и боји приказаног саобраћајног знака:

88. Стрелице приказане на слици, означавају:

а) један смјер кретања возила

б) два смјера кретања возила

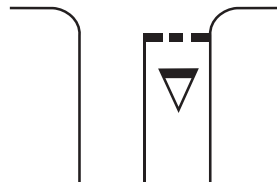
в) смјер кретања у гаражама

89. Приказана ознака на коловозу означава мјесто на коме возач:

а) мора зауставити возило, ако је потребно *
пропустити возила која се крећу
путем са правом првенства проласка

б) мора обавезно зауставити возило

90. Приказана ознака на коловозу обиљежена бројем 1 означава мјесто на коме возач бицикла:

а) мора зауставити бицикл

б) не треба заустављати бицикл, јер
има првенство пролаза на раскр-
сници

91. Допунска стрелица приказана на слици значи:

- a) забрањено скретање удесно
- б) дозвољено скретање удесно, при чему се морају пропустити возила која долазе са лијеве стране као и пјешаци који прелазе коловоз**
- в) забрањен пролаз за сва возила

92. Црвено и жуто свјетло упаљено истовремено на семафору означавају:

- а) скори престанак забране пролаза прије појаве зеленог свјетла**
- б) слободан пролаз возила
- в) само забрану пролаза за возила која скрећу удесно

93. Свјетлосни знак на семафору има исто значење као и један од два приказана положаја полицајца на слици. Који?

а) положај 1

б) положај 2

1

2

94. Приказани свјетлосни знак на семафору значи:

- а) забрањен пролаз за пјешаке
- б) дозвољен пролаз за пјешаке

95. Приказани положај полицајца означава да возила која му долазе из правца у коме су окренута леђа, односно прса:

- а) морају се зауставити
- б) имају право пролаза
- в) требају успорити кретање

96. Возач бицикла приближава се раскрсници на којој саобраћај регулише полицајац који је према возачу бицикла окренут као на слици. Како ће поступити возач бицикла?

- а) зауставиће се
- б) скренуће лијево
- в) скренуће десно

97. Приказани положај полицајца на слици означава да возач у чијем смјеру се даје овај знак треба да:

- а) убрза кретање возила
- б) успори кретање возила
- в) заустави кретање возила

98. Приказани положај полицајца на слици означава да возач у чијем смјеру се даје овај знак треба да:

- a) убрза кретање возила
- б) смањи брзину кретања возила**
- в) заустави кретање возила

99. Приказани положај полицајца на раскрсници, бициклисти, према којем је испружена његова рука налаже:

- a) да убрза кретање
- б) да успори кретање
- в) да заустави бицикл којим управља**

100. Приказани положај полицајца значи:

- a) дозвољен пролаз за све учеснике
- б) забрањен пролаз за све учеснике**
- в) дозвољен пролаз само за пјешаке

101. Ознака на коловозу обиљежена бројем 1, означава:

- а) површину на којој је забрањено паркирање и заустављање возила**
- б) дозвољено паркирање
- в) дозвољено заустављање

102. Ознака на коловозу приказана на слици, обиљежена бројем 1 означава:

- а) пуну раздјелну линију**
- б) испрекидану раздјелну линију
- в) линију водилју

103. Ознака на коловозу приказана на слици, обиљежена бројем 2 означава:

- а) испрекидану раздјелну линију
- б) линију водилју**
- в) широку испрекидану линију

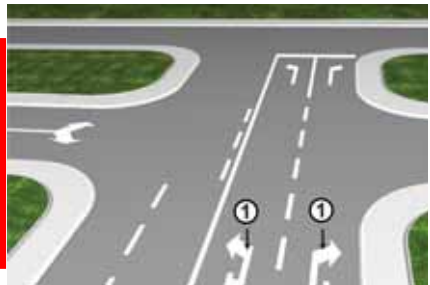
104. Ознака на коловозу приказана на слици, обиљежена бројем 1 служи:

- а) за одвајање трака за возила јавног превоза путника
- б) као линија водилја у самој раскрсници
- в) за најављивање близине пуне раздјелне линије**

105. Стрелицама обиљеженим на слици бројем 1 означава се:

- а) један смјер кретања возила
- б) престројавање на два ближа укрштања, односно спајања гдје се престројавање мора обавити прије првог укрштања односно спајања на коме је забрањено скретати у означеним смјеровима**
- в) најава завршетка претицања

106. Ознака на коловозу приказана на слици, обиљежена бројем 2 означава:

- а) престојивање на два ближа укрштања
- б) траку за убрзавање
- в) скретање саобраћаја**

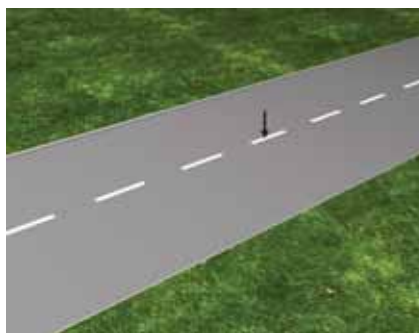
107. Ознака на коловозу приказана на слици, обиљежена бројем 1 означава

- а) удвојену испрекидану раздјелну линију
- б) удвојену комбиновану раздјелну линију**
- в) удвојену пуну раздјелну линију

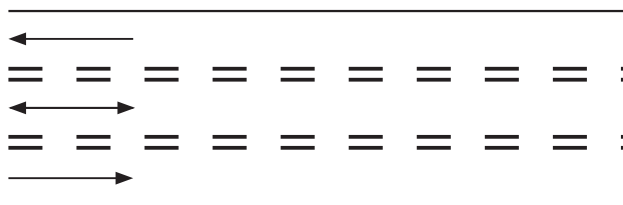
108. Ознака на коловозу приказана на слици служи за:

- а) раздвајање коловоза на саобраћајне траке**
- б) раздвајање бициклических трака
- в) раздвајање токова у раскрсници на путевима ван насеља

109. Ознака на коловозу приказана на слици служи за:

- а) обиљежавање саобраћајних трака са измјенљивим смјером кретања на којима је саобраћај регулисан уређајима за давање свјетлосних саобраћајних знакова**
- б) за скретање и изливање на путевима резервисаним за саобраћај моторних возила
- в) за раздвајање саобраћајних трака на ауто путу

110. Део пута обиљежен бројем 6. означава:

- а) коловозну траку
- б) саобраћајна траку**
- в) коловоз

111. Приказана ознака на коловозу означава:

- а) обиљежен пјешачки прелаз
- б) прелаз бициклическе стазе преко коловоза**
- в) поље за усмјеравање саобраћаја

112. Приказана ознака на коловозу означава:

- а) најаву завршетка претицања**
- б) скретање саобраћаја
- в) линију водилу у раскрсници

113. Да ли је дозвољено полукружно окретање у ситуацији као на слици?

а) да

б) не

114. Првенство проласка у ситуацији као на слици има:

а) возач бицикла јер се креће бициклическом траком

б) возач путничког аутомобила

115. У ситуацији на слици, возач бицикла мора:

а) скренути лијево

б) скренути десно

в) наставити вожњу право

116. Возач бицикла чини прекршај ако се креће:

а) путањом 1

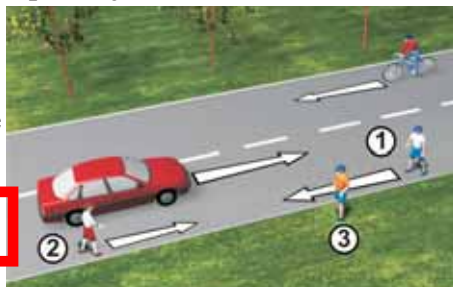
б) путањом 2

в) путањом 3

117. На путу ван насеља безбједно се креће пјешак:

- а) обиљежен бројем 1, јер се креће уз лијеву ивицу коловоза
- б) обиљежен бројем 2, јер се креће уз десну ивицу коловоза
- в) обиљежен бројем 3, јер се креће површином поред пута**

118. У ситуацији на слици правилно се крећу:

- а) пјешаци обиљежени бројем 1**
- б) пјешаци обиљежени бројем 2

119. На путу ван насеља група пјешака се креће:

- а) правилно
- б) неправилно**

120. У ситуацији на слици неправилно се креће:

- а) возач бицикла**
- б) пјешаци
- в) путничко возило

121. На путу ван насеља, као на слици, неправилно се крећу:

а) пјешаци

б) путнички аутомобил
и бициклиста

в) бициклиста

122. У ситуацији као на слици бициклисти се крећу:

а) правилно

б) неправилно

123. Саобраћај на раскрсници регулисан је:

**а) постављеним саобраћајним
знаковима**

б) правилом десне стране

124. Проласком кроз раскрсницу
у ситуацији као на слици
бициклиста ће учинити
прекршај:

а) да

б) не

125. У ситуацији на слици кроз раскрсницу може проћи:

- а) путнички аутомобил само ако скреће удесно
- б) путнички аутомобил само ако иде право
- в) возач бицикла

126. У ситуацији на слици првенство проласка има:

- а) возач бицикла
- б) пјешаци

127. У ситуацији на слици предност проласка има:

- а) путнички аутомобил
- б) пјешак

128. У ситуацији као на слици возач бицикла врши скретање улијево из једносмјерне улице у улицу у којој се саобраћај одвија у оба смјера:

- а) прописно
- б) непрописно

129. Бициклиста приказан на слици креће се по:

- а) бициклическој стази
- б) бициклическој траци
- в) тротоару

130. Бициклиста приказан на слици креће се по:

- а) бициклическој стази
- б) бициклическој траци

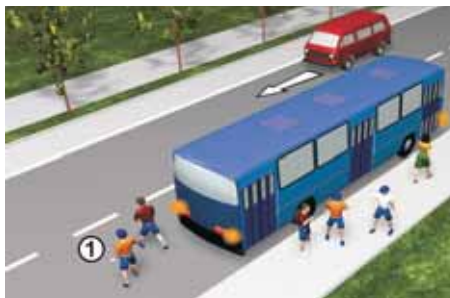
131. У ситуацији на слици неправилно се крећу:

- а) возач бицикла и пјешаци
- б) пјешаци и путничко возило
- в) путничко возило

132. Пјешаци означени на слици бројем 1 коловоз прелазе на:

- а) правилан начин
- б) неправилан начин

133. На слици неправилно се крећу:

- a) пјешаци означени бројем 1.
- б) пјешаци означени бројем 2.**

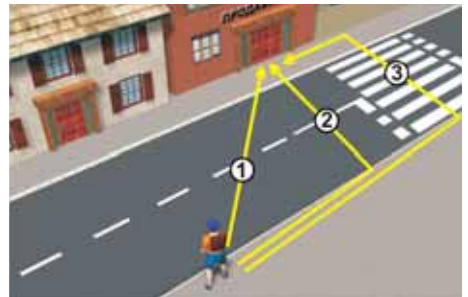
134. Возач mopеда преко раскрснице проћи ће као:

- a) прво возило
- б) друго возило
- в) треће возило**

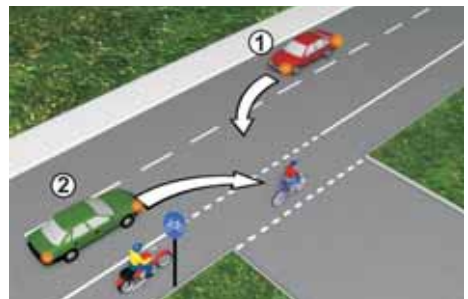
135. Правилан прелазак преко коловоза пјешак ће обавити ако се креће:

- a) путањом 1, јер ће најкраћим путем прећи коловоз
- б) путањом 2, јер прелази коловоз у близини пјешачког прелаза
- в) путањом 3, јер прелази коловоз преко обиљеженог пјешачког прелаза**

136. У ситуацији на слици возачи возила број 1 и 2 морају пропустити:

- a) само бицикл који се већ налази у раскрсници
- б) бицикл и mopед**
- в) нису дужни пропустити бицикл и mopед

137. Као прво возило кроз раскрсницу проћи ће :

а) возило број 1

б) возило број 2

138. Да ли се возач бицикла налази на путу с правом првенства пролаза?

а) да

б) не

139. Возач бицикла кроз раскрсницу проћи ће као:

а) прво возило

б) друго возило

140. Возач бицикла кроз раскрсницу проћи ће као:

а) прво возило

б) друго возило

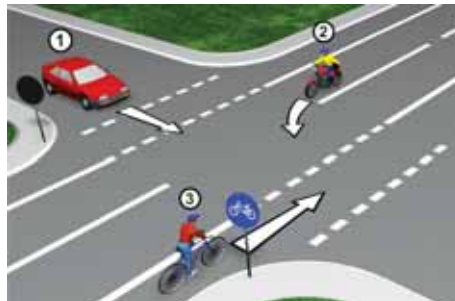

141. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

а) 1 – 2 – 3

б) 2 – 3 – 1

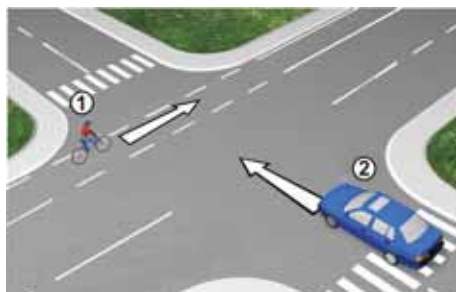
в) 3 – 1 – 2

142. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

а) 1 – 2

б) 2 – 1

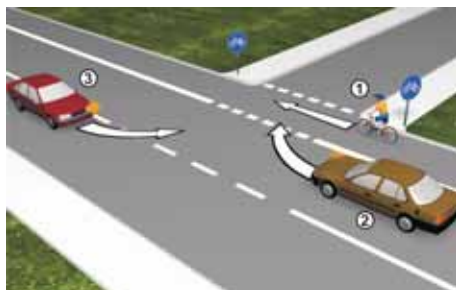

143. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

а) 1 – 2 – 3

б) 2 – 3 – 1

в) 3 – 1 – 2

144. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

а) 1 – 2 – 3

б) 2 – 3 – 1

в) 1 – 3 – 2

145. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

а) 1 – 3 – 2

б) 1 – 3 – 2

в) 2 – 1 – 3

146. Која возила морају сачекати?

а) возила 2 и 4

б) возила 1 и 3

147. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

а) 1 – 2 – 3 – 4 – 5

б) 2 – 4 – 3 – 1 – 5

в) 3 – 1 – 2 – 4 – 5

148. Којим возилима је дозвољен пролаз кроз раскрсницу?

а) возилима 5 и 1

б) возилима 5, 2, 1

в) возилима 3, 4, 2 и 1

149. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је следећи

а) 1 – 2 – 3

б) 2 – 3 – 1

в) 3 – 1 – 2

150. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је следећи

а) 1 – 2 – 3

б) 2 – 3 – 1

в) 3 – 2 – 1

151. Предност проласка у ситуацији као на слици кроз раскрсницу има:

а) бициклиста

б) камион

152. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

а) 1 – 2 – 3

б) 3 – 1 – 2

в) 1 – 3 – 2

153. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

а) 1 – 2 – 3

б) 2 – 3 – 1

в) 3 – 2 – 1

154. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

а) 2 – 1 – 3

б) 1 – 2 – 3

в) 3 – 1 – 2

155. Возач бицикла кроз раскрсницу проћи ће као:

а) прво возило

б) друго возило

в) треће возило

156. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је сљедећи:

а) 3 – 1 – 4 – 2

б) 1 – 2 – 3 – 4

в) 2 – 1 – 3 – 4

г) 1 – 3 – 2 – 4

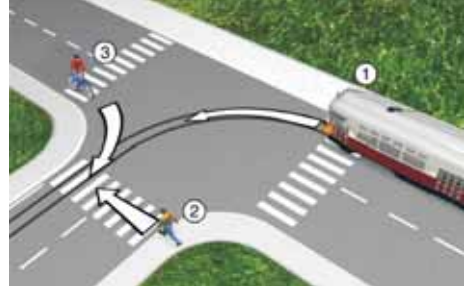

157. Редослијед проласка кроз раскрсницу је:

a) 2 – 1 – 3

б) 1 – 3 – 2

в) 2 – 3 – 1

158. Возач мопеда има предност у односу на возило које се налази у кружном току?

а) да

б) не

159. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

a) 3 – 1 – 2 – 4 – 5

б) 5 – 2 – 4 – 3 – 1

в) 2 – 4 – 5 – 3 – 1

160. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

a) 1 – 2 – 3

б) 1 – 3 – 2

в) 2 – 1 – 3

161. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

а) 3 – 1 – 2 – 4 – 5

б) 5 – 2 – 4 – 3 – 1

в) 2 – 4 – 5 – 3 – 1

162. У ситуацији као на слици дозвољен је пролаз возилима:

а) 4 и 2

б) 3 и 1

в) 3 и 2

163. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

а) 2 – 3 – 1

б) 3 – 1 – 2

в) 1 – 2 – 3

164. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

а) 2 – 3 – 1

б) 1 – 2 – 3

в) 3 – 1 – 2

165. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

а) 2 – 3 – 1

б) 3 – 1 – 2

в) 2 – 1 – 3

166. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

а) 2 – 3 – 1

б) 1 – 3 – 2

в) 3 – 1 – 2

167. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

а) 2 – 1 – 3

б) 1 – 3 – 2

в) 3 – 1 – 2

168. Којим возилима је дозвољен пролаз кроз раскрсницу:

а) 2 – 3 – 5

б) 1 – 4 – 3

в) 5 – 2 – 1

169. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

a) 3 – 1 – 2 – 4 – 5 – 6

б) 5 – 6 – 2 – 4 – 3 – 1

в) 2 – 4 – 5 – 6 – 3 – 1

170. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

a) 1 – 2

б) 2 – 1

171. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

a) 3 – 1 – 2 – 4 – 5 – 6

б) 5 – 6 – 2 – 4 – 3 – 1

в) 2 – 4 – 5 – 6 – 3 – 1

172. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

a) 3 – 1 – 2

б) 2 – 3 – 1

в) 3 – 2 – 1

173. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

a) 3 – 1 – 2

б) 2 – 3 – 1

в) 1 – 2 – 3

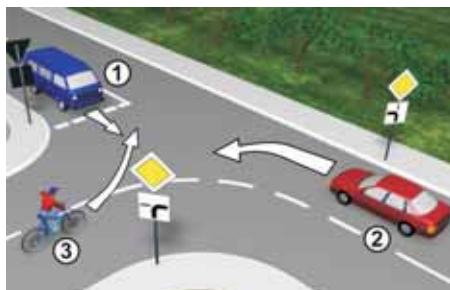

174. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

a) 3 – 1 – 2

б) 2 – 3 – 1

в) 1 – 2 – 3

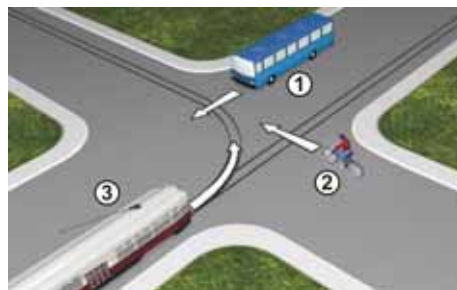

175. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

a) 3 – 1 – 2

б) 2 – 3 – 1

в) 1 – 2 – 3

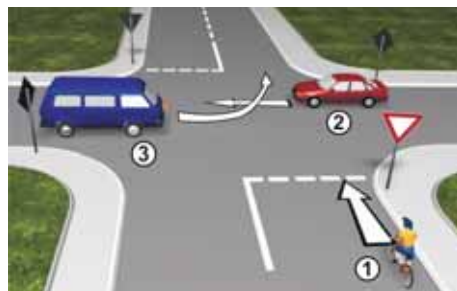

176. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

a) 3 – 1 – 2

б) 2 – 1 – 3

в) 2 – 3 – 1

177. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

а) 1 – 2 – 3 па 4 и 5 истовремено

б) 5 – 2 – 4 – 3 – 1

в) 2 – 4 – 5 – 3 – 1

178. Којим возилима је дозвољен пролаз кроз раскрсницу:

а) 1 – 2 – 3

б) 1 – 3 – 4

в) 3 – 4 – 2

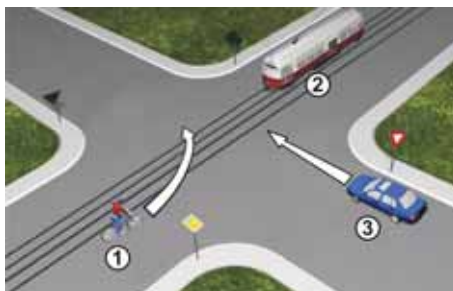

179. Редослијед проласка возила кроз раскрсницу је:

а) 3 – 1 – 2

б) 2 – 3 – 1

в) 2 – 1 – 3

180. У ситуацији на слици возач бицикла:

а) мора пропустити возило број 2

б) има предност проласка у односу на возило број 2.

Тачни одговори

Питање	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Одговор	а	а	б	а	а	а	б	в	а	в	б	в
Питање	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Одговор	а	б	б	б	б	б	а	в	б	а	в	б
Питање	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
Одговор	б	в	б	а	а	а	б	б	в	б	б	б
Питање	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
Одговор	б	б	а	б	в	в	б	а	а	б	а	б
Питање	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
Одговор	б	а	а	б	б	в	в	б	в	а	б	а
Питање	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72
Одговор	в	а	а	б	а	а	а	б	а	в	б	а
Питање	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84
Одговор	б	в	а	а	а	в	б	б	в	в	б	б
Питање	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96
Одговор	а	б	б	б	а	а	б	а	а	а	а	а
Питање	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108
Одговор	а	б	в	б	а	а	б	в	б	в	б	а
Питање	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120
Одговор	а	б	б	а	б	а	б	а	в	а	б	а
Питање	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132
Одговор	а	б	а	а	а	б	б	а	а	б	а	б
Питање	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144
Одговор	б	в	в	б	б	а	б	б	в	б	а	б
Питање	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156
Одговор	в	б	а	а	б	в	б	в	б	а	б	а
Питање	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168
Одговор	а	б	а	а	а	а	б	в	а	б	а	б
Питање	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180
Одговор	а	б	б	в	б	б	а	в	а	в	в	б

САОБРАЋАЈНИ ЗНАКОВИ

ЗНАКОВИ ОПАСНОСТИ

Кривина улијево

Кривина удесно

Двострука кривина или
више узастопних кри-
вина од којих је прва
улијево

Двострука кривина или
више узастопних кри-
вина од којих је прва
удесно

Опасна низбрдица

Опасан успон

Сужење пута

Сужење пута
са десне стране

Сужење пута
са лијеве стране

I – 10
Покретни мост

I – 11
Близина обале

I - 12
Нераван коловоз
– избочина на путу

Нераван коловоз
улегнуће коловоза

Нераван коловоз
(уза стопне избочине и
улегнућа на коловозу)

Клизав коловоз

Камење пршти

Одрон камена са десне
стране коловоза

Одрон камена са лијеве
стране коловоза

Обиљжени
пјешачки прелаз

Дјеца на путу

Пјешаци на путу

Бициклисти на путу

Животиње на путу

Дивљач на путу

Радови на путу

Наилазак на свјетлосну саобраћајну сигнализацију

Близина
аеродромске писте

Бочни вјетар
са лијеве стране

Бочни вјетар
са десне стране

Саобраћај у оба смјера

Тунел (Галерија)

Опасност на путу

Укрштање путева
истог значаја

Укрштање са споредним
путем под правим углом

Спајање споредног пута
под правим углом са
лијеве стране

Спајање споредног пута
под правим углом са
десне стране

Спајање споредног пута
под оштрим углом са
лијеве стране

Спајање споредног пута
под оштрим углом са
десне стране

Раскрсница са кружним
током саобраћаја

Поледица

Превртање или
исклизнуће возила

Саобраћајна незгода

Колона заустављених
возила

Неутврђена банкина

Опасност од пожара

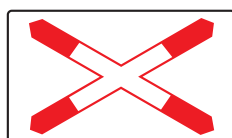
Трамвајска пруга

Прелаз пута преко
жељезничке пруге са
браницима или полубра-
ницима

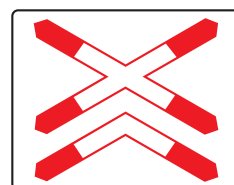

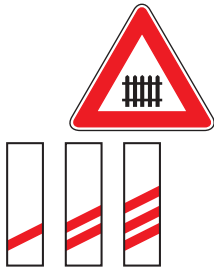
Прелаз пута преко жељез-
ничке пруге без браника
или полубраника

„АНДРЕЈИН КРСТ“

Прелаз пута преко жељезничке пруге у нивоу без
браника или са једним колосјеком, или са два или
више колосјека

Приближавање прелазу пута преко
жељезничке пруге са браницима или
полубраницима

Приближавање прелазу пута преко
жељезничке пруге без браника или
полубраника

ЗНАКОВИ ИЗРИЧИТИХ НАРЕДБИ

Наилазак на пут са
првенством пролаза

Обавезно заустављање

Забрана саобраћаја
у оба смјера

Забрана саобраћаја у
једном смјеру

Забрана саобраћаја за сва
моторна возила осим за
мотоцикле без приколице
и мопеде

Забрана саобраћаја
за аутобусе

Забрана саобраћаја за
теретна возила

Забрана саобраћаја
за цистерне

Забрана саобраћаја за
возила која превозе
есплозив или неке лако
запаљиве материје

Забрана саобраћаја за возила која превозе опасне материје

Забрана саобраћаја за сва моторна возила која вуку прикључно возило

Забрана саобраћаја за теретно возило које вуче прикључно возило

Забрана саобраћаја за тракторе

Забрана саобраћаја за мотоцикле

Забрана саобраћаја за мопеде и лаке мотоцикле

Забрана саобраћаја за бицикле

Забрана саобраћаја за лаке мотоцикле, мопеде и бицикле

Забрана саобраћаја за запрежна возила

Забрана саобраћаја за ручна колица

Забрана саобраћаја за пјешаке

Забрана саобраћаја за сва моторна возила

Забрана саобраћаја за возила чија укупна ширина прелази одређену ширину

Забрана саобраћаја за возила чија укупна висина премашује одређену висину

Забрана саобраћаја за возила чија укупна маса прелази одређену масу

Забрана саобраћаја за возила која прекорачују одређено осовинско оптерећење

Забрана саобраћаја за возила која прекорачују одређено двоосовинско оптерећење

Забрана саобраћаја за возила која прекорачују одређену дужину

Најмања удаљеност између возила

Забрана скретања улијево

Забрана скретања удесно

Забрана полукружног окретања

Забрана претицања свих моторних возила, осим мотоцикла без приколице и мопеда

Забрана претицања за теретна возила

Ограничење брзине

Забрана давања
звучних сигнала

Забрана проласка без
заустављања - ЦАРИНА

Забрана проласка
без заустављања
-ПОЛИЦИЈА

Забрана проласка
без заустављања
- ПУТАРИНА

Предност проласка за
возила из супротног
смијера

Забрањено
фотографисање

Забрана заустављања
и паркирања

Забрана паркирања

Наизмјенично паркирање
(забрањено паркирање у непарне дане)

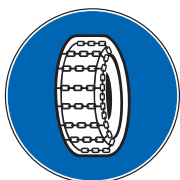

Наизмјенично паркирање
(забрањено паркирање у парне дане)

ЗНАКОВИ ОБАВЕЗЕ

Најмања допуштена
брзина

Обавезна употреба
зимске опреме

Бицикличичка стаза

Пјешачка стаза

Стаза за пјешаке
и бициклиста

Раздвојена стаза за
пјешаке и бициклисте

Стаза за јахаче

Обавезан смјер

Обавезан смјер

Дозвољени смјерови

Обавезно
обилажење
са десне стране

Обавезно
обилажење
са лијеве стране

Допуштено
обилажење

Кружни ток
саобраћаја

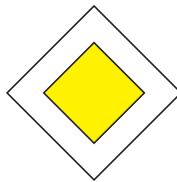
ЗНАКОВИ ОБАВЈЕШТЕЊА

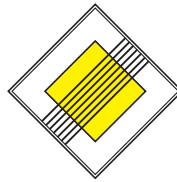
Првенство пролаза у
односу на возила из
супротног смијера

Пут са једносмјерним саобраћајем

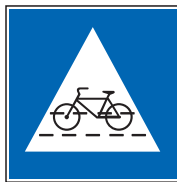
Пут са првенством
пролаза

Завршетак пута са
првенством пролаза

Обиљежени пјешачки
прелаз

Обиљежени прелаз
бициклистичке стазе

Дјеца на путу

Подземни или надзе-
мни пјешачки прелаз

Слијепи пут

Смијер кретања возила до раскрснице на којој је забрањено скретање улијево

Превентивна избочина на путу

Превентивно улегнуће на путу

Престанак забране претицања свих моторних возила осим мотоцикла без приколице и мопеда

Престанак забране претицања за теретна возила

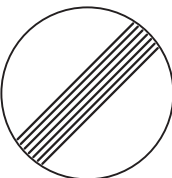
Престанак ограничења брзине

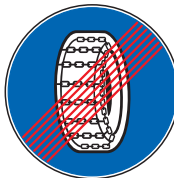
Престанак најмање допуштене брзине

Престанак забране давања звучних сигнала

Престанак свих забрана

Престанак обавезне употребе зимске опреме

Завршетак бицикличичке стазе

Завршетак пјешачке
стазе

Завршетак стазе за
пјешаке и бициклисте

Завршетак раздвојене
стазе за пјешаке и
бициклисте

Завршетак стазе
за јахаче

Зона у којој је брзина
кретања ограничена

Завршетак зоне у којој
је брзина кретања
ограничена

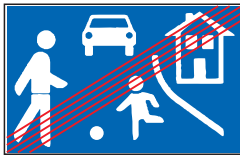
Пјешачка зона

Завршетак
пјешачке зоне

Подручје смиреног
саобраћаја

Завршетак подручја
смиреног саобраћаја

Зона у којој је ограничено
трајање паркирања

Завршетак зоне у којој
је ограничено трајање
паркирања

Брзина која се
препоручује

Престанак
препоручене брзине

Школска патрола

Болница

Хитна помоћ

Полицијска станица

Паркиралиште

Гаража

Временско ограничење
паркирања

Паркирај и вози

Телефон

Бензинска
станица

Информација

Хотел
или мотел

Ресторан

Питка вода

Аутобуско
стајалиште

Трамвајско
стајалиште

Аеродром

ТАКСИ

Лука
– пристаниште

Кафана

Мјесто за испуштање отпадних вода

Терен за камповање под шатором

Терен за камповање у приколицама

Терен за камповање у возилима

Терен уређен за излетнике

Планинарски дом

Ватрогасна служба

Возило за помоћ на путу

Радионица за поправак возила

Ауто праона

Јавни тоалет

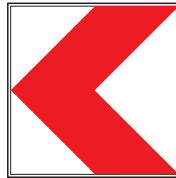
Радионица за поправак гума

Радио станица

Водозаштитно подручје

Табла за усмјеравање

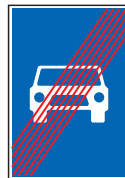
Ауто пут

Завршетак
ауто пута

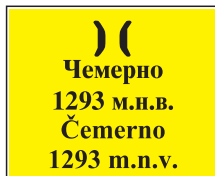
Брзи пут или пут
резервисан за
саобраћај
моторних возила

Завршетак брзог
пута или пута
резервисаног за
саобраћај
моторних возила

Ниша за заустављање возила

Планински превој

Ријека

Путни објекат

Полицијска станица

Назив насељеног мјеста

Завршетак насељеног мјеста

Путоказ

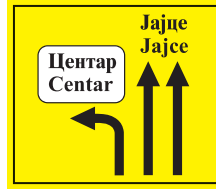
Путоказ за аеродром

Путоказ за ауто пут, брзи пут или пут резервисан за саобраћај моторних возила

Престројавање возила

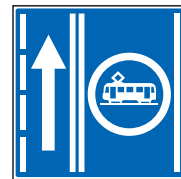
Престројавање возила са називима насељених мјеста

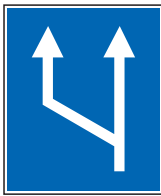
Почетак саобраћајне траке за возила јавног превоза путника

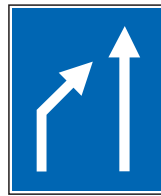
Завршетак саобраћајне траке за возила јавног превоза путника

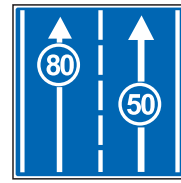
Саобраћајна трака за возила јавног превоза путника

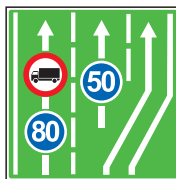
Отварање саобраћајне траке

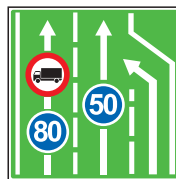
Затварање саобраћајне траке

Допуштена брзина на појединој саобраћајној траци

Почетак саобраћајне траке за спора возила

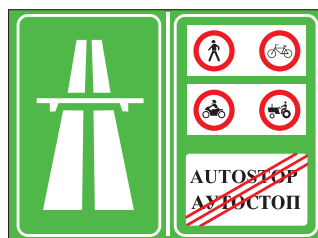
Завршетак саобраћајне траке за спора возила

Табла за означавање излаза

Одмориште

Забрана уласка одређених врста возила на ауто пут или брзи пут, односно пут резервисан за саобраћај моторних возила

Путарина

Обавјештење о наплати путарине

Обавезно узимање наплатне карте

Наплата путарине

Електронска наплата путарине

Наплата путарине смарт картицом

Наизмјенично укључивањ возила

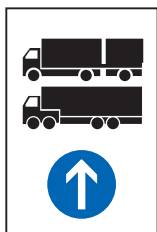
Предзнак за обилазак

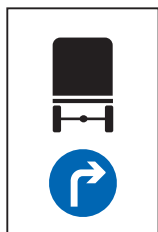
Путоказ обиласка

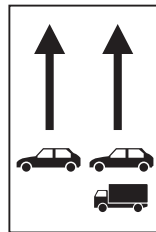
Трака за прекривање знакова

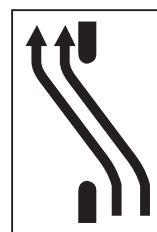
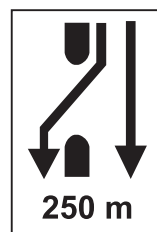
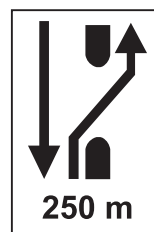
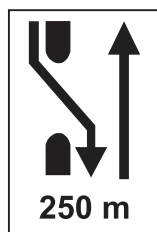
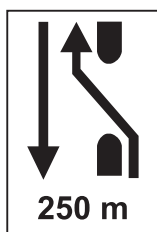
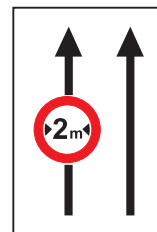
Обилазница за одређене врсте возила

Предзнак за ручно управљање саобраћајем

Саобраћајна трака намјењена одређеној врсти возила

Предзнак за преусмјеравање саобраћаја на путу са одвојеним коловозима

Т. Колокотрониса
Т. Kolokotronisa

Mostarska
Мостарска

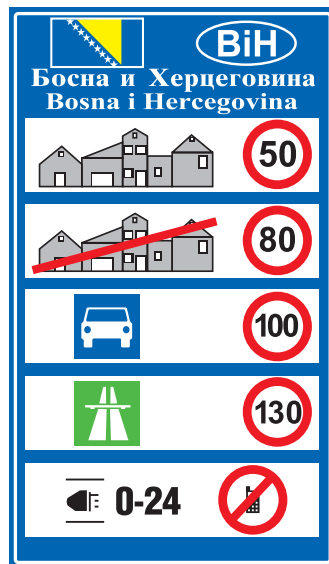
Назив улице

Босна и Херцеговина

Национална аутоознака

Ограничење највеће допуштене брзине на путевима Босне и Херцеговине

Излаз у случају
нужде

Смјер за излаз у
случају нужде

Ознака броја
излаза или петље

Број
међународног
пута

Ознака
аутопута

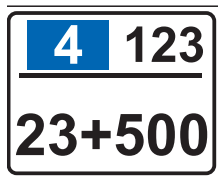
Ознака брзог пута
или пута резервиса-
ног за саобраћај
моторних возила

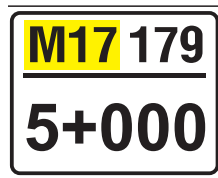
Ознака
магистралног или
регионалног пута

Километарска
ознака за аутопут

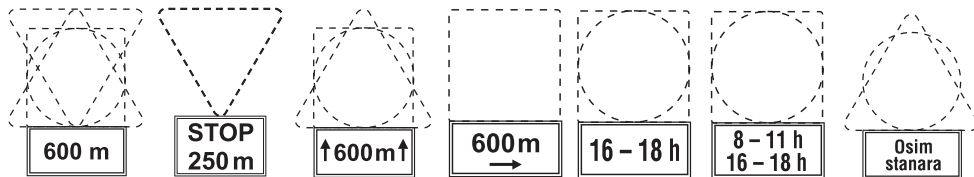

Километарска ознака
за брзи пут или пут
резервисан за саобраћај
моторних возила

Километарска ознака
дионице магистралног
или регионалног пута

ДОПУНСКЕ ТАБЛЕ

Литература:

1. Закон о основама безбједности саобраћаја на путевима у Босни и Херцеговини („Службени гласник РС“, број 96/06).
2. Закон о измјенама и допунама закона о основама безбједности саобраћаја на путевима у Босни и Херцеговини („Службени гласник РС“, број 57/07).
3. Закон о измјенама и допунама закона о основама безбједности саобраћаја на путевима у Босни и Херцеговини („Службени гласник РС“, број 97/09).
4. Закон о измјенама и допунама закона о основама безбједности саобраћаја на путевима у Босни и Херцеговини („Службени гласник РС“, број 62/10).
5. Закон о безбједности саобраћаја на путевима Републике Српске (Службени гласник РС 63/11)
6. Правилник о саобраћајним знаковима и сигнализацији на путевима, начину обиљежавања радова и препрека на путу и знаковима које учесницима у саобраћају даје овлаштено лице („Службени гласник РС“, број 19 /07).
7. Инић, М., Безбједност друског саобраћаја, Факултет техничких наука, Нови Сад, 1997.
8. Липовац, К., Безбједност саобраћаја, Јавно предузеће Службени лист СРЈ, Београд, 2008.
9. Научно- стручни скуп Безбедност деце у саобраћају, Зборник радова, Саобраћајни факултет у Београду, 2000.
10. Мишкић, М., Васпитно – образовне превентивне активности школе у заштити ученика у саобраћају, Приручник за наставнике, Ауто мото савез Републике Српске, Бања Лука, 2003.
11. Мишкић, М., Миљевић М., Пјешаци и бициклисти у саобраћају, Приручник за ученике основне школе, АМД “Крајина”, Бања Лука, 2003.
12. Крварушић, М., и др., Приручник за припрему и оспособљавање кандидата за возаче моторних возила свих категорија, Новинско – издавачка установа Службени лист СФРЈ, Београд, 1990.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

656.1.05(035)

ЛУБУРА, Јелица

Дјеца у саобраћају : приручник за ученике и
наставнике основне школе / Јелица Лубура, Мићо
Миљевић ; [илустрације Љубиша Ивановски]. -
Бања Лука : Ауто-мото савез Републике Српске,
2012 (Бања Лука : Арт принт). - 211 стр. :
илустр. ; 24 цм

Тираж 1.000. - Библиографија: стр. 211.

ISBN 978-99938-615-2-2

1. Миљевић, Мићо [аутор]

COBISS.BH-ID 2604056

На основу сагласности Министарства просвјете и културе Републике Српске (број 07.020/052-1015-1/12 од 06.04.2012.године), приручник “Дјеца у саобраћају” може се дистрибуирати о основне школе у РС, те се користи у раду наставника и ученика за припрему, организацију и реализацију часова из саобраћаја и саобраћајне културе, као необавезна литература. Дистрибуција приручника у школе је бесплатна.